SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI
POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO
W KRAKOWIE

ZA OKRES OD 1. IV. 1932 R. DO 2. IV. 1933 R.

KRAKÓW 1933
NAKŁADEM POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

W KRAKOWIE

ZA OKRES OD 1. IV. 1932 R. DO 2. IV. 1933 R.

KRAKÓW 1933
NAKŁADEM POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

ADRESY ZARZĄDU GŁÓWNEGO:

(Adresy Oddziałów i Kół, patrz str. 49)

BIURO CENTRALNE

Zarządu Głównego P. T. T. w Krakowie

ul. A. Potockiego 5, I. p., telefon 172-22, konto P. K. O. 406.999,
tamże Redakcja i Administracja wydawnictw Zarządu Głównego P. T. T.

FILJA BIURA CENTRALNEGO i BIURO INFORMACYJNE

Zarządu Głównego P. T. T. w Zakopanem

Dworzec Tatrzański, ul. Krupówki, telefon 339, konto P. K. O. 407.333.

Klub Wysokogórski (Sekcja Turystyczna), Kraków, ul. A. Potockiego 4, telefon 112-77, konto P. K. O. 409.570 (Redakcja i Administracja „Taternika").

Sekcja Ochrony Gór, Kraków, ul. A. Potockiego 5, I. p., telefon 172-22.

Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (Sekcja Ratownicza), Zakopane, Dworzec Tatrzański, ul. Krupówki, telefony: 339, 607, 608.

Sekcja Narciarska, Zakopane, Dworzec Tatrzański, ul. Krupówki, tel. 339.

Czcionkami Drukarni Geograficznej „Orbis", Kraków, ul. Barska 41.

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ I. — Sprawy ogólne.

CZĘŚĆ II.

CZĘSC I.

SPRAWY OGÓLNE.

1. KRONIKA ŻAŁOBNA.

W okresie sprawozdawczym zmarli następujący członkowie Towarzystwa:

Honorowi:

Dr. Oswald **Balzer**, prof. Uniwersytetu we Lwowie, niespożytej zasługi bojownik w sporze o Morskie Oko z Węgrami, zmarł 11. I. 1933 r. we Lwowie.

Zwyczajni:

Michał **Augustynowicz**, dyrektor Zakładów Przemysłowych m. Żywca, przewodniczący Głównej Komisji Kontrolującej P. T. T., członek Zarządu Oddziału Babiogórskiego P. T. T. w Żywcu, założyciel i długoletni sekretarz Koła Narciarzy przy Oddziale Babiogórskim P. T. T. w Żywcu, zmarł 13. I. 1933 r. w Żywcu.

Józef Czaja, były sekretarz Sądu Grodzkiego w Nowym Targu, długoletni zasłużony działacz T-wa, członek Zarządu Oddziału P. T. T. Gorce w Nowym Targu, zmarł 23. III. 1933 r. w Nowym Targu.

Dr. Kazimierz **Czapla**, adwokat, b. wieloletni delegat Tow. Tatrz. na Górnym Śląsku w czasie zaboru pruskiego, zasłużony działacz Towarzystwa, członek O. Górnośląskiego P. T. T. w Katowicach.

Płk. Janusz **Dłużniakiewicz**, dow. 2 p. Strz. Podhal., członek Klubu Wysokogórskiego P. T. T., zginął tragiczną śmiercią 19. X. 1932 r.

Wojciech **Gąsienica-Marcinowski**, słuchacz U. J., członek Sekcji Narciarskiej P. T. T. w Zakopanem, wybitny sportowiec, zginął górską śmiercią pod Zmarzłą Przełęczą w Tatrach 24. VIII. 1932 r.

Aleksander **Grzywacz**, sędzia Sądu Apelacyjnego w Katowicach, członek Zarządu O. Górnośląskiego P. T. T. w Katowicach, zmarł w grudniu 1932 r.

Józef **Kiedroń**, b. minister, członek O. Górnośląskiego P. T. T. w Katowicach.

Małgorzata **Kobylińska**, członkini O. Górnośląskiego P. T. T. w Katowicach.

Płk Leon **Loria**, pułkownik-pilot w st. sp., b. długoletni członek Zarządu Sekcji Narciarskiej P. T. T. w Zakopanem, członek Klubu Wysokogórskiego P. T. T., zasłużony krzewiciel narciarstwa, zmarł 8. IV. 1932 r. w Zakopanem.

Zdzisław **Motowski**, członek O. Górnośląskiego P. T. T. w Katowicach.

Mieczysław **Niebieszczański** prezes Dyrekcji P. K. P. w Katowicach, członek O. Górnośląskiego P. T. T. w Katowicach.

Andrzej **Omasta**, członek O. Babiogórskiego P. T. T. w Żywcu.

Teodor **Pawlita**, członek O. Górnośląskiego P. T. T. w Katowicach.

Andrzej **Sianowski**, członek O. Górnośląskiego P. T. T w Katowicach.

Inż. Karol **Stryjeński**, profesor Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, b. długoletni członek Zarządu Głównego P. T. T., członek Zarządu O. P. T. T. w Zakopanem, b. prezes Sekcji Narciarskiej P. T. T. w Zakopanem, czynny członek Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego P. T. T., zmarł 21. XII. 1932 r. w Krakowie.

Bolesław **Wilkowski**, prokurator Sądu Okręgowego w Kielcach, b. członek Zarządu Oddziału P. T. T. w Kielcach.

Ks. Antoni **Wojciech**, członek O. Górnośląskiego P. T. T. w Katowicach.

Dr. Jan **Zakzewski**, lekarz powiatowy w Olkuszu, członek Oddziału P. T. T. w Kielcach.

Witold **Zalutyński**, członek Oddziału P. T. T. w Drohobyczu.

2. SPIS ŻYJĄCYCH CZŁONKÓW HONOROWYCH.

(Stan z dnia 31. III. 1933).

Czerwiński Jan Wacław, inż., prezes Dyrekcji Dróg Wodnych w Krakowie, b. prezes Pol. Tow. Tatrz.
Gadowski Walenty, ks. kanonik, proboszcz w Bochni.
Kulwieć Kazimierz, b. prezes Pol. Tow. Krajoznawczego w Warszawie.
Lugeon Maurycy dr., profesor geologji w Lausanne.
De Martonne Emanuel, profesor geografji w Paryżu.
Nowicki Jan dr., emer. radca Magistratu w Krakowie, wieloletni członek Zarządu Głównego P. T. T.
Orłowicz Mieczysław dr., radca Ministerstwa Komunikacji w Warszawie.
Pawlikowski Jan Gwalbert dr., profesor Uniwersytetu we Lwowie.
Przerwa-Tetmajer Kazimierz, literat w Warszawie.
Wyczółkowski Leon, artysta malarz w Poznaniu.

3. ORGANIZACJA I ADMINISTRACJA CENTRALI.

a) Skład Zarządu Głównego P. T. T.

na podstawie wyborów przez Zjazd Delegatów w dniu 8 maja 1932 w Krakowie, po ukonstytuowaniu się na posiedzeniu tegoż dnia w Krakowie:

Prezes: **Osiecki** Stanisław, b. wicemarszałek Sejmu i b. minister Przemysłu i Handlu w Warszawie.

I. Wiceprezes: **Goetel** Walery, dr., prof. Akad. Górn. w Krakowie, delegat Rządu do umów granicznych z Czechosłowacją.

II. Wiceprezes: **Majewski** Wacław, dr., lekarz, naczelnik Wojewódzkiego Urzędu Zdrowia we Lwowie.

III. Wiceprezes: **Malicki** Tadeusz, dyrektor Sanatorjum Nauczycielskiego w Zakopanem.

Sekretarz gen.: **Jaxa-Małachowski** Bohdan w Krakowie.
Skarbnik gen.: **Górski** Tadeusz, dr., w Krakowie.

Członkowie Zarządu:

Fredro-Boniecki Aleksander, dr., radca Izby Kontr. w Krakowie (zast. sekr. gen.).
Firich Antoni, inż., w Stanisławowie.
Kaźmierczak Edmund, adwokat, w Katowicach.
Konopczyński Adam, inż., w Katowicach.
Kordys Roman, dr., redaktor, w Krakowie.
Kozłowski Marjan, inż., w Drohobyczu.
Lenkiewicz Adam, prof. gimn., we Lwowie.
Lubertowicz Zygmunt, prof. gimn., w Bielsku.
Mączyński Mieczysław, inż., dyrektor Dóbr Żywieckich, w Żywcu.
Orłowicz Mieczysław, dr., radca Min. Kom., w Warszawie.
Romaniszyn Bronisław, mjr., w Krakowie.
Smoluchowski Tadeusz, dr. fil., w Poznaniu.
Sojka Stanisław, dyr. Sem. Naucz., w Białej (Małopolska).
Sosnowski Kazimierz, prof. Szkoły Ekon.-Handl. w Krakowie.
Sowa Stanisław, prof. gimn. w Cieszynie.
Stolfa Emil, dr., radca Dyrekcji Dróg Wodnych w Krakowie.

Zastępcy członków:

Czoponowski Jerzy, w Krakowie.
Dorawski Jan Kazimierz, dr., lekarz, w Krakowie (zast. skarbnika gen.).
Grabowski Zbigniew, dr., redaktor, w Krakowie.
Łaba Włodzimierz, dr., prokurator Sądu Okr. w Krakowie.
Midowicz Władysław, w Krakowie.
Praczyński Aleksander, inż., radca Dyrekcji Robót Publ. w Krakowie.
Treter Bohdan, inż., konserwator wojewódzki w Krakowie.

Uwaga: W ciągu roku sprawozdawczego złożył swą godność zastępcy członka Zarządu p. Władysław Midowicz z powodu wyjazdu z Krakowa.

Pragnąc, aby P. T. Członkowie naszego Towarzystwa byli informowani z możliwą aktualnością o sprawach Twa, przesyłamy wcześniej niniejsze sprawozdanie o s o b n o, i prosimy o przechowanie tej broszury celem uzupełnienia „Wierchów“, tom XI, który ukaże się z końcem roku 1933.

Delegaci Sekcyj:

Turystycznej (Klubu Wysokogórskiego): **Piotrowski** Kazimierz, dr., lek., w Krakowie.
Narciarskiej: **Bujak** Ignacy, w Zakopanem.
Tatrz. Och. Pog. Rat. (Ratowniczej): **Oppenheim** Józef, w Zakopanem.
Ochrony Gór: **Sokołowski** Marjan, dr., prof. Szk. Gł. Gosp. Wiej. w Warszawie.

Główna Komisja Kontrolująca:

Przewodniczący: **Augustynowicz** Michał, dyr. Zakładów Przem. m. Żywca, w Żywcu.
Członkowie: **Dreszer** Marjan, główny buchalter Miejskiej Kasy Oszcz., w Krakowie.
Maślankiewicz Kazimierz, dr., naczelnik Urzędu Probier. w Krakowie.

Uwaga: W okresie sprawozdawczym zmarł przewodniczący Głównej Komisji Kontrolującej p. Michał Augustynowicz.

Komisje pracujące w Zarządzie Głównym:

Komisja statutowa: (wybrana 19. VI. 1932) pp. prof. dr. W. Goetel, dyr. T. Malicki, dr. M. Orłowicz.
Komisja schroniskowa: (wybrana 4. XII. 1932) pp. red. J. Czoponowski, B. Jaxa-Małachowski, dr. E. Stolfa.
Komisja porozumiewawcza z Pol. Zw. Narc. (delegaci z ramienia P. T. T.): pp. prof. dr. W. Goetel, B. Jaxa-Małachowski, dr. E. Stolfa.

Komisje Międzyoddziałowe dla robót w górach:

Tatrzańska:	Przewodniczący:	prof. dr. W. Goetel.
	Zast. Przewodn.:	dyr. T. Malicki.
	Sekretarz:	Mgr. W. Mileski.
Zachodnio-Beskidzka:	Przewodniczący:	prof. K. Sosnowski.
	Zast. Przewodn. dla II Podkomisji:	prof. F. Rapf.
	" " " I "	Vacat.
Wschodnio-Beskidzka:	Przewodniczący:	dr. W. Majewski.
	Zast. Przewodn.:	I. Czaykowski.
	Sekretarz:	J. Ziembicki.

W Komisji Tatrzańskiej współpracują Oddziały w Krakowie, Poznaniu, Warszawie i Zakopanem, oraz wszystkie sekcje przy Zarządzie Głównym.

W Komisji Zachodnio-Beskidzkiej współpracują:

W I Podkomisji Oddziały: w Cieszynie (Beskid Śląski), w Katowicach (Górnośląski), Żywcu (Babiogórski), Bielsku, oraz w przyszłości Oddziały w Zagłębiu Dąbrowskiem i w Jordanowie.

W II Podkomisji Oddziały: w Bochni, Tarnowie, Nowym Sączu, Gorlicach, Krynicy, Szczawnicy (Pieniński), Nowym Targu (Gorce) i Rabce.

W Komisji Wschodnio-Beskidzkiej współpracują Oddziały: w Drohobyczu, Jarosławiu, Kołomyji (Czarnohorski), Lwowie, Stanisławowie i Stryju.

b) Protokół

(skrócony) obrad Walnego Zjazdu Delegatów P. T. T., odbytego w dniu 8 maja 1932 r. w sali Towarzystwa Technicznego w Krakowie, przy ul. Straszewskiego 28.

Obecnych na Zjeździe osób 72, Członków honorowych, Delegatów Oddziałów i Sekcyj, Członków Zarządu Głównego i ich Zastępców, oraz przedstawiciel Głównej Komisji Kontrolującej. Ogólna liczba głosów, reprezentowanych na Zjeździe 181, na ogólną liczbę 199. M. i. nieobecni byli delegaci Oddziałów w Łodzi, Nowym Targu i Radomiu.

Ponadto obradom przysłuchiwał się szereg członków zwyczajnych Twa, oraz notarjusz, dr. Stanisław Stein.

Obrady otwarł o godz. 9·30 prezes inż. Czerwiński Jan Wacław, poświęcając na wstępie słowa wspomnienia zmarłym Członkom w okresie sprawozdawczym, których pamięć uczcili zebrani przez powstanie. Po przyjęciu porządku obrad zatwierdzono i przyjęto protokół z poprzedniego Zjazdu Delegatów. Następnie prezes oddał głos II. wiceprezesowi prof. dr. Goetlowi, celem złożenia sprawozdania z działalności Zarządu Głównego. (Sprawozdanie to za rok 1931 zostało ogłoszone w „Wierchach“, tom X., wobec czego nie powtarzamy go tutaj).

Z kolei po sprawozdaniu złożonem przez prof. Goetla złożył sprawozdanie finansowe skarbnik p. B. Jaxa-Małachowski. Następnie przedstawiciel Gł. Komisji Kontrolującej złożył obszerne sprawozdanie z kontroli ksiąg. Po dłuższej dyskusji nad sprawozdaniem na wniosek dr. Graba-Łęckiego uchwalono absolutorjum ustępującemu Zarządowi 116 głosami za, przy 17 głosach przeciw oraz przy 10 wstrzymujących się od głosowania.

Zjazd Delegatów wyłonił ze swego łona celem przygotowania wyborów przyszłego Zarządu Gł. P. T. T. „Komisję-Matkę" w następującym składzie: pp. inż. A. Firich, inż. J. Jaroszyński, inż. A. Konopczyński, prof. A. Lenkiewicz, prof. Z. Lubertowicz, dr. W. Łaba, dyr. T. Malicki, inż. M. Mączyński.

Po przerwie obiadowej zatwierdzono sprawozdanie z działalności Zarządu Gł. za rok 1931. Następnie prof. W. Goetel zreferował program działalności w górach na r. 1932. Program ten przewiduje w terenie tatrzańskim odnowienie znakowania szeregu szlaków oraz skasowania kilku ze względów ochrony przyrody. Ponadto przewiduje się gruntowną naprawę ścieżki z Morskiego Oka do Doliny Za Mnichem, oraz z Hali Gąsienicowej na Zawrat. Ponadto w roku 1932 ma zostać przeprowadzona sieć szlaków turystycznych na Skalnem Podhalu. W dziale schronisk rozpoczęto już położenie całkiem nowego dachu na schronisku przy Morskiem Oku, dalej rozbudowę schroniska w Roztoce, wykończenie schroniska w Dolinie Pięciu Stawów, zaprowadzenie wodociągu w schronisku na Hali Gąsienicowej, wreszcie gruntowną przebudowę kanalizacji i ustępów w Dworcu Tatrzańskim w Zakopanem. Ponadto o ile zostanie zawartą umowa z Fundacją Kórnicką, Oddział Zakopiański przystąpi do budowy schroniska w Dolinie Kościeliskiej. Przewidziane jest pozatem zakupywanie dalszych udziałów na halach. W Beskidzie Zachodnim poza naprawą znakowania na dotychczasowych szlakach turystycznych przewiduje się przeprowadzenie kilku szlaków pobocznych w Gorcach. W dziale schronisk zostanie wykończone schronisko w Zwardoniu, ponadto projektuje się budowę schroniska na Leskowcu w Beskidzie Małym.

W schroniskach na Luboniu i na Turbaczu ma się uzupełnić wewnętrzne urządzenie. W miarę funduszów Oddział w Nowym Sączu przystąpiłby do budowy schroniska na Prehybie, zaś Oddział Krynicki do budowy schroniska na Jaworzynie Krynickiej. W Beskidzie Wschodnim Oddziały pracujące na tym terenie przystąpią do dalszego rozszerzenia i to znacznego sieci szlaków turystycznych, zaś w dziale schronisk przewiduje się budowę schronisk u źródeł Świcy, na Przełęczy Tatarskiej (Jabłonickiej) i na Baraniej pod Chomiakiem. Ponadto projektuje się otwarcie stacyj turystycznych w Turce, Siankach i Ławocznem oraz kilku na Pokuciu, wreszcie w miarę możności finansowych budowę schroniska na Libuchorze pod Pikujem i Dworku karpackiego w Skolem. W dziale organizacji pracy terenowej przewidziany jest dokładny podział terenów górskich między poszczególne Oddziały przez Międzyoddz. Komisje dla Robót w Górach.

Program robót w górach na rok 1932 został jednomyślnie przyjęty, a co do podniesionego w dyskusji przez inż. Górskiego postulatu cofnięcia o 1 km szosy przed Morskiem Okiem, referent zaznaczył, że będzie to możliwe dopiero po przeniesieniu schroniska P. T. T. na nowe miejsce na stokach Żabiego; natomiast w najbliższych latach zostanie już zaniechany Wyścig Tatrzański samochodowy, i to w znacznej mierze dzięki zabiegom Prezydjum P. T. T.

Wnioski.

Przystąpiono do dyskusji i głosowania nad wnioskami zgłoszonemi przez Zarząd Główny, Oddziały i Sekcje Towarzystwa.

W wyniku głosowań zostały przyjęte przez Zjazd Delegatów następujące uchwały:

Sprawy ogólne. — Wnioski Zarządu Głównego.

1. Zjazd Delegatów składa serdeczne podziękowanie prof. dr. J. Gw. Pawlikowskiemu za bezinteresowną pracę przy redagowaniu rocznika P. T. T. „Wierchów".
2. Zjazd Delegatów dziękuje Min. Robót Publicznych za życzliwe popieranie działalności P. T. T. w rozwoju turystyki górskiej w Polsce.
3. Zjazd Delegatów wyraża serdeczne podziękowanie Min. Komunikacji za dalsze rozszerzenie ulg dla turystów w postaci powiększenia sieci stacyj kolejowych dla przejazdów zniżkowych turystycznych.
4. Zjazd Delegatów wyraża serdeczne podziękowanie Min. Spraw Zagranicznych za życzliwą pomoc i okazane poparcie w działalności P. T. T. na polu międzynarodowej organizacji turystyki górskiej oraz umów międzynarodowych o charakterze turystycznym.

5. Zjazd Delegatów wyraża serdeczne podziękowanie Min. Rolnictwa oraz Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych za żywe poparcie na polu zakładania górskich pogranicznych Parków Narodowych i rezerwatów.

6. Zjazd Delegatów przesyła najserdeczniejsze pozdrowienia Komitetowi Przygotowawczemu Międzynarodowego Kongresu Alpinistycznego, Prezydjum Asocjacji Słowiańskich Towarzystw Turystycznych, wszystkim Towarzystwom zrzeszonym w A. S. T. T., Prezydjum Związku Pol. Tow. Turystycznych i wszystkim zrzeszonym w nim stowarzyszeniom, jak również Pol. Tow. Turystycznemu „Beskid Śląski" w Czechosłowacji.

Sprawy organizacyjne i administracyjne. — Wnioski Zarządu Głównego.

7. Zjazd Delegatów przypomina Oddziałom swą przeszłoroczną uchwałę w sprawie mianowania w poszczególnych miejscowościach na swych terenach działania delegatów z zakresem działania, podanym w tej uchwale.

8. Zjazd Delegatów zwraca się do Oddziałów z następującemi zaleceniami w sprawach schroniskowych: *a)* aby Oddziały posiadające schroniska w górach zwracały jak największą uwagę na porządek, czystość i schludność w schroniskach i w ich otoczeniu; *b)* aby we wszystkich wypadkach niewłaściwego zachowania się turystów w schroniskach zarządy tychże jak najostrzej występowały, a Prezydja Oddziałów, aby fakty takie publicznie piętnowały i jak najenergiczniej się im przeciwstawiały; *c)* aby Oddziały posiadające schroniska w górach przesyłały do Zarządu Głównego statystykę ruchu turystów w ich schroniskach, a to z uwagi na powtarzające się wymagania w tym względzie władz państwowych.

9. Zjazd Delegatów przyjmując do wiadomości wznowienie wydawania „Przeglądu Turystycznego", na razie jako kwartalnika P. T. T., rozsyłanego członkom Towarzystwa gratisowo, uchwala wstawić odpowiednią kwotę do budżetu rocznego P. T. T.

10. Zjazd Delegatów reasumuje swą uchwałę z lat poprzednich, mocą której Oddziały miały prawo potrącania 5% od wkładek, należnych Zarz. Głównemu, na rzecz kursora — tak, że wkładki mają odtąd wpływać do kasy Zarz. Głównego bez potrąceń. Uchwała obowiązywać będzie od 1. I. 1933, o czem wszystkie Oddziały zostaną dodatkowo zawiadomione. (Wniosek Zarz. Głównego z poprawką prezesa St. Osieckiego).

11. Zjazd Delegatów zaleca Zarz. Głównemu wydanie regulaminu dla Oddziałów i Kół P. T. T., ustalającego zasady ich księgowości i kasowości z uwzględnieniem ewent. potrzeb poszczególnych Oddziałów (Kół).

12. Zjazd Delegatów postanawia, że P. T. T. nie bierze odpowiedzialności za przedsięwzięcia Oddziałów, powodujące obciążenie finansowe Towarzystwa, a dokonywane bez porozumienia z Zarz. Głównym, oraz bez poprzednio powziętej odpowiedniej uchwały Zjazdu Delegatów.

13. Zjazd Delegatów przypomina zasadę, że obce subwencje, udzielone Towarzystwu, mają być zużywane jedynie na cele, na które są przeznaczone; jednocześnie Zjazd Delegatów zaznacza, że subwencje te powinny być do roku od chwili wpłacenia zużyte, z tem, że w wypadkach wyjątkowych co do przekroczenia powyższego terminu rocznego potrzebna jest uchwała Zarz. Głównego.

14. Zjazd Delegatów poleca Zarz. Głównemu, aby przy opracowywaniu projektu zmiany § 18 statutu przyjął za podstawę następującą zasadę: „zdolność prawna Oddziałów podlega ograniczeniu tylko w zakresie nabywania w górach obszarów, mających znaczenie ze względu na ochronę przyrody; obszary takie mogą być nabywane jedynie na rzecz Towarzystwa, jako całości. O tem, czy pewien obszar ma wyżej podane znaczenie, decyduje w razie wątpliwości Zjazd Delegatów".

Wniosek Oddziału Górnośląskiego.

15. Walny Zjazd Delegatów P. T. T. poleca Zarz. Głównemu, aby wystąpił z wnioskiem o zniesienie osobnych legitymacyj kolejowych Z. P. T. T. i o przyznanie zniżek kolejowych członkom na podstawie legitymacji P. T. T. Członkowie Polskiego Związku Narciarskiego, który jest również członkiem Związku Towarzystw Turystycznych, otrzymują zniżki kolejowe tylko na podstawie swoich legitymacji P. Z. N. bez jakiejkolwiek dopłaty i bez osobnych legitymacyj kolejowych. Gdyby wniosek ten nie został uwzględniony, należy dążyć do tego, żeby nalepki Z. P. T. T. wklejano do legitymacji P. T. T. i żeby za nalepki nie pobierano żadnej dopłaty. Gdyby jednak i ten drugi wniosek nie został uwzględniony, Walny Zjazd Delegatów zechce uchwalić obniżenie składki nale-

żącej się Głównemu Zarządowi z 8 zł na 6 zł. Wniosek ten postanowiono powierzyć Zarz. Głównemu, celem porozumienia się ze Związkiem P. T. T., aby starać się o przeprowadzenie postulatów wyrażonych w tym wniosku.

Wnioski Oddziału Drohobyckiego.

16. Zjazd Delegatów P. T. T. podtrzymując w zupełności stanowisko zajęte w stosunku do Ligi Ochrony Przyrody przez poprzedni Zjazd Delegatów, odbyty w Bielsku dnia 10 maja 1931 r., wobec nieprzyjęcia tej uchwały do wiadomości przez prezydjum L. O. P. i założenia przeciwko niej kategorycznego protestu w odnośnem piśmie prezydjum Ligi, poleca Zarz. Głównemu P. T. T., aby, o ile w terminie do 3 mies. prezydjum Ligi nie zmieni swego stanowiska, zgłosiło wystąpienie Pol. Tow. Tatrzańskiego z Ligi Ochrony Przyrody i przystąpiło natomiast do tworzenia przy Oddziałach sekcyj ochrony gór i przekazało im fundusze, jakie dotychczas otrzymywała Liga Ochrony Przyrody. Zjazd Delegatów upoważnia Prezydjum P. T. T. do przeprowadzenia w tej sprawie odnośnych rozmów z prezydjum L. O. P., a to w związku z uchwałami Zjazdu Del. L. O. P. z dn. 30. IV. br. w Warszawie. (Z poprawką Zarz. Głównego).

17. Walny Zjazd Delegatów P. T. T. poleca Zarządowi Głównemu poczynienie jak najdalej idących oszczędności w związku z obecnym kryzysem gospodarczym, wyrażających się szczególnie w ograniczeniu do najkonieczniej potrzebnych zjazdów i posiedzeń, których koszta uczestników są honorowane bądź przez Zarz. Główny, bądź też przez poszczególne Oddziały.

Wniosek Sekcji Turystycznej.

18. W wykonaniu uchwały Zjazdu Delegatów w Bielsku z dnia 10. V. 1931 r. postanawia się, że Oddziały P. T. T. obowiązane są wpłacać na fundusz alpejski imienia M. Świerza następujące kwoty rocznie:

a) Oddziały powyżej 1.000 członków zł. 200·—.
b) Oddziały od 300 do 1.000 członków zł. 100·—.
c) Oddziały od 100 do 300 członków zł. 50 —.
d) Oddziały poniżej 100 członków zł. 20·—.

Wnioski Krak. Oddziału Akademickiego.

19. W związku z obecnym kryzysem gospodarczym, Zjazd Delegatów zaleca Zarz. Głównemu, aby jak najwydatniej ograniczał przy wszelkich delegacjach zagranicznych tak liczbę delegatów jak i złączone z tem koszta podróży. (Z poprawkami Zarządu Głównego).

20. Mając na względzie mało ożywioną działalność Stałego Sekretarjatu Asocjacji Słowiańskich Tow. Turystycznych w Pradze poleca się Zarz. Głównemu, by wystąpił przez swego delegata na najbliższym Zjeździe Rady Asocjacji z wnioskiem o ustanowienie mieszanej komisji rewizyjnej Asocjacji, następnie, aby Zarząd Główny rozważył ewentualność przeniesienia siedziby sekretarjatu do innego z krajów słowiańskich. (Z poprawką Zarz. Głównego).

Wniosek nagły dr. A. Lardemera.

(Zgłoszony wraz z wnioskiem następnym zbiorowym po wycofaniu wniosku Oddziału Warszawskiego).

21. Zjazd Delegatów P. T. T. stwierdza wyłączne i nieograniczone w czasie prawo Oddziału Krakowskiego do używania i użytkowania schroniska starego i schroniska nowego nad Morskiem Okiem i takież prawo Oddziału Zakopiańskiego do schroniska w Dolinie Pięciu Stawów Polskich.

Prawa te jako rzeczowe są w rozumieniu obowiązującej ustawy cywilnej prawami nieruchomemi i stanowią bezsporne nieruchome własności odnośnie do obu schronisk nad Morskiem Okiem Oddziału Krakowskiego, zaś odnośnie do schroniska w Dolinie Pięciu Stawów Polskich Oddziału Zakopiańskiego.

Zgodnie z charakterem tych praw upoważnia Walny Zjazd Delegatów Zarząd Główny aby:

a) w ciągu roku zeznał na rzecz Oddziału Krakowskiego P. T. T. i Oddziału Za-

kopiańskiego P. T. T. odpowiednie dokumenta zezwalające: odnośnie do Oddziału Krakowskiego na zaintabulowanie w stanie biernym nabytych dotąd przez P. T. T. idealnych części hali Pięciu Stawów Polskich — przysługujących obydwu tym Oddziałom nieograniczonych praw użytkowania, a to Oddziałowi Krakowskiemu odnośnie do obu schronisk nad Morskiem Okiem oraz do gruntu zajętego przez to schronisko, zaś Oddziałowi Zakopiańskiemu odnośnie do schroniska w Dolinie Pięciu Stawów Polskich oraz do gruntu zajętego pod to schronisko i obejście;

b) aby na podstawie tych dokumentów prawo powyższe Oddziałów Krakowskiego i Zakopiańskiego w stanie biernym nabytych dotąd przez P. T. T. idealnych części hali Morskiego Oka i hali Pięciu Stawów Polskich zaintabulował.

Zarazem poleca Walny Zjazd Delegatów Zarządowi Głównemu, ażeby w kontraktach dotyczących nabywania w przyszłości dalszych idealnych części hali nad Morskiem Okiem i hali Pięciu Stawów Polskich zamieszczał analogiczne klauzule rozszerzające powyższe prawa nieruchome Oddziału Krakowskiego P. T. T. na nabywane każdorazowo przez P. T. T. idealne części hali Morskiego Oka i też same prawa Oddziału Zakopiańskiego na nabywane każdorazowo przez P. T. T. idealne części hali Pięciu Stawów Polskich.

Wniosek zbiorowy.

(Zgłoszony przez pp.: dr. R. Kordysa, dr. E. Stolfę, dr. J. Nowickiego, dr. W. Majewskiego, mjr. B. Romaniszyna, inż. A. Konopczyńskiego, prof. A. Lenkiewicza, dr. A. Lardemera, T. Bukowieckiego, dr. M. Bukowieckiego, dr. M. Sokołowskiego, dr. W. Goetla, inż. M. Mączyńskiego, inż. A. Firicha, dyr. T. Malickiego, dr. M. Orłowicza).

22. Zjazd Delegatów P. T. T. uznając, że wzniesienie granitowego schroniska Oddziału Warszawskiego na Hali Gąsienicowej jest zasługą Oddziału Warszawskiego — stwierdza wyłączne i nieograniczone w czasie prawo Oddziału Warszawskiego do używania i użytkowania tego schroniska wraz z budynkami gospodarczemi i kawałkiem gruntu o powierzchni jednego hektara zajętego przez to schronisko, jego budynki gospodarcze i obejście.

Prawo to jako rzeczowe jest w zrozumieniu obowiązującej ustawy cywilnej prawem nieruchomem i stanowi bezsporną nieruchomą własność Oddziału Warszawskiego P. T. T. Zgodnie z charakterem tego prawa, upoważnia Walny Zjazd Delegatów Zarząd Główny, aby *primo* w ciągu roku zeznał na rzecz Oddziału Warszawskiego P. T. T. odpowiedni dokument prawny zezwalający na zaintabulowanie w stanie biernym nabytych dotąd przez P. T. T. idealnych części Hali Gąsienicowej — przysługującego Oddziałowi Warszawskiemu nieograniczonego prawa użytkowania schroniska granitowego na Hali Gąsienicowej, oraz kawałka gruntu o powierzchni 1 ha, zajętego przez to schronisko, jego budynki gospodarcze i obejście, *secundo* aby na podstawie tego dokumentu prawa powyższe Oddziału Warszawskiego P. T. T. w stanie biernym nabytych dotąd przez P. T. T. idealnych części Hali Gąsienicowej zaintabulował.

Zarazem poleca Walny Zjazd Delegatów Zarządowi Głównemu, ażeby w kontraktach dotyczących nabywania w przyszłości dalszych idealnych części Hali Gąsienicowej zamieszczał analogiczną klauzulę, rozszerzającą powyższe prawa nieruchome Oddziału Warszawskiego P. T. T. na nabywane każdorazowo przez P. T. T. idealne części Hali Gąsienicowej.

Roboty w górach. — Wnioski Zarządu Głównego.

23. Zjazd Delegatów aprobuje redukcję 14 znakowanych szlaków turystycznych w Tatrach Polskich, a to zgodnie z uchwałą Zarządu Głównego z dn. 30. I. 1932, zatwierdzającej wniosek Międzyoddziałowej Komisji Tatrzańskiej z dn. 22. XI. 1931 r. L. IV, 3 a), jednocześnie zalecając, aby Zarząd Główny baczył na to, by stopniowo doprowadzić do kapitalnego remontu pozostałych ścieżek i do przebudowania głównych szlaków dalekobieżnych w Tatrach. Jednocześnie zaleca się wykończenie znakowania tych szlaków w Tatrach Polskich, których malowanie z powodu braku odpowiednich kredytów nie zostało wykończone w ciągu 1931 r.

24. Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu, aby sprawę rewindykacji subwencji udzielonej w roku 1930 przez P. U. W. F. na budowę schroniska na Jaworzynie Krynickiej powierzył syndykowi Towarzystwa, celem zbadania stanu sprawy, celem ewentualnego przeprowadzenia akcji rewindykacyjnej.

25. Zjazd Delegatów uznaje jako pilny postulat zaopatrzenia „szlaku głównego“ w Karpatach Wschodnich w schroniska, oddalone od siebie w granicach jednodniowego marszu turystycznego i poleca Zarządowi Głównemu, oraz wszystkim Oddziałom Towarzystwa, przeprowadzenie tego postulatu, oraz współdziałanie w jego jak najszybszej realizacji.

26. Zjazd Delegatów wypowiada się za przedłużeniem w Beskidzie Zachodnim „zachodnio-beskidzkiego szlaku głównego“ w terenie na wschód od Krynicy wedle wskazówek Międzyoddziałowej Komisji Zach. Beskidzkiej.

27. Zjazd Delegatów zaleca Oddziałom pracującym w Beskidach Wschodnich, aby wykończyły brakujące odcinki „szlaku głównego wschodnio-beskidzkiego“ i przeprowadziły znakowania w partjach górskich, gdzie ich dotychczas brakuje.

Sprawy ogólno-turystyczne i komunikacyjne. — Wnioski Zarządu Głównego.

28. Zjazd Delegatów zwraca się do Min. Komunikacji z prośbą o dalsze rozszerzenie ulg kolejowych dla turystów, członków towarzystw zrzeszonych w Związku Pol. Tow. Turystycznych, biorąc pod uwagę znaczne ulgi, przyznane w postaci zniżek kolejowych narciarzom w ciągu 1932 r.; jednocześnie Zjazd uprasza o dalsze rozszerzenie sieci stacyj wyjazdowych i dojazdowych, skąd turyści mogliby zakupywać bilety zniżkowe, — a to według wniosków zgłaszanych w tym względzie przez P. T. T.

29. Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu wszczęcie starań o uzyskanie dla P. T. T. stałego miejsca w Komitetach Kolejowych Turystycznych; i ponownie uprasza Pana Ministra Komunikacji o uzupełnienie Komitetów Turystycznych przy Dyrekcjach Kolejowych w Krakowie, Warszawie, Katowicach, Lwowie, Stanisławowie, Poznaniu i Radomiu przez powołanie do nich przedstawicieli towarzystw turystycznych, jak również zwraca się z prośbą, aby Dyrekcje Kolejowe wyżej wymienione zapraszały delegatów P. T. T. na konferencje, zwoływane przez Dyrekcje w sprawie zmian rozkładu jazdy.

30. Zjazd Delegatów zwraca się do Ministerstw Robót Publicznych i Spraw Zagranicznych z prośbą o jak najwydatniejsze poparcie naszych wniosków w sprawie przyspieszenia nowelizacji konwencji turystycznej polsko-czechosłowackiej.

31. Zjazd Delegatów zwraca się do kompetentnych władz państwowych o wydanie przepisów, chroniących znakowanie szlaków i inne urządzenia turystyczne towarzystw, zrzeszonych w Związku Pol. Tow. Turystycznych.

Wniosek Oddziału Drohobyckiego.

32. W związku z wielkiem zainteresowaniem, które pod względem turystycznym wzbudzają w szerokich kołach turystów letnich, a szczególnie zimowych, okolice Sianek i Przełęczy Użockiej, Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu poczynienie jak najprędzej kroków zmierzających do rozszerzenia konwencji turystycznej w tych stronach.

Wnioski Oddziału Stanisławowskiego.

33. Zjazd Delegatów P. T. T. zwraca się z prośbą do kompetentnych czynników o doprowadzenie do używalności zniszczonych wskutek powodzi itp. dróg dojazdowych z Worochty do Żabiego, z Worochty do Foreszczenki i z Broszniowa do Osmołody.

34. Zjazd Delegatów P. T. T. zwraca się z usilną prośbą do Ministerstwa Rolnictwa i Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych o otwarcie dla ruchu turystyczno-kołowego jednej z najpiękniejszych dróg prowadzącej z Ardżeludży (ad Worochta) do Kosmacza.

35. Zjazd Delegatów P. T. T. zwraca się z prośbą do Ministerstwa Komunikacji o utworzenie przystanku osobowego na linji kolejowej Stanisławów—Woronienka przy strażnicy Nr. 39 (przy ujściu potoku Żeńca do Prutu).

36. Zjazd Delegatów P. T. T. zwraca się z usilną prośbą do kompetentnych czynników o przyspieszenie prac nad zawarciem konwencji turystycznej polsko-rumuńskiej.

37. Zjazd Delegatów P. T. T. prosi Zarząd Główny o dołożenie starań na terenie Z. P. T. T. i w Ministerstwie Komunikacji, by dla przejazdów ulgowych stacje kolejowe: Stanisławów, Delatyn i Dolina uznane zostały jako docelowe — stacja kolejowa Kałusz jako wyjazdowa, a stacja Nowy Sącz jako stacja wyjazdowa i dojazdowa. (Z poprawką Oddziału w Nowym Sączu, ostatnie zdanie).

Ochrona przyrody. — Wnioski Zarządu Głównego.

38. Zjazd Delegatów wyraża życzenie, aby w Tatrach, jeszcze przed zrealizowaniem Parku Narodowego utworzono kilka ścisłych rezerwatów leśnych możliwych do realizacji w obecnych warunkach prawnych.

39. Zjazd delegatów oświadcza się ponownie za zupełną likwidacją kamieniołomu pod Capkami, oraz zwraca się do Zarządu Fundacji Kórnickiej z przedstawieniem konieczności niezwłocznego ograniczenia eksploatacji kamieniołomu wraz z jednoczesnem opracowaniem planu jego zalesienia.

40. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny o dołożenie wszelkich starań, aby *a*) Droga pod Reglami w Zakopanem nie została zamieniona na drogę jezdną lub ulicę i zachowała charakter ścieżki spacerowej; *b*) Dol. Kościeliska została wreszcie w ciągu 1932 r. zamknięta dla ruchu pojazdów konnych i mechanicznych.

41. Zjazd Delegatów zwraca się do kompetentnych władz państwowych o przyspieszenie — a to śladem utworzonego Parku Narodowego Pienińskiego — jak najrychlejszego przystąpienia do urządzenia górskich Parków Narodowych względnie rezerwatów na Baraniej Górze, na Babiej Górze, w Gorganach, w Czarnohorze i w górach Czywczyńskich.

Rezolucja.

Ponadto na wniosek dr. M. Orłowicza przyjęto następującą rezolucję:

42. Zjazd Delegatów stwierdzając, że w 1933 r. przypadnie sześćdziesiąta rocznica założenia Polskiego Tow. Tatrzańskiego w 1873 r., poleca Zarządowi Głównemu przygotowanie obchodu jubileuszowego i poświęcenia rocznika „Wierchów" na 1933 r. przeglądowi działalności Towarzystwa w okresie 60-lecia.

Wybór władz naczelnych Towarzystwa.

Przewodniczący udzielił głosu p. dyr. T. Malickiemu, który odczytuje protokół z posiedzenia Komisji-Matki, wybranej w pierwszej części posiedzenia uchwałą Zjazdu Delegatów. Protokół ten w skróceniu brzmi:

Komisja-Matka jednomyślnie wyraziła żal z powodu kategorycznej odmowy przyjęcia prezesury Towarzystwa przez p. inż. Jana Czerwińskiego i respektując jego życzenie nie mogła postawić jego kandydatury; niemniej Komisja uważa za swój obowiązek podkreślić wobec Zjazdu Delegatów P. T. T., iż Towarzystwo rozstając się z Panem Prezesem inż. J. Czerwińskim po wieloletniej jego pracy w P. T. T. zachowa dla niego zawsze zaufanie, uznanie i cześć. Z kolei referent przeczytał proponowaną przez Komisję-Matkę listę Zarządu Głównego.

Po odczytaniu powyższego protokółu przyjęto wniosek nagły p. Wł. Midowicza o zastosowaniu zgodnie ze statutem Towarzystwa przepisu o głosowaniu tajnem, wbrew wnioskowi prof. Lubertowicza o głosowanie jawne. Wniosek dr. Kordysa o osobne głosowanie nad prezydjum, potem na członków i zastępców upadł (102 głosy przeciw, 46 za, 9 wstrzymujących).

43. Wobec powyższego Przewodniczący zarządził głosowanie. Wybrano przez aklamację Gł. Komisję Kontrolującą w składzie pp.: dyr. M. Augustynowicz, M. Dreszer i dr. K. Maślankiewicz.

Następnie odczytano protokół Komisji Skrutacyjnej podający wyniki dokonanych wyborów Zarządu Głównego Towarzystwa.

Oddano głosów ważnych: 160.

a) Na Prezesa: St. Osiecki otrzymał głosów 156.
Prof. K. Sosnowski „ „ 3.
Mjr. B. Romaniszyn „ „ 1.

Wobec powyższego Prezesem Zarządu Głównego P. T. T. został wybrany p. St. Osiecki.

b) Na Wice-prezesów otrzymali głosów pp.:
prof. dr. W. Goetel „ 160.
dr. W. Majewski „ 160.
dyr. T. Malicki „ 157.
dr. M. Orłowicz „ 3.

Wobec powyższego Wice-prezesami Zarządu Głównego P. T. T. zostali wybrani pp.: prof. dr. W. Goetel, dr. W. Majewski i dyr. T. Malicki.

c) Na Członków Zarządu Głównego otrzymali głosów:

1. dr. A. Boniecki	„	139
2. inż. A. Firich	„	160
3. dr. T. Górski	„	154
4. adw. E. Kaźmierczak	„	159
5. inż. A. Konopczyński	„	160
6. dr. R. Kordys	„	159
7. inż. M. Kozłowski	„	160
8. prof. A. Lenkiewicz	„	160
9. prof. Z. Lubertowicz	„	160
10. B. Małachowski	„	160
11. inż. M. Mączyński	„	160
12. dr. M. Orłowicz	„	157
13. mjr. B. Romaniszyn	„	159
14. dr. T. Smoluchowski	„	160
15 prof. St. Sojka	„	160
16. prof. K. Sosnowski	„	155
17. prof. St. Sowa	„	154
18. dr. E. Stolfa	„	151
19. dr. A. Lardemer	„	6
20. dr. J. Nowicki	„	21
21. Wł. Midowicz	„	5
22. dr. J. K. Dorawski	„	2
23. T. Bukowiecki	„	1
24. prof. F. Rapf	„	1

wobec czego Członkami Zarządu Głównego P. T. T. zostało wybranych pierwszych osiemnastu wymienionych, w myśl prop. Komisji-Matki.

d) Na Zastępców Członków Zarządu Głównego P. T. T. otrzymali głosów pp.:

1. Jerzy Czoponowski	158	głosów
2. dr. J. K. Dorawski	158	„
3. dr. Z. Grabowski	160	„
4. dr. W. Łaba	160	„
5. Wł. Midowicz	155	„
6. inż. A. Praczyński	159	„
7. inż. B. Treter	160	„
8. dr. M. Sokołowski	1	„
9. dr. A. Boniecki	2	„

wobec powyższego Zastępcami Członków Zarządu Głównego P. T. T. zostało wybranych pierwszych siedmiu wymienionych, w myśl prop. Komisji-Matki

Wyniki wyborów zostały powitane przez obecnych oklaskami, poczem p. Prezes Czerwiński w serdecznem przemówieniu podziękował obecnym za dotychczasową współpracę, wyrażając nadzieję, że na przyszłość będzie miał możność nadal współpracować z Zarządem Głównym P. T. T.

Nowo obrany Prezes p. Osiecki złożywszy podziękowanie za wybór zwócił się do Pana Prezesa Czerwińskiego składając mu wyrazy czci i poważania za dziesięcioletnią pracę na stanowisku Prezesa Towarzystwa, zaznaczając wielki rozkwit jego i rozrost w czasie prezesury inż. Czerwińskiego. Zebrani uczcili zasługi p. Prezesa Czerwińskiego przez powstanie i długotrwałą owację.

Preliminarz budżetowy.

44. Zkoleji przystąpiono do zatwierdzenia preliminarza budżetowego na rok 1932, przyjmując go w brzmieniu uchwalonem dnia poprzedniego przez Zarząd Główny Towarzystwa. Preliminarz ten został ogłoszony w Sprawozdaniu P. T. T. we „Wierchach“, Tom X, str. LIV.

Inne sprawy.

Uchwalono jako rezolucję propozycję dr. M. Sokołowskiego:

45. Zjazd Delegatów zwraca się do Oddziału Zakopiańskiego, aby rozważył możliwość wprowadzenia do swego Zarządu przedstawiciela ludności góralskiej, a to w celu ściślejszego związania jej z P. T. T.

46. Zjazd Delegatów uchwalił powierzyć Zarządowi Głównemu wybór miejsca przyszłego zwyczajnego Zjazdu Delegatów P. T. T., który będzie miał znaczenie specjalne, z uwagi na przypadający w r. 1933 jubileusz 60-lecia istnienia Towarzystwa.

Na powyższem Przewodniczący Prezes Osiecki zamknął obrady Zjazdu o godzinie 20·30.

c) Posiedzenia i uchwały.

W okresie sprawozdawczym, t. j. od dnia 1. IV. 1932 do 2. IV. 1933 r., odbyło się 7 posiedzeń Zarządu Głównego (w tem 5 posiedzeń wybranego na Zjeździe Delegatów w dniu 8. V. 1932), 5 posiedzeń Wydziału Wykonawczego (w tem 2 wybran. na powyż. Zj. Del.) i 6 konferencyj prezydjalnych (pierwsza odbyła się 31. VII. 1932 r). Komisje Międzyoddziałowe odbyły w międzyczasie 9 posiedzeń, w tem Komisja Tatrzańska 2, Wschodnio-Beskidzka 3, Zachodnio-Beskidzka 4 (w tem 2 posiedzenia pełnej Komisji i po 1 posiedzeniu każdej z Podkomisji).

Ponadto odbyło się szereg konferencyj specjalnych, jak np. poszczególnych komisyj oraz 3 posiedzenia Komisji Porozumiewawczej między P. T. T. a P. Z. N.

Zarząd Główny odbył swe posiedzenia w dniach: 3. IV., 7. V., 8. V., 19. VI, 23. X., 4. XII. 1932 r., 26. II. i 2. IV. 1933 r. Wydział Wykonawczy odbył swe posiedzenia w dniach: 8. IV., 20. IV., 2. V., 25. V. i 5. VI. 1932 r. Konferencje prezydjalne odbyły się: 31. VII., 9. X., 20. XI. 1932 r., 22. I., 26. II. i 2. IV. 1933 r. Pierwsza z nich odbyła się w Zakopanem.

Komisja Międzyoddziałowa Tatrzańska obradowała w Krakowie 19. VI. i 20. XI. 1932 r. Komisja Międzyoddziałowa Wschodnio-Beskidzka w Krakowie 7. i 8. V., w Stryju 12. XI. 1932 r. oraz we Worochcie 11. i 12. III. 1933 r. W łonie Komisji Międzyoddziałowej Zachodnio-Beskidzkiej posiedzenia odbyły się: I Podkomisji 23 IV. 1932 r. w Krakowie, II Podkomisji 28. VI. 1932 r. w Bochni, pełnej Komisji 13. XI. 1932 r. i 25. II. 1933 r., oba posiedzenia w Krakowie.

Uchwały Zarządu Głównego były przygotowywane na posiedzeniach Wydziału Wykonawczego oraz na konferencjach prezydjalnych. Na posiedzeniach tych załatwiano też sprawy drobniejsze, nie wymagające uchwał Zarządu Głównego. W okresie sprawozdawczym znaczną część zagadnień, omawianych poprzednio na Zarządzie Głównym, przyjęły na siebie bardzo sprawnie pracujące Komisje Międzyoddziałowe dla robót w górach. Na Komisjach tych delegaci poszczególnych oddziałów składali bardzo szczegółowe sprawozdanie z działalności swych oddziałów oraz obradowali nad programem dalszej gospodarki turystycznej na poszczególnych odcinkach Karpat Polskich, przygotowując dla Zarządu Głównego dokładnie przemyślane projekty i formalne wnioski z uzasadnieniami. W szczególności Komisje Międzyoddziałowe przyjęły na siebie rozdział funduszów uchwalonych w budżecie na subwencje dla oddziałów na roboty w górach, oraz dokonały w okresie sprawozdawczym dokładnego podziału terenów pracy poszczególnych oddziałów w górach. Uzgodnione przez nie uchwały te zostały zatwierdzone w całej rozciągłości przez Zarząd Główny. Komisja Międzyoddziałowa Tatrzańska opracowała ponadto bardzo dokładnie „Instrukcję znakowania szlaków turystycznych w Tatrach i na Skalnem Podhalu“.

Poszczególnych uchwał i projektów nie przytaczamy tutaj, gdyż wynikają one z przedstawionych w sprawozdaniu prac Towarzystwa.

d) Prace statutowe i regulaminowe.

W wykonaniu uchwał Zjazdu Delegatów i wyrażanych wielokroć przez Oddziały Towarzystwa dezyderatów rozwinął Zarząd Główny działalność celem przygotowania projektu nowego statutu oraz regulaminów, ujednostajniających tryb postępowania organizacyjnego i administracyjnego w całem Towarzystwie.

Najważniejsza z tych prac, t. j. przygotowanie projektu nowego statutu, została doprowadzona do końca przez Zarząd Główny, gdyż opracowany przez Komisję Statutową projekt został przez Zarząd Główny przyjęty i celem uchwalenia definitywnie tego projektu został zwołany Nadzwyczajny Zjazd Delegatów na dzień 4 grudnia 1932 r. Niestety zupełnie nieoczekiwanie stanęła na przeszkodzie nowa Ustawa o Stowarzyszeniach. Ustawa ta stawia cały szereg wymogów w stosunku do stowarzyszeń w Polsce, żądając na wypadek zmiany istniejącego dotychczas statutu przystosowania go do nowych norm prawnych. Wobec tego okazała się konieczność odwołania Nadzwyczajnego Zjazdu

Delegatów i podjęcia na nowo prac w kierunku przeredagowania projektu statutu w duchu wymogów ustawy. Sytuacja dla Towarzystwa jest tem cięższa, że nowa ustawa ujmuje zupełnie inaczej kwestję osobowości prawnej oddziałów, niż to było dotychczas w obowiązującym i przez władze zatwierdzonym statucie ujęte. Tak więc sprawa nowego statutu, wlokąca się od przeszło 3 lat przez szereg Komisyj i obrad Zarządu Głównego utknęła znowu przed samem sfinalizowaniem. Normy prawne wyrażone w nowej ustawie w odniesieniu do osobowości prawnej oddziałów poszczególnych towarzystw, wymagają obecnie podjęcia daleko idącej decyzji co do dalszego ustroju Towarzystwa.

Zarząd Główny wspólnie z Główną Komisją Kontrolującą unormował tymczasowo specjalnym okólnikiem, wydanym w maju 1932 r., podstawowe zasady kasowości i księgowości w Towarzystwie. Regulamin, normujący sprawy administracji wewnętrznej, kasowości i księgowości jest dopiero w opracowaniu przez Prezydjum Towarzystwa, jak również regulamin Biura Centralnego i biur oddziałowych Towarzystwa. Ten ostatni okazuje się również palącą koniecznością, gdyż zakres działania urzędników płatnych wymaga specjalnego ujęcia regulaminowego.

Celem ujednostajnienia administracji zostały opracowane przez Sekretarjat i wydrukowane specjalne formularze dla sprawozdań Oddziałów. Formularze te zostały już użyte do sprawozdania w roku bieżącym. Uzyskano przez to ujednostajnienie ogromne ułatwienie w uchwyceniu materjału sprawozdawczego nadsyłanego Zarządowi Głównemu tak dla celów administracyjnych, jak i propagandowych.

Komisja Schroniskowa przygotowała projekt regulaminu schroniskowego (zatwierdzonego już przez Zarząd Główny na posiedzeniu w dniu 2. IV. 1933 r.). Ponadto Komisja przygotowuje specjalną instrukcję dla dzierżawców, względnie zarządców schronisk. Instrukcja ta normująca jednostajnie wszystkie możliwe obowiązki wzajemne, a specjalnie obowiązki nakładane na dzierżawców względnie zarządców, ma się stać w przyszłości integralną częścią każdego kontraktu dzierżawy lub zarządu schroniska. Zarówno regulamin schroniskowy, jak i instrukcja wejdą w życie jeszcze przed sezonem letnim 1933 r.

Wreszcie Zarząd Główny wspólnie z Klubem Wysokogórskim (Sekcją Turystyczną) opracował regulamin dla spraw przewodnictwa tatrzańskiego, który został już uzgodniony z zainteresowanemi sferami i prawdopodobnie wejdzie w życie w ciągu roku bieżącego. (Bliższe szczegóły o tej sprawie patrz rozdział 6 d).

e) Prace Głównej Komisji Kontrolującej.

Główna Komisja Kontrolująca rozwinęła w okresie sprawozdawczym ożywioną działalność. Poza normalną pracą skontrolowania i przeglądnięcia bilansu i zamknięcia rachunkowego Zarządu Głównego, Komisja dokonała w ciągu roku 4-krotnie przeglądnięcia ksiąg i stanu kasy w Zarządzie Głównym, badając szczegółowo pozycje kasowe i alegaty.

Pozatem przy współpracy sekretarza generalnego Towarzystwa, częściowo celem kontroli, częściowo celem zaznajomienia się z systemem gospodarki poszczególnych Oddziałów, Kół i Sekcyj, Komisja dokonała szeregu wglądów w księgi poszczególnych członów organizacyjnych Towarzystwa. W szczególności badano księgi Oddziału w Bielsku 4-krotnie (2 razy przez Komisję i 2 razy przez Sekretarjat), Koła w Dziedzicach (1 raz przez Sekretarjat), Oddziału Górnośląskiego w Katowicach 2-krotnie oraz Kół tegoż Oddziału w Mikołowie i Król. Hucie (przez Komisję), Oddziału w Cieszynie (1 raz przez Sekretarjat), Oddziału w Łodzi (1 raz przez Sekretarjat), Krakowskiego Oddziału Akademickiego (1 raz przez Komisję), Oddziału w Rabce (1 raz przez Komisję), Sekcji Ratowniczej (Tatrzańskiego Och. Pog. Rat.) i Sekcji Narciarskiej w Zakopanem (wspólnie 1 raz przez Sekretarjat). Ponadto sekretarz generalny Towarzystwa wziął udział w kolaudacji przy odbiorze od budowniczego schroniska w Zwardoniu. Ogółem Główna Komisja Kontrolująca przy współudziale Sekretarjatu dokonała 16-tu przeglądów ksiąg względnie wglądu w gospodarkę Oddziałów, Kół i Sekcyj w okresie sprawozdawczym.

f) Centralne Biuro P. T. T.

Centralne Biuro Towarzystwa mieściło się, jak w roku poprzednim, w lokalu przy ul. A. Potockiego 5, I. p., w Krakowie. Skład personelu biura: kierownik biura mg. Mileski Witold, główny księgowy Człapiński Piotr, urzędniczki: Ożgowa Józefina i Łukasiewiczówna Teresa. Ponadto stały woźny Sarota Józef. Centralne Biuro posiada Filję w Zakopanem, która się mieści we własnym budynku Towarzystwa, t. zw. Dworcu Tatrzań-

skim przy ul. Krupówki; kierownikiem Biura w Zakopanem jest p. Bujak Ignacy, stałym woźnym Kapera Franciszek.

Zadaniem Biura Centralnego w Krakowie jest pomoc w prowadzeniu agend Zarządu Głównego w zakresie Sekretarjatu i skarbowości Towarzystwa. W obu tych działach mamy do zanotowania wielki postęp przez dalsze usprawnienie administracji, a w szczególności przez zaprowadzenie nowej bardzo przejrzystej rejestratury archiwum, oraz szczegółowej ewidencji wszelkich prowadzonych przez Biuro agend. Ponadto prowadzone były dalsze żmudne prace nad ustaleniem stanu posiadania własności nieruchomej Towarzystwa w Tatrach. Prowadzi je specjalista od spraw gruntowych p. Komala Józef, urzędnik Dyrekcji Dróg Wodnych w Krakowie. (Szczegóły patrz rozdział 5. Sprawy finansowe).

Dla porównania rozrostu agend Biura Centralnego podajemy cyfry korespondencji załatwionej w r. 1932 przez Biuro. Gdy w r. 1930 załatwiono około 2.000 pism, a w r. 1931 około 4.600, to w r. 1932 załatwiono 5.823 pism, w czem wpłynęło 1.649, wyszło 4.174.

Na barkach Biura Centralnego, a w szczególności zaś kierownika spoczywa dział propagandy Towarzystwa przez rozsyłkę wydawnictw naszych, oraz wymianę wydawnictw z towarzystwami i bibljotekami w kraju i zagranicą. Ponadto kierownik Biura prowadzi ożywioną propagandę idei Towarzystwa przez umieszczanie artykułów na ten temat w prasie krajowej i zagranicznej (zwłaszcza czechosłowackiej) oraz przez posyłanie komunikatów do prasy i do Polskiego Radja. Zarząd Główny podnosi z pełnem uznaniem pracę kierownika Biura, jak i sił pomocniczych. Również z pełnem uznaniem Zarząd Główny podnosi pracę głównego księgowego p. Człapińskiego Piotra, który jest znakomitym fachowcem, dzięki czemu buchalterja i kasa Twa funkcjonują bez zarzutu.

Dla pełnego obrazu prac Biura należy dodać, że generalny sekretarz i generalny skarbnik Twa urzędują w Biurze stale po kilka godzin dziennie, wykonując swą pracę honorowo.

Filja Biura Centralnego w Zakopanem, poza administracją Dworcem Tatrzańskim w Zakopanem i wszelkiemi z tem związanemi sprawami, była przedewszystkiem przeznaczoną do prowadzenia agend Towarzystwa na terenie zakopiańskim i Podhala w zakresie nieruchomości oraz służyła jako biuro informacyjne dla turystów, przybywających do tego najważniejszego w Polsce punktu turystycznego. Biuro w Zakopanem ma ponadto bezpośredni nadzór nad robotami i pracami w górach na terenie tatrzańskim, które w całości pozostają w rękach Zarządu Głównego, w przeciwieństwie do robót w Beskidach, gdzie pracują bezpośrednio Oddziały Towarzystwa. Biuro w Zakopanem prowadzi także agendy Oddziału P. T. T. w Zakopanem oraz Sekcyj Narciarskiej i Ratowniczej (Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego). Biuro w Zakopanem działało w roku ubiegłym bardzo sprawnie, co Zarząd Główny podnosi z uznaniem.

Zaznaczyć wreszcie należy, że do pomocy w wypełnianiu zadań Biura powoływane są czasowe siły pomocnicze. W szczególności administrację „Przeglądu Turystycznego" prowadzi p. Kazimierz Dąbrowski, zaś w sezonie letnim zaangażowano jako pomoc Biura w Zakopanem p. Bujakową Zofję. Ze względu na prowadzenie znacznej części agend Towarzystwa przez I. Wiceprezesa prof. dra W. Goetla, Towarzystwo przyczynia się pewną kwotą do kosztów utrzymania sekretarki p. Grudzińskiej Ireny, która wykonuje znaczną część prac, związanych z wygotowaniem pism, wychodzących z Centrali. Ponadto w okresach wzmożonej pracy używano do pomocy biura czasowych pracowników, jak np. do rysowania map, lub przepisywania większych pism i memorjałów.

4. LICZBA I RUCH CZŁONKÓW, NOWE PLACOWKI ORGANIZACYJNE.

W roku 1932 Polskie Towarzystwo Tatrzańskie liczyło czynnych członków (t. j. tych, za których Oddziały wpłaciły składkę do kasy Zarządu Głównego) 17.619, co stanowi przyrost w porównaniu z rokiem 1931 o 1.919 członków, t. j. wzrost o 12·2%. Zaznaczyć należy, że liczba członków w niektórych Oddziałach nawet się zmniejsza, jak np. w Bielsku, Bochni, Cieszynie, Nowym Sączu, Nowym Targu, Tarnowie, Wilnie i Żywcu. Natomiast niemal wszystkie pozostałe Oddziały wykazują silny wzrost liczby członków. Poniżej załączona tabela ilustruje liczbę członków w poszczególnych Oddziałach wraz z porównaniem z rokiem 1931. (Uwaga. W sprawozdaniu z roku poprzedniego w sumowaniu liczby członków zakradła się omyłka, winno być bowiem 15.700, a podano 14.650, co zresztą łatwo skontrolować przez zesumowanie poszczególnych pozycyj. Błąd ten prostujemy niniejszem).

ODDZIAŁ	Liczba członków w r. 1932	Liczba członków w r. 1931	Przybyło	Ubyło
Bielsko	3.241	3.435	—	194
Bochnia	54	63	—	9
Cieszyn	1.465	1.617	—	152
Drohobycz	324	206	118	—
Gorlice (zał. 1932)	55	—	55	—
Jarosław	58	42	16	—
Kalisz	43	30	13	—
Katowice	2.939	2.352	587	—
Kielce	120	106	14	—
Kołomyja	182	111	71	—
Kraków	2.221	1.939	282	—
Kraków, Akademicki	422	301	121	—
Krynica	152	98	54	—
Lwów	698	410	288	—
Łódź	110	104	6	—
Nowy Sącz	243	270	—	27
Nowy Targ	100	102	—	2
Poznań	350	245	105	—
Rabka	85	72	13	—
Radom	52	52	—	—
Stanisławów	463	400	63	—
Stryj	59	34	25	—
Szczawnica	103	98	5	—
Tarnów	362	373	—	11
Warszawa	1.296	886	410	—
Wilno	42	55	—	13
Zagłębie Dąbrowskie	331	109	222	—
Zakopane	625	464	161	—
Żywiec	1.424	1.726	—	302
Razem	17.619	15.700	2.629	710

W powyższem zestawieniu brak Oddziału w Jordanowie — gdyż założony został dopiero w grudniu 1932 r.

Procentowo biorąc największy wzrost liczby członków wykazały następujące Oddziały: Zagłębie Dąbrowskie 204%(!), Stryj 73·5%, Lwów 70·3%, Kołomyja 63·9%, Drohobycz 57·3%, Krynica 55·1%, Warszawa 46·3%, Kalisz 43·3%, Poznań 42·8%, Krakowski Akademicki 40·2%, Jarosław 38·1%, Zakopane 34·7%, Katowice 24·9%, Rabka 18·1%, Stanisławów 15·8%, Kraków 14·3%, Kielce 13·2%, Łódź 5·8%, Szczawnica 5·3%, a więc przedewszystkiem poza Zagłębiem Oddziały wschodnio-małopolskie.

Spadek liczby członków wykazały procentowo następujące Oddziały: Wilno 23·6%, Żywiec 17·5%, Bochnia 14·3%, N. Sącz 10%, Cieszyn 9·4%, Bielsko 5·6%, Tarnów 2·9%, Nowy Targ 1·9%, a więc oprócz Wilna Oddziały położone w południowo-zachodniej połaci Rzeczypospolitej.

W związku z temi faktami stoi pewne przesunięcie liczbowe, wyrażone w procentach, gdy będziemy ogólną ilość członków rozważać pod kątem przydziału do trzech obszarów — t. j. Śląsko-Krakowskiego z Zagłębiem Dąbrowskiem, Małopolski Wschodniej i reszty Polski.

	1932		1931	
Obszar Śląsko-Krakowski	13.822	78·5%	13.019	82·9%
„ Małopolski Wschodniej	1.784	10·1%	1.203	7·6%
Reszta Polski	2.013	11·4%	1.478	9·5%
Razem	17.619		15.700	

Obraz przedstawiony wyżej byłby niezupełny, gdyby nie rozważyć jeszcze jednej pozycji. Z pierwszej tabeli wynika, że przybyło Towarzystwu „na czysto“ 1.919 członków. Ponieważ jednak faktycznie nowozapisanych było 3.272 osób, wynika z tego, że naprawdę z P. T. T. wystąpiło wzgl. ubyło w 1932 r. 1.353 członków, a nie 710. Jest to zresztą stały objaw, obserwowany od szeregu lat, że szereg osób po krótkim okresie należenia do P. T. T. występuje z T-wa, tak że liczba nowozapisanych członków nigdy nie jest równoznaczną z liczbą, o jaką ogólna ilość członków wzrosła.

W okresie sprawozdawczym zostały założone dwa nowe Oddziały Towarzystwa, a to w Gorlicach i w Jordanowie. Ponadto zostały założone następujące Koła: przez Oddział w Drohobyczu Koła w Borysławiu, Samborze i Turce, przez Oddział Górnośląski w Katowicach Koła w Lublińcu, w Mysłowicach, Pszczynie i Tarnowskich Górach, przez Oddział we Lwowie Koła w Przemyślu i w Iwoniczu, przez Oddział w Nowym Sączu Koło w Grybowie, przez Oddział w Stanisławowie Koła w Bitkowie i Sołotwinie, przez Oddział w Stryju Koło w Bolechowie, przez Oddział w Tarnowie Koło w Rzeszowie, przez Oddział w Zagłębiu Dąbrowskiem Koła w Częstochowie i w Zawierciu, przez Oddział w Żywcu Koło w Andrychowie, a więc razem 17 nowych Kół miejscowych. Dla porównania podajemy, że w poprzednim roku sprawozdawczym Towarzystwo liczyło 19 Kół miejscowych.

Istniejący formalnie do dziś dnia Oddział w Sanoku jest zupełnie nieczynny i teren jego działania został przydzielony Oddziałowi we Lwowie, który organizuje tam swe Koła.

W roku bieżącym Towarzystwo projektuje uruchomienie szeregu nowych placówek organizacyjnych, jak np. w Lublinie, na Wołyniu, na Pomorzu, w Krośnie, Rymanowie, Olkuszu, Oświęcimiu, Jaworznie oraz ewentualnie jeszcze w kilku innych miejscowościach.

5. SPRAWY FINANSOWE.

a) Organizacja kasowości i księgowości, ewidencja majątku Towarzystwa.

Przez zaprowadzenie od 1-go października 1931 księgowości w Towarzystwie systemem amerykańskim, uchwycono w sposób ścisły i dokładny całość interesów Towarzystwa. Po raz pierwszy też w dziejach Towarzystwa rok administracyjny został zamknięty bilansem na sposób nowoczesny. Prowadzoną jest stała i bardzo dokładna kontrola kasowości Towarzystwa ze strony skarbnika i sekretarza. Przez powierzenie kasy dziennej Biura Centr. na stałe jednej osobie i zaprowadzenie ustalonej formy kwitarjuszy, uzyskało się zupełną dokładność w wykonywaniu powierzonych zadań urzędnikowi Towarzystwa.

Równolegle do normalnego toku pracy prowadzoną jest niezwykle żmudna i trudna praca nad zaprowadzeniem ewidencji stanu posiadania własności nieruchomej na halach i polanach tatrzańskich. Referat ten powierzony został wytrawnemu znawcy i specjaliście od tych spraw, członkowi Zarządu Głównego p. dr. E. Stolfie, radcy Dyrekcji Dróg Wodnych w Krakowie, pod którego wyłącznem kierownictwem pracuje wspomniany wyżej w rozdziale 4. p. Józef Komala.

Praca ta napozór prosta, natrafia na olbrzymie trudności wskutek niesłychanego chaosu, jaki panuje w dziedzinie własności gruntowej na obszarze Tatr. Wszystkie niemal bowiem hale, a wszystkie te na których Towarzystwo zakupuje udziały, stanowią współwłasności, których idealne części wyrażone w ułamkach mają w mianowniku bardzo często miljonowe cyfry. Dodajmy, że wskutek redukcji sił pracujących w Sądzie nowotarskim i przeciążenia w następstwie tego tamtejszych urzędników nadmierną pracą wpisy hipoteczne trwają latami, dodajmy jeszcze, że niemal z reguły natrafiamy na sprzeczności między zeznaniami właścicieli a wykazami hipotecznemi, a nawet co gorzej kataster gruntowy jest bardzo często w niezgodzie z hipoteką. Dział ewidencji współwłasności Towarzystwa, z powodu braku chętnych sił do pracy w łonie Zarządu w latach poprzednich, był w zaniedbaniu, co powoduje dalsze trudności. Gdy to wszystko sobie uzmysłowimy zdamy sobie jasno sprawę z przeszkód, z jakiemi musi walczyć referent tych spraw i jak żmudną drogę ma przed sobą zanim pracę swą ukończy. To też wskutek tego całość prac jest jeszcze nieukończona, tak, że definitywny rezultat badań wraz ze stanem własności nieruchomej Towarzystwa w Tatrach zostanie przedstawiony dopiero w następnem sprawozdaniu. W każdym razie prace są bardzo daleko posunięte i zostaną w najbliższych paru miesiącach ukończone.

Dla orjentacji podajemy obecnie tylko, że Towarzystwo ma udziały na następujących halach tatrzańskich, idąc topograficznie od zachodu na wschód:

Strążyska, Białe, Kalatówki, Goryczkowa, Kasprowa Wyżnia, Kasprowa Niżnia, Jaworzynka, Pod Kopieńcem, Królowa Wyżnia i Niżnia, Gąsienicowa, Pięć Stawów Polskich, Roztoka, Pod Wołoszynem, Kiczora i w Dolinie Morskiego Oka. Udziały Towarzystwa dochodzą na niektórych halach do 45% współwłasności, a łączna suma udziałów, wyrażona w hektarach, wynosi ponad 600 ha.

Zestawienie finansowe Oddziałów (wraz z Kołami) i Sekcyj P. T. T. za rok 1932.

(Patrz załączona tabela).

Zestawienie tego rodzaju jest dokonane po raz pierwszy i wskutek tego będzie musiało na przyszłość ulec pewnym ulepszeniom.

Oddziały prowadzące buchalterję systemem amerykańskim i zamykające rok administracyjny bilansem oraz rachunkiem strat i zysków, oznaczone są na tabeli gwiazdką * (Cieszyn, Katowice, Kraków, Warszawa i Żywiec), i cyfry podane w tabeli zostały ustalone na podstawie ich bilansu obrotowego. Oddziały w Cieszynie, Krakowie i Warszawie dostarczyły gotowego elaboratu, natomiast cyfry dotyczące Oddziałów w Katowicach i Żywcu zostały wyciągnięte przez Biuro Centralne z dostarczonych bilansów. Ponadto Oddział w Łodzi nie dostarczył wogóle zamknięcia rachunkowego mimo urgensów i cyfry podane w tabeli są na podstawie danych, posiadanych przez księgowość Zarządu Głównego. Cyfry faktyczne nie są jednak o wiele wyższe od podanych, a to zarówno z powodu małej aktywności tego Oddziału, jak i małej jego liczebności. W sumie dochody jego, czerpane niemal wyłącznie ze składek członkowskich, są tak małe i tworzą w stosunku do całości Towarzystwa tak drobną pozycję, że obrazu ogólnego zestawienia w niczem nie zmieniają.

Omawiając cyfry podane w tabeli, uderza przedewszystkiem samowystarczalność Towarzystwa. Subwencje stanowią zaledwie 9·7% ogólnej sumy dochodów, a w kwocie tej tylko 30.906 zł. 30 gr. stanowią subwencje obce, zaś 23.563 zł. 75 gr. są to subwencje wewnętrzne, bądź Zarządu Gł., bądź udzielone przez silniejsze Oddziały — słabszym. Obce więc subwencje stanowią zaledwie 5·5% ogólnej sumy przychodów. Pożyczki zaciągnięte wyniosły 6·6% ogólnej sumy przychodów; w tem 2.900 zł. — to pożyczki wewnętrzne, czyli, że obce pożyczki wyniosły 33.818 zł. 42 gr., czyli 6·1% ogólnej sumy przychodów. Razem 11·6% ogólnej sumy przychodów to pieniądze pochodzące z zewnątrz Towarzystwa. Reszta, t. j. 88·4%, to przychody własne. Imponującą w tem kwotę, 314.314 zł. 69 gr., czyli 56% ogólnej sumy przychodów stanowią składki członkowskie. Dochody ze schronisk wyniosły 11·3%, pozostałości kasowe z 1931 r. 7·1%, inne 8%, i — uwzględniwszy to co wyżej nadmieniono o subwencjach i pożyczkach — wewnętrzne subwencje i pożyczki 4·7% ogólnej sumy przychodów. Ponadto widzimy pozycję — niedobór bilansowy Oddziału w Cieszynie, wynoszący 1·3% ogólnej sumy przychodów. Niedobór ten powstał wskutek nieoczekiwanych robót remontowych w schronisku na Stożku i pokryty został z antycypacji na rok 1933, gdyż jak wiadomo znaczna część członków odnawia swe legitymacje na rok następny już przed Nowym Rokiem.

Należy jeszcze wyjaśnić co rozumiemy pod rubryką „Inne przychody". Mieszczą się tam przychody ze sprzedaży wydawnictw i odznak, urządzanych przez Oddziały, Koła i Sekcje imprez (wycieczki piesze i autobusowe, odczyty, zawody narciarskie etc.), odsetki od lokat kapitałów, z legitymacyj Zw. Pol. Tow. Turyst. uprawniających do zniżek kolejowych, różne drobne etc.

Po stronie rozchodów uderza kwota 197.326 zł. 25 gr., wydana na roboty w górach, czyli 35·2% ogólnej sumy rozchodów. (Kwotę tę należy podwyższyć właściwie o 18.856 zł. 33 gr. spłaconych pożyczek inwestycyjnych i odsetek od nich, a zaciągniętych swego czasu na budowę schronisk. W ten sposób kwota wydana na roboty w górach wzrasta do 216.182 zł. 58 gr., czyli 38·6% ogólnej sumy rozchodów). W kwocie 197.326 zł. 25 gr. wydanej na roboty w górach mieści się 29.295 zł. 77 gr. wydanych na remonty starych schronisk, 162.726 zł. 85 gr. na budowę i urządzenie nowych, i wreszcie 5.303 zł. 63 gr. na znakowanie szlaków turystycznych. Ta ostatnia, niewspółmiernie niska z dokonanemi robotami kwota znajduje wytłómaczenie w ideowej i bezinteresownej pracy szeregu osób, które nieraz całe wakacje i swój czas poświęcają na tę ciężką i żmudną pracę. Inne pozycje ogólnej sumy rozchodów wyrażone w procentach przedstawiają się następująco: składki do Zarządu Gł. 26·1%, administracja 10·1%, subwencje udzielone

b) Bilans i rachunek strat i zysków Zarządu Głównego P. T. T.

Bilans Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za rok 1932.

Aktywa:	zł. gr.	Pasywa:	zł. gr.
Gotówka w kasie	2.286·79	Majątek zakładowy	1,302.161·28
Lokaty w kasach oszczędności	25.929·75	Wierzyciele	26.020·66
Dłużnicy	54.470·42	Antycypacje bierne	40.020·68
Ruchomości	15.321·25	Nadwyżka za rok 1932	2.396·06
Nieruchomości	1,253.927·27		
Wydawnictwa	16.751·20		
Antycypacje czynne	1.912 —		
	1,370.598·68		1,370.598·68

Rachunek strat i zysków Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie za rok 1932.

Straty:	zł. gr.	Zyski:		zł. gr
Koszta administracji	42.598·26	Składki i należności od członków		167.891·49
Inwestycje	5.015·99	Nieruchomości:		
Koszta podróży	12.685·67	*a)* Czynsz z Roztoki	zł. 564·88	
Roboty w górach wykonane przez Zarz. Gł.	4.578·66	*b)* „ ze Szkoły Przem. Drzew.	„ 2.205·10	
Subwencje wypłacone	28.110·75	*c)* „ z Dworca Tatrz.	„ 2.363 —	
Koszta propagandy	2.568·65	*d)* Noclegi z Dworca	„ 5.702·61	
Koszta reprezentacji	519·30	*e)* Czynsz z polan	„ 180 —	11.015·59
Koszta druku legitymacyj i nalepek	6.079·80	Subwencje otrzymane		25.500·—
Wierchy	39.886·86	Sprzedaż wydawnictw, map i odznak		3.184·07
Wydawnictwa, mapy i odznaki	14.800·23	Odsetki od lokat		1.520·59
Odsetki wypłacone i prowizje	2.736·51			
Wkładki do Towarzystw obcych	1.225 —			
Odpisy na nieruchomościach	45.910 —			
Nadwyżka za r. 1932	2.396·06			
	209.111·74			209.111·74

Kraków, dnia 1 kwietnia 1933 r.

Główna Komisja Kontrolująca:
(—) *Dr. K. Maślankiewicz*
(—) *M. Dreszer*

Zestawił:
(—) *P. Człapiński*

Prezes:
(—) *St. Osiecki*

Skarbnik:
(—) *Dr. T. Górski*

c) Preliminarz budżetu Zarządu Głównego P. T. T. na rok 1933.

Przychody:

		zł. gr.
A. Saldo z r. 1932		8.000·—
B. Wkładki i legitymacje członkowskie:		
a) 16.000 nalepek à zł. 8—	zł. 128.000·—	
b) 6.000 legitymacyj à zł. 2—	„ 12.000·—	
c) 2.500 wpisowych a zł. 2·50	„ 6.250·—	146.250·—
C. Nieruchomości:		
a) Noclegi w Dworcu	„ 5.000·—	
b) Czynsz z restauracji	„ 2.000·—	
c) „ z Bibljoteki	„ 720·—	
d) „ ze Szkoły Przem. Drzew.	„ 2.200·—	
e) „ z Roztoki	„ 200·—	
f) Różne	„ 380·—	10.500·—
D. Różne:		
a) Wydawnictwa i odznaki	„ 1.000·—	
b) Nieprzewidziane	„ 1.000·—	2.000·—
E. Dłużnicy:		
a) Oddziały za nalepki i legitymacje z 1932 r.	„ 14.000·—	
b) Różne	„ 6.000·—	20.000·—
		186.750·—

Kraków, dnia 20 marca 1933 r.

Wydatki:

			zł. gr.
A. Administracja:			
I. Biuro w Krakowie		zł. 30.975·—	
II. Biuro w Zakopanem		„ 9.600·—	40.575·—
B. Zjazdy i podróże służbowe:			
a) Podróże na posiedzenia Zarządu i posiedzenia Prezydjum	zł. 5.600·—		
b) Podróże służbowe	„ 3.200·—		
c) „ Gł. Kom. Kontrolującej	„ 1.200·—	„ 10.000·—	
d) Zjazdy zagraniczne		„ 1.800·—	11.800·—
C. Druk legitymacyj i nalepek			2.500·—
D. Spłata pożyczek i odsetki:			
a) Spłata poż. dol. p. Abramowicz		zł. 17.800·—	
b) „ długu oraz odsetki w M.K.O. poż. na M. Oko		„ 1.200·—	19.000·—
E. Dworzec Tatrzański:			
a) Remont		„ 4.500·—	
b) Utrzymanie		„ 5.500·—	10.000·—
F. Wydawnictwa:			
a) Wierchy, rocznik XI. oraz sprawozdanie		„ 25.000·—	
b) Przegląd Turystyczny		„ 5.000·—	30.000·—
G. Spłata wierzycieli: Orbis, reszta za druk Wierchów, rocznik X.			11.000·—
H. Subwencje specjalne:			
a) Taternik	zł. 3.000·—		
b) Tatrz. Ochotn. Pog. Rat.	„ 1.500·—		
c) Fund. im. M. Świerza	„ 1.500·—		
d) Przewodnik Wsch.-Beskidzki	„ 1.250·—		
e) Naukowe	„ 1.600·—	„ 8.850·—	
I. Subwencje dla Oddziałów drogą potrąceń 2.000 nalepek a zł. 3·—		„ 6.000·—	
K. Roboty w górach: Tatry zł. 6.000·—, Beskid Zachodni zł. 12.000·—, Wschodni zł. 12.000·—		„ 30.000·—	44.850·—
L. Wkładki do Towarzystw:			
a) do Z. P. T. T.		„ 1.000·—	
b) „ Unji Alp. Międzynar.		„ 500·—	1.500·—
Ł. Obchód 60-lecia T-wa:			
a) Wydanie broszury		„ 1.000·—	
b) Koszta Obchodu		„ 2.000·—	3.000·—
M. Zakupno udziałów na halach			6.000·—
N. Rezerwa na nieprzewidziane wydatki do dyspoz. Zarz. Głównego			6.525·—
			186.750·—

Sekretarz Generalny:
(—) *B. Małachowski*

Skarbnik:
(—) *Dr. T. Górski*

Prezes:
(—) *St. Osiecki*

d) ZESTAWIENIE FINANSOWE ODDZIAŁÓW (wraz z Kołami) I SEKCYJ ZA 1932 R.

Rachunek w złotych i groszach.

		PRZYCHODY								ROZCHODY									
		1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
L. p.	Oddział (Sekcja) [1]	Saldo z 31. XII. 1931	Składki członkowskie	Nieruchomości (schroniska)	Subwencje otrzymane	Pożyczki zaciągnięte	Inne przychody	Rk. niedoboru bilansowego za rok 1932	RAZEM	Składki wpłacone do Zarządu Gł.	Roboty w górach	Administracja	Subwencje i pożyczki wypłacone	Długi i odsetki spłacone	Inne rozchody	Saldo na 31. XII. 1932	Rk. nadwyżki bilansowej za rok 1932	RAZEM	L. p.
1.	w B elsku	11.579·01	45.560·69	1.500 —	5.000 —	22.500·—			86.139·70	7.648 56	61.694·87	2.366·18		1.000 —	6.730 64	6.699 45		86.139·70	1.
2.	w Bochni	136 20	688·22						824 42	565.74	29 95	103 85	40·—		49·55	35·33		824 42	2.
3.	* w Cieszynie		24.024·60	2.400·—			425·15	7.420·59	34.270·34	16.915·49	6.116 81	2.015 52	400 —		8.822 52			34.270 34	3.
4.	w Drohobyczu	206 49	5.351·41	603·65	198 60		1.808·31		8.168·46	2.669 20	841·26	1.187·99	172·80	1.935 82	1.141·79	219·60		8.168·46	4.
5.	w Gorlicach		1.151·—		166 50				1.317·50	991 —	191·15	107·70				27·65		1.317·50	5.
6.	w Jarosławiu	343 05	806 30						1.149 35	669 —		135 31			51·63	263 41		1.149·35	6.
7.	w Kaliszu	53·20	611·95				3·60		668 75	311 —		205 17			20 —	132 58		668·75	7.
8.	* w Katowicach		55.070·95	6.753 82		2.000 —	5.249 91		69.074 68	28.495 30	8.527·46	10.324 50		10.854·60	10.872·82			69.074·68	8.
9.	w Kielcach		1.607·60				49·28		1.656·88	1.285·10		23·63				348 15		1.656 88	9.
10.	w Kołomyji	148·39	3.905·50	2.281·60		500 —			6.835 49	375 —	3.192 65	591 51		901.03	89·09	1.686·21		6.835 49	10.
11.	* w Krakowie		39.795·40	10.601·50	1·500 —		2.197·60		54.094 50	22.765 40	21.258·94	7.545 72			1.638 05		886·39	54.094 50	11.
12.	Krakowski Akademicki	977·83	7.097·20						8.075 03	3.681 80	79·30	696·47	1.200 —		548·81	1.868·65		8.075 03	12.
13.	w Krynicy	7 51	3.530·30		353·50		3.480·06		7.371·37	1.283·10	141.35	1.724 96		350 —	532·09	3.339 87		7.371·37	13.
14.	we Lwowie	1.922·39	14.084· -	423 92	12·059·50	3.500 —	6.219 86		38.209 67	5.317 —	26.429 98	3.913 60		76·53	1.879·—	593·56		38.209·67	14.
15.	w Łodzi		1.658·80						1.658·80	767 —	480·—				411·80			1.658·80	15.
16.	w Nowym Sączu	4.159 54	4.075·—	475·50	750 50		654·93		10.125·47	1.742·60	895 82	406 79	1.050 —		1.883·33	4.146·93		10.125 47	16.
17.	w Nowym Targu	21·89	2.298 45	2.816·60					5.136 94	894 95	3.909·61	300·—				32 38		5.136 94	17.
18.	w Poznaniu	4.404·49	5.538 15				1.244·52		11.187 16	3.150·40		467·75	365 —		857·30	6.346·71		11.187 16	18.
19.	w Rabce	312 40	2.001 60	2.726·11	4.420 85	3.701·—	7.359·14		20·521·10	488·98	9.076·77	384·41		2.712 85	7.735 63	122·46		20.521·10	19.
20.	w Radomiu	642·80	1.184·20		135 25		175 34		2.137·59	529 40		487·17			452·20	668 82		2.137 59	20.
21	w Stanisławowie	1.004·65	10.112·48	7.096 41	11.100 —	2.000 —	3.838·59		35.152 13	4.228 38	21.835·64	3.086·49	400 —	1.025·50	3.571·47	1.004·65		35.152 13	21.
22	w Stryju		1.767 10		280·—		61·30		2 108 40	820 30	280 77	664·73		47·75		294 85		2.108·40	22.
23.	w Szczawnicy	1.341·88	1.027 45	752·50					3.121·83	551 —	511 22	832 96	300 —			926·65		3.121·83	23.
24.	w Tarnowie	2.191·11	5.656 25				1.439·15		9.286 51	3.178 90	497 11	599·78	650 —		777 78	3.582·94		9 286·51	24.
25.	* w Warszawie		26.187·10	12.204 26			2.740·44		41.131·80	11.957·50	13.996·36	10.909·11	3.600·—				668·83	41.131·80	25.
26.	w Wilnie	82·79	959 40				4 —		1.046 19	488·20		166·55	20·—		253 63	117·81		1.046·19	26.
27.	w Zagłębiu Dąbrow.	270·56	8.055·29						8.325 85	4.386 82		1.616·80	305 54		1.005·60	1.011 09		8.325·85	27.
28.	w Zakopanem	5.685 01	10.788·—	4.304·50	3.750 —		360·18		24.887 69	5.921·50	5.305 48	1·537·88	700 —		3.135 60	8.287·23		24.887 69	28.
29.	* w Żywcu		28.215 50	7.784·48	1.256·35		2.159 50		39.415 83	14.078 30	11.717·05	3.225 41	50 —		3.271·42		7.073·65	39.415·83	29.
A.	Sekcja Tur. (Kl. Wysok.)	1.516·27	665·—		7.885·—	2.517·42	576·43		13.160 12			473·81		500·—	9.546·15	2.640·16		13.160 12	A.
B.	Sekcja Narciarska	59 28	829 80	303 60	1.900 —		5.005·50		8.098·18		316 70		357 —		7.345·16	79 32		8.098·18	B.
C.	Sekcja Rat. (T.O.P.R.)	2.669·77			3.714 —				6.383 77			920·—			3.088 94	2.374 83		6.383·77	C.
D.	Sekcja Ochrony Gór.	59 50	10 —						69 50						51 70	17 80		69·50	D.
	Razem	39.796 01	314.314·69	63.028·45	54.470·05	36.718·42	45.062·79	7.420 59	560.811·—	146.186·92	197.326 25	57.021·75	9.610 34	19.404·08	75.763 70	46.869·09	8.628 87	560.811 —	

[1]) Oddział w Jordanowie jako założony z końcem 1932 r. nie figuruje w niniejszej tabeli.

1·8%, spłacone długi i odsetki 3·5%, inne 13·5%, pozostałości kasowe i nadwyżki bilansowe razem 9·8%.

W rubryce „Inne rozchody“ mieszczą się kwoty wydane na zakupno i druk wydawnictw, propagandę, urządzanie różnych imprez (wycieczki, odczyty, zawody), wyprawę alpejską Klubu Wysokogórskiego, wpłaty do Zw. Pol. Tow. Turyst., straty na ruchomościach i nieruchomościach, drobne i t. p.

Z ogólnej kwoty składek członkowskich 314.314 zł. 69 gr. oddały Oddziały Zarządowi Głównemu 146.186 zł. 92 gr. czyli 46·6%.

Zarząd Gł. pragnął przedstawić również zestawienie majątkowe całości Towarzystwa. Niestety wskutek rozbieżnego systemu księgowania tych rzeczy przez Oddziały okazało się to niemożliwem — tak, że zestawienie majątkowe Oddziałów ukaże się w przyszłorocznem sprawozdaniu, razem z zestawieniem własności nieruchomej T-wa na halach tatrzańskich.

6. PRACE TURYSTYCZNE W GÓRACH I ORGANIZACYJNE.

a) Schroniska i stacje turystyczne oraz noclegowe.

Wynik pracy w roku ubiegłym w dziedzinie schronisk jest znakomity, a został dokonany wielkim wysiłkiem finansowym i organizacyjnym Towarzystwa. Na obszarze Tatr mamy do zanotowania ulepszenia i rozbudowę istniejących dotychczas schronisk, na obszarze Beskidów ponadto cały szereg nowych zdobyczy w tej dziedzinie.

Na obszarze Tatr na pierwszy plan wysuwa się gruntowna przebudowa schroniska w Roztoce. Schronisko to zostało odnowione i znacznie rozbudowane kosztem zgórą 15.000 zł. przez Oddział Krakowski i zdobyło w przeciągu jednego sezonu ogólne uznanie ogółu turystów. Oddział Krakowski dokonał również wielkiego wysiłku przez położenie zupełnie nowego dachu na schronisku nad Morskiem Okiem. Robota ta kosztowała 7.000 zł. Na Hali Gąsienicowej doprowadził Oddział Warszawski wodociąg do nowego schroniska. Inwestycja ta ma pierwszorzędne znaczenie, zapewniając dla tak ruchliwego punktu dostateczną ilość wody. Koszt tej pracy przeniósł 13.000 zł. Zarząd Główny Towarzystwa przeprowadził również gruntowny remont Dworca Tatrzańskiego, przebudowując zupełnie kanalizację i wodociągi, zakładając zupełnie nowe wychodki, oraz tynkując i odczyszczając pokoje. Koszt tej roboty wyniósł prawie 9.000 zł. Ponadto Oddział w Zakopanem prowadzi dalsze prace przy rozbudowie i wykończeniu schroniska w Pięciu Stawach, na co wydał w roku ubiegłym około 4.500 zł. Wreszcie Sekcja Narciarska zagospodarowała schronisko na Hali Pysznej i gruntownie je odczyściła i zremontowała. Postawienie w tem schronisku na stałe gospodarza okazało się niestety koniecznością, wobec ciągłych rabunków, jakich dopuszczała się ludność okoliczna, grabiąc inwentarz schroniska i niszcząc je przy włamywaniu się.

Na obszarze Beskidów na pierwszy plan wysuwa się rozbudowa sieci schronisk, stacyj turystycznych i noclegowych oraz schronów niezagospodarowanych. W ogólnym rachunku przybyło 7 nowych schronisk, w tem 3 w Beskidach Zachodnich, 4 w Beskidach Wschodnich, 16 stacyj turystycznych i noclegowych, w tem 4 w Beskidach Zachodnich, a 12 w Beskidach Wschodnich. Ubyło natomiast 4 stacje turystyczne i noclegowe, w tem 1 w Beskidach Zachodnich, 3 w Beskidach Wschodnich. Obecnie więc dysponuje P. T. T. 75 punktami oparcia dla turystów, co stanowi przyrost w porównaniu z rokiem 1931, w którym dysponowało Towarzystwo 51 punktami oparcia, 24 nowe punkty. W tem przybyło w Beskidach Zachodnich 6, w Beskidach Wschodnich 18. Najlepiej ilustruje rozbudowę tej sieci punktów oparcia dla turystów przyrost liczby miejsc noclegowych. Podczas gdy w r. 1931 miejsc takich było 1669, to obecnie Towarzystwo dysponuje 2197 miejscami noclegowemi. Przyrost wynosi więc 528 miejsc noclegowych, t. j. 31·7%. W szczególności przyrost ten wynosi w Beskidach Zachodnich 265 miejsc, t. j. 45% (1931 roku — 588 miejsc, 1932 r. — 853 miejsc), w Beskidach Wschodnich 213 miejsc, t. j. 34% (w 1931 r. — 622 miejsc, 1932 — 835 miejsc). Ponadto przybyło w Tatrach 50 miejsc noclegowych, t. j. 11% (w 1931 r. — 459 miejsc, 1932 r. — 509 miejsc). W chwili obecnej liczbę posiadanych przez P. T. T. schronisk, stacyj turystyczno-noclegowych etc. przedstawia tabela na str. 26.

	Ogółem	Schronisk zagospodar.	Stacyj turystycznych	Stacyj noclegowych	Schronów niezagosp.	Gospód bez noclegów	Miejsc nocleg. ogółem	Łóżek	Noclegów prymityw.
Tatry	6	6	—	—	—	—	509	344	165
Beskidy Zachodnie . .	19	12	1	4	1	1	853	431	422
Beskidy Wschodnie .	50	9	6	28	7	—	835	419	416
Razem . .	75	27	7	32	8	1	2.197	1.194	1.003

Wyrażając powyższe cyfry w procentach:

Na Tatry przypada 23,1% ogólnej ilości miejsc noclegowych, w tem łóżek 67,6%, miejsc noclegowych prymitywnych 32,4%.

Na Beskidy Zachodnie przypada 38,8% ogólnej ilości miejsc noclegowych, w tem łóżek 50,6%, noclegów prymitywnych 49,4%.

Na Beskidy Wschodnie przypada 38,1% ogólnej ilości miejsc noclegowych, w tem łóżek 50,2%, noclegów prymitywnych 49,8%.

W ogólnej ilości miejsc noclegowych na łóżka przypada 54,4%, na miejsca noclegowe prymitywne 45,6%.

W szczególności na obszarze Beskidów Zachodnich prace poszczególne przedstawiają się następująco: Oddział Babiogórski w Żywcu i Oddział w Bielsku wykończyły wspólnym kosztem i wspólną pracą schronisko w Zwardoniu, zaopatrzone na razie w 80 miejsc noclegowych. Schronisko to jest obok schroniska na Hali Gąsienicowej najpiękniejszem i najlepiej urządzonem schroniskiem Towarzystwa z pełnym komfortem (centralne ogrzewanie, woda bieżąca zimna i ciepła we wszystkich pokojach, oświetlenie elektryczne). Ogólny koszt budowy tego schroniska wyniesie 200.000 zł., z czego oba Oddziały spłaciły już niemal 3/4. Oddział Babiogórski zbudował ponadto schronisko na Leskowcu, o 20 miejscach noclegowych kosztem 5.000 zł. Schronisko to jest wyłączną zasługą ruchliwego i bardzo aktywnego Koła tegoż Oddziału w Wadowicach. Wreszcie Zarząd Oddziału Babiogórskiego uruchomił 3 stacje noclegowe w Rycerce Dolnej, Porąbce i Hucisku. W schronisku na Pilsku dobudował Zarząd Oddziału Babiogórskiego dom gospodarczy, którego brak dawał się bardzo odczuć. W ten sposób sam budynek schroniska został odciążony.

Zarząd Główny wraz z Oddziałem w Rabce uruchomiły schronisko na Starych Wierchach w okolicach Rabki, o 20-tu miejscach noclegowych, kosztem około 4.000 zł. Schronisko to oddaje wielkie usługi dla podążających na Turbacz od strony Rabki i w razie przepełnienia znakomicie odciąża często niewystarczające schronisko na Turbaczu. Oddział w Gorlicach uzyskał ponadto zniżki dla naszych członków w Hotelu Centralnym M. Starka w Gorlicach, tworząc nową stację noclegową.

Większych remontów dokonały O. w Cieszynie i Górnośląski w Katowicach. Zwłaszcza Oddział Cieszyński włożył znaczną pracę i znaczne fundusze w remont schroniska na Stożku. Główne prace obracały się w tem schronisku nad zabezpieczeniem ścian budynku od grzyba przez wybetonowanie piwnicy. Zaprowadzono ponadto szereg ulepszeń w tem schronisku, oraz naprawiono zniszczony dach. Koszt tych robót wyniósł około 6.000 zł. Oddział Górnośląski przeprowadził duży remont wewnątrz obu swych schronisk na Równicy i na Baraniej Górze.

W Beskidach Wschodnich Oddział Drohobycki uruchomił 2 nowe schroniska w miejscowościach Załokieć i Sokoliki Górskie. Oba schroniska mają po 20 miejsc noclegowych, a mieszczą się w budynkach wynajętych, do których Oddział sprawił urządzenie noclegowe. Ponadto uruchomił Oddział 2 stacje noclegowe w tak ważnych punktach turystycznych jak w Ławocznem i Siankach. Wreszcie zostało stworzonych 5 niezagospodarowanych schronów turystycznych, a to w Różance Niżnej pod Magijem, pod Paraszką, na Żełeminie, na Bukowinkach koło Tuchli i pod Widnohą.

Oddział we Lwowie zbudował piękne schronisko w Dolinie Świcy u źródeł tej rzeki kosztem 30.000 zł. Schronisko to ma pierwszorzędne znaczenie, otwierając dla ru-

chu turystycznego zupełnie nieudostępnione dotychczas partje Gorganów Zachodnich. Schronisko zawiera 17 miejsc noclegowych i przedstawia się zewnętrznie niezwykle korzystnie. Ponadto Oddział ten przejął stację noclegową Oddziału Stanisławowskiego w Ludwikówce, przenosząc ją do innego budynku, przez co uzyskano dla turystów bardzo wygodne i dobre noclegi.

Oddział w Stryju uruchomił 2 stacje noclegowe w Stryju i we Wyszkowie. Oddział Stanisławowski zbudował duże i obszerne schronisko na Przełęczy Jabłonickiej (Tatarskiej) w bardzo korzystnym dla turystyki punkcie, przy szosie przechodzącej z doliny Prutu na stronę czechosłowacką. Schronisko to udostępnia dla turystyki Gorgany od strony wschodniej. Koszt jego budowy wyniósł około 15.000 zł., a pomieścić może zgórą 50 turystów. Ponadto Oddział ten uruchomił stacje noclegowe w Kuźmieńcu, Sołotwinie, 2 w Jaremczu i w Jamnej. Koło Kosowskie tegoż Oddziału od 1. I. 1933 należące obecnie do Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji, uruchomiło nową stację noclegową w Szybenym oraz w Zełenem.

Została natomiast zlikwidowaną w Beskidach Zachodnich stacja turystyczna w Białej Małopolskiej, której urządzenie przeniesiono do schroniska w Zwardoniu. Na obszarze Beskidów Wschodnich nieczynne są istniejące w 1931 r. stacje noclegowe w Podleśniowie, Mikuliczynie i Dorze.

Wszystkie niemal schroniska na obszarze Beskidów zostały w ubiegłym roku gruntownie odnowione i odczyszczone.

Ponadto jest już cały szereg rozpoczętych prac, zwłaszcza na terenie Beskidów Wschodnich, gdzie Oddział w Stanisławowie rozpoczął budowę schroniska na Baraniej pod Chomiakiem, zaś Oddział w Kołomyji uzyskał w grupie Czywczyna 4 budynki, t. j. pod Furatykiem, Popadją i u źródeł Czeremoszu, gdzie w roku bieżącym uruchomi schroniska turystyczne. Krok ten będzie miał niezwykle doniosłe znaczenie, gdyż za jednym zamachem zupełnie dotychczas niezagospodarowana grupa górska uzyska w doskonałych 3 punktach podstawy operacyjne dla turystów.

W tem miejscu wyraża T-wo głęboką wdzięczność prof. dr. Juljanowi Tokarskiemu ze Lwowa, któremu zawdzięczamy uzyskanie 2 budynków. Wysokie Jego zrozumienie potrzeb turystyki i celów naszych zasługuje na jak najgorętsze podkreślenie i podziękowanie. Dwa drugie budynki uzyskaliśmy dzięki staraniom prof. W. Goetla oraz niezwykle życzliwemu stanowisku władz, a zwłaszcza ówczesnego Min. Robót Publicznych — za co również wyrażamy głębokie podziękowanie.

W Beskidach Zachodnich prowadził Oddział Nowosądecki wiercenia za wodą na Prehybie, celem wybrania ostatecznie miejsca pod schronisko. Oddział Babiogórski w Żywcu (Koło w Andrychowie tegoż Oddziału) zakupił już teren pod budowę schroniska na Kocierskiej Przełęczy w Beskidach Małych. Obszar zakupiony wynosi około $^1/_2$ ha i kosztował 700 zł. Miejsce to jest doskonałym punktem widokowym.

Dla zilustrowania ruchu w schroniskach podajemy cyfry wydanych w 1932 r. noclegów turystycznych w schroniskach i stacjach turystycznych Towarzystwa w poszczególnych obszarach górskich. I tak w Tatrach wydano około 24.000 noclegów, w Beskidach Zachodnich około 13.500 noclegów, w Beskidach Wschodnich około 6.500 noclegów.

Wykaz schronisk, stacyj turystycznych i noclegowych, schronów niezagospodarowanych i gospód Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego.

W Tatrach.

1) Dworzec Tatrzański w Zakopanem, schronisko Zarządu Głównego, położone 837 m n. p. m., adres dla korespondencji: Dworzec Tatrzański, ul. Krupówki, w Zakopanem, telefon 339, stacja kolejowa w miejscu o 15 minut drogi. Pod własnym zarządem, zarządcą jest p. Ignacy Bujak. Miejsc noclegowych ogółem 60, w tem łóżek 50, prymitywnych noclegów 10. Cennik noclegów dla członków 1·50 zł. w lecie, 1·70 zł. w zimie, dla nieczłonków 2 zł. w lecie, 2·30 zł. w zimie. Na miejscu główna stacja Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego i apteczka. Budynek gruntownie odnowiony w latach 1931—1932. Ponadto w Dworcu znajduje się całorocznie czynna restauracja turystyczna, o bardzo niskim cenniku, pod zarządem p. Kazimierza Brońskiego.

2) Schronisko nad Morskiem Okiem, Oddziału Krakowskiego, położone 1400 m n. p. m., adres dla korespondencji: Morskie Oko w Tatrach, poczta Zakopane, na miejscu telefoniczna mównica publiczna (międzymiastowa), najbliższa stacja kolejowa Zakopane o 31 km drogi. Schronisko wydzierżawione p. Teofilowi Janikowskiemu.

Zagospodarowane całorocznie, pierwszorzędna restauracja. Schronisko składa się z 2-ch budynków, t. zw. nowego i starego schroniska. W nowem 18 pokoi o 62 łóżkach, cennik noclegów dla członków 3 zł., dla niečzłonków 6 zł. W starem schronisku 50 miejsc noclegowych na pryczach, noclegi zbiorowe. Cennik dla członków 1·20 zł., dla nieczłonków 1·70 zł. W tymże budynku jest w sezonie letnim osobna kuchnia dla własnego użytku turystów. Nowe schronisko zbudowane w r. 1908. Oba budynki gruntownie odnowione w latach 1925—1932. Na miejscu stacja Pog. Rat. i apteczka.

3) Schronisko w Roztoce, Oddziału Krakowskiego, położone 1032 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. w Roztoce, poczta Zakopane, skrytka 156, telefonu w schronisku niema, najbliższa stacja kol. Zakopane o 25 km drogi. Schronisko wydzierżawione p. inż. Romanowi Grabowskiemu, zagospodarowane całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 91, w tem łóżek 37, noclegów prymitywnych 54. Cennik dla członków 1·60 zł. i 1 zł., dla nieczłonków 3 zł. i 1·50 zł. Osobna kuchnia dla własnego użytku turystów, na miejscu apteczka. Zbudowane w 1912 r., przebudowane i odnowione w 1932 r.

4) Schronisko w Dol. Pięciu Stawów Polskich, Oddziału Zakopiańskiego, położone 1672 m n. p. m., adres dla korespondencji: Dworzec Tatrzański, ul. Krupówki, Zakopane, telefonu w schronisku niema. Najbliższa stacja kol. Zakopane o $6^1/_2$ godziny drogi. Schronisko wydzierżawione p. Andrzejowi Krzeptowskiemu, zagospodarowane całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 60, w tem łóżek 50, noclegów prymitywnych 10. Cennik noclegów dla członków 1·80 zł., dla nieczłonków zł. 3·60. Na miejscu apteczka. Zbudowane w r. 1926, w toku dalsza rozbudowa.

5) Schronisko na Hali Gąsienicowej, Oddziału Warszawskiego, położone 1500 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. na Hali Gąsienicowej, poczta Zakopane, telefon Zakopane 342, najbliższa stacja kol. Zakopane o $2^1/_2$ godz. drogi. Własny zarząd, zarządczynią jest p. Helena Bauerówna. Zagospodarowane całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 170, w tem 140 łóżek, noclegów prymitywnych 30. Cennik noclegów dla członków 2 zł. i 1·50 zł., dla nieczłonków 3 zł. W schronisku osobna kuchnia dla własnego użytku turystów. Na miejscu stacja Pog. Rat. i apteczka. Schronisko zbudowane w r. 1924.

6) Schronisko na Hali Pysznej, Sekcji Narciarskiej P. T. T., położone 1350 m n. p. m., adres dla korespondencji: S. N. P. T. T., Dworzec Tatrzański, Krupówki, Zakopane, telefonu w schronisku niema, najbliższa st. kol. Zakopane o $4^1/_2$ godz. drogi. Wydzierżawione p. Stanisławowi Karpielowi, zagospodarowane całorocznie, skromny posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 16, w tem łóżek 5, noclegów prymitywnych 11. Cennik noclegów dla członków 1·50 zł. i 1 zł., dla nieczłonków 2·50 zł. i 2 zł. Kuchnia do dyspozycji dla własnego użytku turystów. Na miejscu apteczka. Zbudowane w r. 1908, odnowione w sezonie zimowym 1932/33.

W Beskidach Zachodnich.

1) Schronisko na Stożku, Oddziału P. T. T. „Beskid Śląski“ w Cieszynie, położone 975 m n. p. m., adres dla koresp.: Wisła, Stożek, schronisko P. T. T., Śląsk Ciesz., telefon Wisła 8, najbliższa st. kol. Wisła lub Jabłonków (C. S. D.) $2^1/_4$ godziny drogi. Wydzierżawione p. Józefowi Szymurze, zagospodarowane całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 120, w tem łóżek 60 i noclegów prym. 60. Cennik noclegów dla członków zł. 1·50, dla nieczłonków 3. Apteczka na miejscu. Zbudowane w 1920—22 r., odnowione w 1932 r.

2) Schronisko na Równicy, Oddziału Górnośląskiego w Katowicach, położ. 883 m n. p. m., adres dla koresp.: Schronisko, Równica, poczta Ustroń, telefonu w schronisku niema, najbliższa st. kol. Ustroń lub Polana o $1^1/_2$ godz. drogi od schroniska, pod własnym zarządem, zarządcą jest p. Wit Maciejewski. Zagospodarowane całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 120, w tem łóżek 62, noclegów prymitywnych 58. Cennik noclegów dla członków 2 zł., 1 zł. i 0·50 zł., dla nieczłonków 3 zł. i 1 zł. Na miejscu apteczka. Zbudowane w 1927—1928, odnowione w 1931 r.

3) Schronisko na Baraniej Górze (u źródeł Wisły), Oddziału Górnośląskiego w Katowicach, położone 925 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. Barania Góra, p. Wisła, telefonu w schronisku niema. Najbliższa stacja kolejowa Milówka lub Wisła, o $2^1/_2$ względnie 3 godziny drogi. Pod własnym zarządem, zarządcą jest p. Karol Kroker. Zagospodarowane całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 91, w tem łóżek 17, prymitywnych noclegów 50, ponadto w letnim

sezonie noclegów prymitywnych na poddaszu 24. Cennik noclegów dla członków 2 zł. i 0·50 zł., dla nieczłonków 3 zł. i 1 zł. Budynek zbudowany w r. 1884, przebudowany na schronisko w 1925 r.

4) Schronisko w Zwardoniu, Oddziałów Babiogórskiego w Żywcu i Bielskiego, położone 710 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. w Zwardoniu, telefonu w schronisku niema, stacja kol. w miejscu o 20 minut drogi. Wydzierżawione p. kpt. Romanowi Groyeckiemu, zagospodarowane całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 80, w czem łóżek 61, noclegów prymitywnych 19. Cennik noclegów dla członków 2 zł., 1·50 zł., 1 zł. i 0·50 zł., dla nieczłonków 4 zł., 3 zł., 2 zł. i 1 zł. Zbudowane w 1932 r.

5) Stacja noclegowa w Rycerce Dolnej, Oddziału Babiogórskiego w Żywcu, położona około 600 m n. p. m., mieści się w pensjonacie p. R. Poscha. Adres dla korespondencji: WP. Ryszard Posch, kupiec, Rycerka Dolna, telefon Rajcza 28, najbliższa stacja kolejowa Rajcza o 7 km drogi. Posiłek można otrzymać stale. 2 pokoje przeznaczone dla turystów, ogółem 10 miejsc noclegowych. Cennik dla członków 1·50 zł., dla nieczłonków 2·50 zł.

6) Schronisko na Pilsku, Oddziału Babiogórskiego w Żywcu, położone 1333 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. na Pilsku, Korbielów, p. Jeleśnia, telefonu w schronisku niema, najbliższa stacja kolejowa Jeleśnia o 4 godz. drogi. Wydzierżawione p. Pawłowi Polakowi, zagospodarowane całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 121, w tem łóżek 61, noclegów prymitywnych 60. Cennik noclegowy dla członków 2 zł., 1 zł. i 0·50 zł., dla nieczłonków 4 zł., 2 zł. i 1 zł. Na miejscu apteczka. Schronisko zbudowane w r. 1927/1929.

7) Stacja noclegowa w Hucisku, Oddziału Babiogórskiego w Żywcu, położona 570 m n. p. m., adres dla korespondencji: WP. Gąsiorek, Hucisko, stacja kol. w miejscu o 5 minut drogi. Stacja noclegowa mieści się w gospodzie p. Gąsiorka, posiłek można otrzymać stale. 1 ubikacja przeznaczona dla turystów, ogółem 15 miejsc noclegowych (łóżka). Cennik noclegowy dla członków 1·50 zł., dla nieczłonków 2·50 zł.

8) Schronisko na Babiej Górze, Oddziału Babiogórskiego w Zywcu, położone 1080 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. na Babiej Górze, poczta Zawoja 2., telefonu w schronisku niema, najbliższa stacja kol. Maków o 5 godz. drogi. Wydzierżaw. p. Władysławowi Midowiczowi, zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 73 (w zimie 42), w tem łóżek 23, nocleg. prymit. 50. Cennik noclegowy dla członków 1·25 zł. i 0·50 zł., dla nieczłonków 2·50 zł. i 1 zł. Na miejscu apteczka. Zbudowane w r. 1906, rozbudowane w r. 1922—1925, odnowione w r. 1932.

9) Stacja turystyczna na Żarze, Oddziału Babiogórskiego w Żywcu, położona 761 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko na Żarze, WP. Magdalena Pszczółkowa, p. Międzybrodzie Bialskie, telefonu niema, najbliższa stacja kol. Kęty, o 3 godz. drogi. Stacja turystyczna mieści się we własnej dobudówce przy zagrodzie włościańskiej, zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 5 (łóżka), cennik noclegowy dla członków 1 zł., dla nieczłonków 2 zł.

10) Stacja noclegowa w Porąbce, Oddziału Babiogórskiego w Żywcu, położona około 300 m n. p. m., adres dla korespondencji: WP. Marja Knapowa, Porąbka, najbliższa stacja kol. Kęty o 9 km drogi. Stacja noclegowa mieści się w pensjonacie p. Knapowej. Posiłek można otrzymać w okresie zimowym. 2 pokoje przeznaczone dla turystów, og. 8 miejsc noclegowych (łóżka). Cennik noclegowy dla członków 1·50 zł., dla nieczłonków 2·50 zł.

11) Schronisko na Leskowcu, Oddziału Babiogórskiego w Żywcu (Koła w Wadowicach), położone 880 m n. p. m., adres dla korespondencji: Wadowice, ul. Tatrzańska 48, WP. prof. Cz. Panczakiewicz, telefonu w schronisku niema, najbliższe stacje kol. Wadowice, Mucharz, Skawce, Lachowice i Hucisko o $2\frac{1}{2}$—$3\frac{1}{2}$ godz. drogi. Wydzierżawione p. Franciszkowi Byrskiemu. Zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych ogółem 20, w tem łóżek 18, nocleg. prymit. 2. Cennik noclegowy dla członków 1 zł. i 0·50 zł., dla nieczłonków 2 zł. i 1 zł. Na miejscu apteczka podręczna. Zbudowane w r. 1932.

12) Schronisko na Wk. Luboniu, Oddziału w Rabce, położone 1023 m n. p. m., adres dla korespondencji: Willa Wisła, Rabka, dla schroniska na Wk. Luboniu, telefonu w schronisku niema, najbliższa stacja kol. Rabka—Zaryte, o $1\frac{1}{2}$ godz. drogi. Pod własnym zarządem, zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale, miejsc noclegowych og. 18, w tem łóżek 12, nocl. prymit. 6. Cennik noclegowy dla członków w se-

zonie letnim 1 zł. i 0·50 zł., w sezonie zimowym 1·50 zł. i 1 zł., dla niečzłonków w sezonie letnim 2 zł. i 1 zł., w sezonie zimowym 3 zł. i 1·50 zł. Na miejscu apteczka. Schronisko zbudowane w 1930—1931 r.

13) Schronisko na Starych Wierchach, Oddziału w Rabce, położone 1000 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. na Starych Wierchach, p. Niedźwiedź, z listami WP. Jana Rabciaka, telefonu w schronisku niema, najbliższa stacja kol. Rabka o 2½ godz. drogi. Pod własnym zarządem, zarządcą jest p. Jan Rabciak, zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 16, w tem łóżek 8, nocleg. prymit. 8. Cennik noclegowy jak w schronisku na Wk. Luboniu. Apteczka na miejscu. Zbudowane w r. 1932.

14) Schronisko na Turbaczu, Oddziału „Gorce" w Nowym Targu, położone około 1200 m n. p. m., adres dla korespondencji: Zarząd Schroniska P. T. T. na Turbaczu, p. Nowy Targ, najbliższa stacja kol. Nowy Targ o 3 godz. drogi. We własnym zarządzie, zarządczynią jest p. Aniela Batkiewiczowa. Zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 50 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków w sezonie letnim 1 zł., w zimowym 1·50 zł., dla niečzłonków w letnim 2 zł., w zimowym 2·50 zł. Apteczka na miejscu. Zbudowane w r. 1925, odnowione w 1932 r.

15) Schronisko w Szczawnicy Niżniej, Oddziału „Beskid" w Nowym Sączu, położone 431 m n. p. m., adres dla korespondencji: WP. Marjan Kaszyczko, Szczawnica Niżnia, na Piaskach, telefonu w schronisku niema, najbliższa stacja kol. Stary Sącz o 38 km drogi. W sezonie letnim można otrzymać skromny posiłek. Miejsc noclegowych og. 43, w tem łóżek 13, nocleg. prym. 30. Cennik noclegowy dla członków 1 zł. i 0·50 zł., dla niečzłonków 2 zł. i 0·50 zł. Apteczka na miejscu.

16) Schronisko w Szczawnicy, Oddziału Pienińskiego w Szczawnicy, położone 450 m n. p. m., adres dla korespondencji: Oddział Pieniński P. T. T. w Szczawnicy, lub WP. Jacek Majerczak w Szczawnicy Niżniej, telefonu w schronisku niema, najbliższa stacja kol. Nowy Targ lub Stary Sącz, o 41 km drogi. Posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 58, w tem łóżek 8, nocleg. prym. 50. Cennik noclegowy dla członków 1 zł. i 0·50 zł., dla niečzłonków 2 zł. i 1 zł.

17) Gospoda im. Sienkiewicza na Polanie Przechodki Małe w Pieninach, Oddziału Pienińskiego w Szczawnicy, położona około 470 m n. p. m., zawiera jedynie restaurację w sezonie letnim, noclegów niema.

18) Schron turystyczny niezagospodarowany na Runku koło Jaworzyny Krynickiej, Oddziału Krynickiego, położony 1082 m n. p. m., adres dla korespondencji: Oddział Krynicki P. T. T., p. Krynica, telef. 88, klucze do schroniska otrzymać można w zarządzie Oddziału. Najbliższa stacja kol. Krynica-Zdrój, o 2½ godz. drogi. Miejsc noclegowych og. 5 (na pryczach), ponadto w lecie na strychu 15 miejsc. Cennik noclegowy dla członków 75 gr, dla niečzłonków 1·50 zł. Zbudowany w r. 1912, odnowiony w 1932 r.

19) Stacja noclegowa w Gorlicach, Oddziału Gorlickiego, położona około 310 m n. p. m., adres dla korespondencji: Hotel Centralny M. Starka, Gorlice, telef. 53, stacja kol. w miejscu. Stacja noclegowa mieści się w Hotelu Centralnym, który członkom P. T. T. udziela zniżek w cenach noclegowych, ceny normalne od zł. 3 — do 6 — za dobę.

Uwaga: Ponadto w r. 1932 była czynną Stacja turystyczna w Białej o 20 łóżkach, mieszcząca się w Domu Żołnierza Polskiego w Białej, obecnie zlikwidowana.

W Beskidach Wschodnich.

1) Schronisko w Sokolikach Górskich, Oddziału Drohobyckiego (Koła w Turce), położone 740 m n. p. m., adres dla korespondencji: WP. Marja Kalinowska, Sokoliki Górskie, telef. 1, stacja kol. w miejscu o 10 minut drogi. Zarządczynią jest p. M. Kalinowska. Zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 20, w tem łóżek 10, nocleg. prymit. 10. Cennik noclegowy dla członków 1·50 zł., dla niečzłonków 2 zł.

2) Stacja noclegowa w Siankach, Oddziału Drohobyckiego (Koła w Turce), położona 830 m n. p. m., adres dla korespondencji: WP. Genowefa Stefańska w Siankach, stacja kol. w miejscu o ½ km drogi. Stacja noclegowa mieści się w gospodzie WP. Genowefy Stefańskiej, posiłek można otrzymać stale, miejsc noclegowych og. 6 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków 1·50 zł., dla niečzłonków 2 zł.

3) Schronisko w Załokciu, Oddziału Drohobyckiego, położone 450 m n. p. m., adres dla korespondencji: Załokieć, p. Podbuż, koło Drohobycza, najbliższa stacja kol. Bo-

rysław o 25 km. Pod własnym zarządem, zarządcą jest p. Ignacy Lechki, zagospod. całorocznie, posiłek otrzymać można stale. Miejsc noclegowych og. 20. Cennik noclegowy dla członków 0·50 zł., dla niečzłonków 1·50 zł. Na miejscu apteczka. Schronisko zbudowano w r. 1932.

4) Schronisko pod Czarną Górą (w Dolinie Majdańskiego Potoku, w Malmanstalu), Oddziału Drohobyckiego, położone 640 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T., w Malmanstal, p. Schodnica k. Borysławia, najbliższa stacja kol. Borysław lub Synowódzko Wyżnie o 34 km drogi. Pod własnym zarządem, zarządczynią jest p. Mina Kosiatowa. Zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 14 (łóżka). Cennik noclegowy: dla członków 1-szy nocleg zł. 2, następny 1 zł., dla niečzłonków pierwszy nocleg zł. 3·50, następny 1 zł. Na miejscu apteczka. Zbudowane w r. 1930.

5) Schronisko w Orowie (pod Ciuchowym Działem), Oddziału Drohobyckiego, położone 800 m n. p. m., adres dla korespondencji: WP. Mikołaj Duszyński, Orów, p. Tustanowice, telef. Borysław 67, najbliższa stacja kol. Borysław o 15 km drogi. Pod własnym zarządem, zarządcą jest p. Mikołaj Duszyński, zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 27, w tem łóżek 15, nocleg. prym. 12. Cennik noclegowy: dla członków na łóżkach 1-szy nocleg 2 zł., następny 1 zł., inne 0·50 zł., dla niečzłonków na łóżkach 1-szy nocl 3·50 zł., następny 2·50 zł., inne 1·50. Na miejscu apteczka. Zbudowane w r. 1930, odnowione w 1932.

6) Stacja noclegowa w Skolem, Oddziału Drohobyckiego (Koła w Skolem), adres dla korespondencji: Hotel Henenfelda, Skole, stacja kol. w miejscu o 2 min. drogi. Stacja noclegowa mieści się w Hotelu Henenfelda, posiłek można otrzymać stale, miejsc noclegowych og. 10 (łóżka).. Cennik noclegowy dla członków 2 zł., dla niečzłonków 4 zł.

7) Schron turystyczny niezagospodarowany pod Paraszką w Skolem, Oddziału Drohobyckiego (Koła w Skolem), położony 930 m n. p. m., adres dla korespondencji: Pol. Tow. Tatrz. Koło w Skolem, najbliższa stacja kol. Skole 1 godz. drogi. Mieści się w domku myśliwskim firmy Bracia Groedel, miejsc noclegowych og. 10.

8) Schron turystyczny niezagospodarowany na Zełeminie, Oddziału Drohobyckiego (Koła w Skolem), adres dla korespondencji: Pol Tow. Tatrz. Koło w Skolem, najbliższa stacja kol. Skole o 2 godz. drogi, mieści się w domku myśliwskim firmy Braci Groedel, miejsc noclegowych og. 22, w tem łóżek 2, reszta nocleg. prymit.

9) Stacja noclegowa w Tuchli, Oddziału Drohobyckiego (Koła w Skolem), adres dla korespondencji: WP. Adolf Lipschütz, Pensjonat „Dora" w Tuchli, stacja kol. w miejscu o 5 min. drogi. Stacja noclegowa mieści się w pensjonacie „Dora", posiłek można otrzymać w sezonie letnim od czerwca do września. Miejsc noclegowych og. 6 (łóżka), przeznaczonych dla turystów. Cennik noclegowy dla członków zł. 2.

10) Schron turystyczny niezagospodarowany na Bukowinkach (pod Tuchlą), Oddziału Drohobyckiego (Koła w Skolem), położony 950 m n. p. m., adres dla korespondencji: Pol. Tow. Tatrz. Koło w Skolem, najbliższa stacja kol. Tuchla o 2½ godz. drogi. Mieści się w domku myśliwskim firmy Braci Groedel, miejsc nocleg. og. 6.

11) Stacja noclegowa w Sławsku, Oddziału Lwowskiego, adres dla korespondencji: Sławsko, pensjonat „Troscia", p. Witkowskiego, stacja kol. w miejscu. Stacja noclegowa mieści się w pensjonacie p. Witkowskiego, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych przeznaczonych dla turystów 12 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków 1·50 zł. + 1 zł. za zmianę pościeli, dla niečzłonków 2·50 zł. + 1 zł. za zmianę pościeli. Uwaga: W stadjum likwidacji!

12) Stacja noclegowa pod Kazanowcem w Sławsku, Oddziału Lwowskiego, położona 900 m n. p. m., adres dla korespondencji: Sławsko, Schronisko P. T. T. pod Kazanowcem, najbliższa stacja kol. Sławsko o 2 godz. drogi. Stacja noclegowa mieści się w budynku p. Piotra Sikana, posiłek można otrzymać stale, miejsc noclegowych og. 4 (łóżka), cennik noclegowy jednostajny dla członków i niečzłonków 1·50 zł.

13) Stacja noclegowa w Ławocznem, Oddziału Drohobyckiego (Koła w Skolem), adres dla korespondencji: WP. Józef Grzeszczuk, Ławoczne, stacja kol. w miejscu, stacja noclegowa mieści się w hotelu p. Józefa Grzeszczuka. Posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 4 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków 2 zł., dla niečzłonków 3 zł.

14) Schron turystyczny niezagospodarowany w Różance Niżnej (pod Magijem), Oddziału Drohobyckiego (Koła w Skolem), położony 1155 m n. p. m., adres dla korespondencji: Pol. Tow. Tatrz. Koło w Skolem, najbliższa stacja kol. Różanka

o 3 godz. drogi. Mieści się w domku myśliwskim firmy Braci Groedel, og. miejsc noclegowych 10.

15) Schron turystyczny niezagospodarowany pod Widnohą, bliższych szczegółów brak.

16) Stacja noclegowa w Stryju, Oddziału Stryjskiego, adres dla korespondencji: Hotel Dienstl, Stryj, telef. 118, stacja kol. w miejscu. Stacja noclegowa mieści się w Hotelu Dienstl, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 4 (łóżka), cennik noclegowy 1·50 zł., o ile nocuje więcej osób zniżka.

17) Stacja noclegowa w Wyszkowie, Oddziału Stryjskiego, miejsc noclegowych 4, dalszych szczegółów brak.

18) Stacja noclegowa w Wyszkowie, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Dolinie), położona ok. 750 m n. p. m., adres dla korespondencji: Wyszków, p. Wełdzirz, najbliższa stacja kol. Wygoda o 38 km drogi. Stacja noclegowa mieści się w leśniczówce. Posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych dla turystów og. 9. Cennik noclegowy dla członków 0·50 zł., dla nieczłonków 1 zł.

19) Schronisko u źródeł Świcy, Oddziału Lwowskiego, położone 930 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. Klauza-Świca, gm. Ludwikówka, p. Wełdzirz, tel. lokalny z tartaku w Wygodzie do gajowni, najbliższa stacja kol. Wygoda o 49 km drogi (kolejka leśna tartaku w Wygodzie firmy „Silvinia“ dochodzi do miejsca odległego o 3½ km od schroniska). Pod własnym zarządem, zarządczynią jest p. Paulina Podberezka. Zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 17 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków 1·50 zł., dla nieczłonków 2·50 zł. Zbudowane w r. 1932.

20) Stacja noclegowa w Ludwikówce, Oddziału Lwowskiego, położona 660 m n. p. m., adres dla korespondencji: Ludwikówka, p. Wełdzirz, u p. Leona Ditza, najbliższa stacja kol. Wygoda o 20 km drogi (kolejka leśna jak do schroniska u źródeł Swicy, przystanek w Ludwikówce). Stacja noclegowa mieści się w budynku p. Leona Ditza, posiłek można otrzymać stale, miejsc noclegowych dla turystów og. 4 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków 1·50 zł., dla nieczłonków 2·50 zł.

21) Schronisko w Jali, Oddziału Lwowskiego, położone 750 m n. p. m., adres dla korespondencji: Schronisko P. T. T. w Jali koło Ryzarni, p. Perehińsko, telef. lokalny u gajowego w Jali, najbliższa stacja kol. Broszniów o 52 km drogi (dojazd do schroniska możliwy kolejką leśną z Broszniowa do Ryzarni 5—7 godz. czasu). Pod własnym zarządem, zarządczynią jest p. Zofja Marcakowa. Zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 25 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków zł. 1·50, członków akademików 1 zł., dla nieczłonków zł. 2·50. Dopłata za zmianę pościeli zł. 1. Zbudowane w r. 1927.

22) Stacja noclegowa w Dolinie, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Dolinie), adres dla korespondencji: Dolina, Hotel, telef. 41, stacja kol. w miejscu o 4 km drogi. Stacja noclegowa mieści się w Hotelu, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 16 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków zł. 1·50, dla nieczłonków zł. 2·50.

23) Stacja noclegowa w Kuźmieńcu (Dolina Łomnicy), Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Kałuszu), położona 685 m n. p. m., adres dla korespondencji: Gajówka-Kuźmieniec, p. Perehińsko, najbliższa stacja kol. Broszniów o 50 km drogi (można dojechać kolejką leśną z Broszniowa). Stacja noclegowa mieści się w gajowni nadleśnictwa Jasień, posiłek można otrzymać stale, miejsc noclegowych og. 2 (łóżka), ponadto w sezonie letnim kilka miejsc na sianie. Cennik noclegowy 1 zł., na sianie 0·50 zł.

24) Schron turystyczny niezagospodarowany pod Borewką, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Kałuszu), położony 1344 m n. p. m., adres dla korespondencji: Koło P. T. T., Kałusz, najbliższa stacja kol. Broszniów o 68 km drogi (dojechać można kolejką leśną do Jali, skąd 4 godz. drogi piechotą), miejsc noclegowych na pryczach 2, ponadto zmieści się około 12 osób. Zbudowany w r. 1931.

25) Stacja noclegowa w Porohach, Oddziału Stanisławowskiego, położona 500 m n. p. m., adres dla korespondencji: WP. Grzegorz Jutisz, najbliższa stacja kol. Stanisławów o 50 km drogi. Stacja noclegowa mieści się w gospodzie p. Grzegorza Jutisza, posiłek można otrzymać stale, miejsc noclegowych og. 16, w tem łóżek 10, nocleg. prymit. 6. Cennik noclegowy zł. 1·50 i 0·50 zł.

26) Stacja noclegowa w Sołotwinie, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Sołotwinie), położona 470 m n. p. m., adres dla korespondencji: Sołotwina, gospoda T. Srebunczaka, najbliższa stacja kol. Nadwórna o 16 km drogi (można dojechać auto-

busem Stanisławów—Sołotwina). Stacja noclegowa mieści się w gospodzie p. Srebunczaka, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 14, w tem łóżek 4, nocleg. prym. 10. Cennik noclegowy dla członków z pościelą zł. 2, bez pościeli zł. 1, dla niecłonków zł. 2·50 i 1·50.

27) Schron niezagospodarowany na Niżnej pod Doboszanką (w Gorganach), Oddziału Stanisławowskiego, położony około 1000 m n. p. m., adres dla korespondencji: Nadleśnictwo Rafajłowa, telef. detto, najbliższa stacja kol. Jaremcze o 6 godz. drogi od schroniska. Zarządza schroniskiem strażnik łowiecki lasów państwowych wzgl. inż. Roman Jurkiewicz, nadleśniczy. Miejsc noclegowych w sezonie letnim 10 na pryczach, ponadto 30 na strychu, w sezonie zimowym miejsc noclegowych og. 20. Cennik noclegów dla członków 0·50 zł., dla niecłonków 1 zł.

28) Stacja nocleg. w Zielonej (Gorgany), Oddziału Stanisławowskiego, położ. ok. 600 m n. p. m., adres dla koresp.: WP. Leon Knoll, Zielona, p. Pasieczna, najbl. st. kol. Nadwórna o 21 km drogi. Stacja nocleg. mieści się w pensjonacie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. og. 12, w tem łóżek 6, nocleg. prymit. 6. Cennik nocleg. dla członków zł. 1, dla niecłonków 2 zł.

29) Stacja nocleg. w Dol. Pot. Zielenica (u ujścia Potoku Sitnego, w Gorganach), Oddziału Stanisławowskiego, położ. 760 m n. p. m., adres dla koresp.: Zieleniczka ad Zielona, st. kolejki leśnej Pasieczna, najbl. st. kol. Jaremcze o 4 godz. drogi. Stacja nocleg. mieści się w stacji kolejki leśnej firmy tartacznej „Polska Foresta". Miejsc nocleg. og. 10 (na sianie). W zasadzie dobry schron przed deszczem, mniejsze znaczenie jako stacja noclegowa.

30) Stacja nocleg. w Nadwornej, Oddziału Stanisławowskiego, położ. 435 m n. p. m., adres dla koresp.: WP. Leon Grüssgott, Nadwórna, ul. Delatyńska (obok tartaku „Polska Foresta"), st. kol. w miejscu o 1/2 godz. drogi. Stacja nocleg. mieści się w budynku p. Leona Grüssgotta, posiłek można otrzymać stale, miejsc nocleg. og. 5, w tem łóżek 3, nocleg. prymit. 2. Cennik nocleg. dla członk. zł. 1, dla niecłonków zł. 1·50.

31) Stacja tuiryst. w Jaremczu, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Jaremczu), położ. 525 m n. p. m., adres dla koresp.: „Doboszanka", Jaremcze, st. kol. w miejscu o 15 min. drogi. Stacja nocleg. mieści się w budynku p. kpt. Góreckiego, posiłek otrzymać można w sez. letnim od 1. VI. do 1. IX. Nocleg. prymit. og. 36. Cennik nocleg. dla członków 0·50 zł., dla niecłonków 1 zł.

32) Stacja nocleg. w Jaremczu, Oddziału Słanisławowskiego (Koła w Jaremczu), adres dla koresp.: willa „Jasna Polana", Jaremcze, st. kol. w miejscu, o 20 min. drogi. Stacja nocleg. mieści się w pensjonacie p. Wiktora Czappka, posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. og. 8 (łóżka). Cennik nocleg. dla członków 1 zł., dla niecłonków 2 zł.

33) Stacja nocleg. w Jaremczu, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Jaremczu), adres dla koresp.: WP. F. Hanus, Hotel i restauracja w Jaremczu, st. kol. w miejscu. Stacja nocleg. mieści się w hotelu p. F. Hanusa, posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. og. 6 (łóżka). Cennik nocleg. dla członków zł. 1, dla niecłonków zł. 2.

34) Stacja nocleg. w Jamnej, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Jaremczu), położ. 564 m n. p. m., adres dla koresp.: WP. Juda Tager, Jamna, st. kol. w miejscu o 15 min. drogi. Stacja nocleg. mieści się w pensjonacie p. Judy Tagera, posiłek można otrzymać stale, miejsc nocleg. ogółem 4 (łóżka). Cennik nocleg. dla członk. 1 zł., dla niecłonków zł. 2.

35) Stacja turyst. w Mikuliczynie na Diłku, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Mikuliczynie), położ. 590 m n. p. m., adres dla koresp.: Koło P. T. T. w Mikuliczynie, wzgl. Dom Zdrowia Drukarzy Lwowskich, Mikuliczyn. St. kol. w miejscu, Mikuliczyn lub Diłok, stacja turystyczna mieści się w pensjonacie Związku Drukarzy Lwowskich, posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. 4 (łóżka), w sez. zimowym 10. Cennik nocleg. dla członków zł. 1·50.

36) Stacja turyst. w Dolinie Prutca, Oddziału Stanisławowskiego (Koła w Mikuliczynie), położ. 800 m n. p. m., adres dla koresp.: Koło P. T. T. w Mikuliczynie, najbl. st. kol. Mikuliczyn o 15 km drogi (ewent. na miejsce kolejka leśna z Mikuliczyna). Posiłku otrzymać nie można. Miejsc noclegowych og. 10 (łóżka). Cennik noclegowy dla członków 0·50 zł.

37) Schronisko na Prz. Tatarskiej (Jabłonickiej), Oddziału Stanisławowskiego, położ. 1000 m n. p. m., adres dla koresp.: Schronisko P. T. T., wieś Jabłonica, p. Tatarów, najbl. st. kol. Tatarów o 16 km drogi. Schronisko wydzierżawione p. Tadeuszowi Knoblochowi, zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc

nocleg. og. 51, w tem łóżek 36, nocleg. prym. 15, osobna kuchnia dla własnego użytku turystów. Cennik noclegów dla członków 1·50 zł., dla niečzłonków zł. 2. Na miejscu apteczka. Zbudowane w r. 1932.

38) Schronisko pod Howerlą (na Zaroślaku), Oddziału Stanisławowskiego, położone 1278 m n. p. m., adres dla koresp.: Schronisko P. T. T. na Zaroślaku, p. Worochta, telef. Worochta 4, najbl. st. kol. Worochta o 5 godz. drogi od schroniska. Schronisko wydzierżawione p. Karolowi Gaudinowi, zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. og. 100, w tem łóżek 50, nocleg. prymit. 50. Cennik nocleg. zł. 1·50 dla członków, zł. 2 dla niečzłonków. Osobna kuchnia dla własnego użytku turystów. Na miejscu apteczka. Stacja Pog. Rat. w stadjum organizacji. Schronisko zbudowane w r. 1927, przebudowane i odnowione w r. 1931.

39) Schronisko w Worochcie, Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji, położ. 740 m n. p. m., adres dla koresp.: Dworek Czarnohorski, Worochta, telef. 14, st. kol. w miejscu o 8 min. drogi. Pod własnym zarządem, zarządcą jest p. Bohdan Mojzeszowicz, zagospod. całorocznie, posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. og. 80, w tem łóżek 50, nocleg. prymit. 30. Cennik nocleg. dla członków zł. 1·50—0·50, dla niečzłonków zł. 2·50—0·50. Osobna kuchnia dla własnego użytku turystów. Na miejscu apteczka. Zbudowane w 1928 r., przebudowane i odnowione w 1932 r.

40) Stacja nocleg. w Kołomyji, Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji, adres dla koresp.: Hotel Grand, plac Piłsudskiego 1, Kołomyja, telef. 156, st. kol. w miejscu o 25 min. drogi. Stacja nocleg. mieści się w Hotelu Grand, posiłek można otrzymać stale. Miejsc noclegowych og. 15 (łóżka). Cennik nocl. dla członków zł. 1, dla niečzłonków zł. 2. Ponadto członkowie otrzymują w pokojach hotelowych 20% opustu od cen zwykłych.

41) Stacja turyst. w Kosmaczu, Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji, położ. 643 m n. p. m., adres dla koresp.: WP. Ludwik Morawetz, Powiatowy Zarząd Drogowy, Kołomyja, st. kol. Kołomyja o 33 km drogi. Stacja turyst. mieści się w budynku kop. ropy Storch i Ska, można samemu gotować, posiłku otrzymać nie można. Miejsc nocleg. ogółem 30, w tem łóżek 15, miejsc prymit. 15. Cennik nocleg. dla członków od zł. 0·50—0·25, dla niečzłonków od zł. 1—0·50.

42) Stacja nocleg. w Żabiem-Słupejce, Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji, położ. 633 m n p. m., adres dla koresp.: Pensjonat Dichtera, Żabie-Słupejka, pow. Kosów, najbl. st. kol. Worochta o 35 km. drogi. Stacja nocleg. mieści się w pensjonacie Dichtera, posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. og. 15 (łóżka). Cennik nocleg. dla członków zł. 1, dla niečzłonków zł. 2.

43) Stacja nocleg. w Szybenem, Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji, położ. 850 m n. p. m., adres dla koresp.: Szuster, Klauza Szybene, p. Żabie, pow. Kosów, najbl. st. kol. Worochta o 65 km drogi. Stacja nocleg. mieści się w budynku zarządu Klauzy, posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. og. 10, cennik nocleg. 0·25 zł.

Uwaga: Poniżej wymienione stacje turystyczne i noclegowe należą do Koła w Kosowie, które należało do Oddziału w Stanisławowie, a z dniem 1. I. 1933 przeszło do Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji.

44) Stacja nocleg. w Szybenem (Koła w Kosowie), położ. 845 m n. p. m., adres dla koresp.: Placówka Straży Gran., Szybene, p. Żabie, telef. 2, Nadleśnictwo Państw. w Jaworniku, najbl. st. kol. Worochta o 63 km drogi. Stacja nocleg. mieści się na Placówce Straży Gran. Miejsc nocleg. prymit. og. 4, opłat za nocleg się nie pobiera.

45) Stacja nocleg. w Zełenem (Koła w Kosowie), położ. 803 m n. p. m., adres dla koresp.: Posterunek Pol. Państw. w Zełenem, p. Żabie, telef. Żabie 2a, najbliższa stacja kol. Worochta o 52 km drogi. Stacja nocleg. mieści się na Poster. Pol. Państw., miejsc nocleg. prymit. og. 5, opłat za nocleg nie pobierano.

46) Stacja turyst. w Burkucie (Koła w Kosowie), położ. 900 m n. p. m., adres dla koresp.: Stacja turyst. P. T. T. w Burkucie, z listami Leśnictwa Państw., p. Zabie, telef. 2 Nadleśnictwa Jawornik, najbl. st. kol. Worochta 80 km drogi. Posiłek otrzymać można w sez. letnim, miejsc nocleg. og. 64, w tem łóżek 4, miejsc prymit. 60. Opłat za nocleg nie pobierano.

47) Stacja nocleg. w Żabiem (Koła w Kosowie), położ. 604 m n. p. m., adres dla koresp.: Hotel Gertnera, p. Żabie, telef. 8, najbl. st. kol. Worochta o 8 godz. drogi. Stacja nocleg. mieści się w Hotelu Gertnera. Posiłek można otrzymać stale. Miejsc nocleg. 20 (łóżka). Cennik nocleg. dla członków zł. 1·50, dla niečzłonków zł. 3.

48) Stacja nocleg. w Kosowie (Koła w Kosowie), adres dla koresp.: Pol. Tow. Tatrz., Koło w Kosowie, Pow. Zarząd Drogowy, telef. 32., najbl. stacja kol. Kołomyja

o 32 km drogi, możliwość dojazdu autobusem z Kołomyji. Stacja nocleg. czynna tylko w sez. letnim, mieści się w Powsz. Szk. Żeńskiej. Miejsc nocleg. prymit. og. 20, opłat za nocleg. się nie pobiera.

49) Stacja nocleg. w Jaworowie (Koła w Kosowie), położ. 514 m n. p. m., adres dla koresp.: Jaworów, p. Kosów koło Kołomyji, najbl. st. kol. Kołomyja o 15 km drogi, możliwość dojazdu autobusem. Stacja nocleg. mieści się w Powsz. Szkole, posiłek można otrzymać w sezonie letnim, miejsc nocleg. prymit. og. 6. Opłat za noclegi się nie pobiera.

50) Stacja nocleg. w Kutach (Koła w Kosowie), położ. o 336 m. n. p. m., najbl. st. kol. Kołomyja o 42 km drogi, możliwość dojazdu autobusem. Stacja nocleg. mieści się w Powsz. Szkole. Miejsc noclegowych przymit. og. 20. Opłat za noclegi się nie pobiera.

b) **Szlaki turystyczne.**

W ubiegłym okresie sprawozdawczym wykonano następujące roboty w zakresie znakowania szlaków turystycznych w górach.

W Tatrach.

Zarząd Główny P. T. T. zgodnie z poprzedniemi swemi uchwałami wykonywał jedynie odnowienie i naprawy niektórych szlaków, względnie przemalowanie na inny kolor, według przyjętego poprzednio planu szlaków turystycznych na terenie przyszłego Parku Narodowego Tatrzańskiego; również w związku z tym planem, przystąpiono do zniesienia (skasowania) 21 szlaków przez zamalowanie barwnego znakowania.

Naprawiono tedy znaki na szlakach następujących: Dol. Chochołowska-Wołowiec, 4$^1/_2$ km, ziel.; Polana Chochołowska-Długi Upłaz-Rakoń-Wołowiec, 5 km, czerw ; Polana Chochołowska-Bobrowiec, 2 km, nieb.; Polana Trzydniówka-Kulawiec-Trzydniowiański Wierch, 2$^1/_4$ km, czerw.; Rzędy-Ciemniak, 2$^1/_2$ km, ziel.; Hala Pisana-Smocza Jama, 1 km, żółty; Hala Smytnia-Staw Smreczyński, 1$^1/_4$ km, czarny; Kiry Kościeliskie-ścieżka nad Reglami-Kalatówki-Kuźnice, 10$^1/_2$ km, czarny; Małołączniak-Hala pod Przysłopem, 3$^1/_2$ km, nieb.; Grzybowiec-Giewont, 1 km, ziel.; Hala Strążyska-Giewont, 2 km, czerw.; Dolina Białego-Zameczki (do ścieżki nad Reglami), $^3/_4$ km, żółty; Kopa Kondracka-Mała Łąka, 3 km, żółt.; Jaszczurówka-Psia Trawka, 3$^1/_2$ km, czerw.; Przysłop Waksmundzki-Gęsia Szyja-Polana Rusinowa, 2 km, ziel.; Przysłop Waksmundzki-Roztoka, 4 km, czerw.; Roztoka-Palenica-Czerwone Brzeżki-Rusinowa Polana-Wiktorówki-Dol. Filipki-Zazadnia, 4 km, nieb.

Przemalowano na inną barwę szlaki: Dol. Strążyska-Łysanki-Dol. za Bramką, 2$^1/_2$ km, na żółty; Dol. Małej Łąki-Hala pod Przysłopem, 1 km, na nieb.; Kiry-Hala pod Upłazem, 2 km, na czerw ; Dol. Chochołowska-Iwaniacka Przełęcz-Hala Smytnia, 4 km, na żółty; Czarny Staw Gąsienicowy-Karb-do szlaku na Świnicę, 1$^1/_4$ km, na zielony.

Zgodnie z wyżej wymienionym planem przystąpiono do zamalowania, t. j. zniesienia, następujących szlaków: Hala pod Przysłopem-Nędzówka, 1$^1/_2$ km, żółty; Hala pod Przysłopem-Wantule, 2 km, ziel.; Smocza Jama-wąwóz Kraków, 1 km, żółty; Hala pod Upłazem-Dolina Kościeliska, 1 km, czerw.; Brama Kraszewskiego-Hala pod Kominami, 1$^1/_4$ km, nieb.; Hala Strążyska-Wielka Równień, $^3/_4$ km, żółty; Mała Dolinka-Mały Giewont-Giewont, $^3/_4$ km, nieb.; Wielka Równień-Mała Dolinka, 1 km, czerw.; Przełęcz Czerwona-Sarnia Skała, $^1/_2$ km, nieb.; Dol. ku Dziurze-grota Dziura, 1$^1/_4$ km, czerw.; Kuźnice-Hala Goryczkowa-Przełęcz Goryczkowa, 4 km, czerw.; Przełęcz Obłaz-Hala Olczyska, 1 km, czerw.; Dolina Jaworzynka-Grota Magóry, $^3/_4$ km, czarne; rozstaj dróg na Nosal-do Boczania, w dwóch miejscach, 1$^1/_4$ km, żółty; Dolina Kasprowa-Grota Kasprowa-Dol. Sucha Kasprowa, 2 km, ziel.; Jaszczurówka-Dol. Olczyska-Hala Królowa Niżnia, 2$^3/_4$ km, nieb.; Karb-Kurtkowiec-Zielony Staw Gąsienicowy, 1 km, ziel.; Karb-Kościelec, $^1/_2$ km, czerw.; Krzyżne-Wołoszyn-Karbik, 2 km, czerw.; Hala Waksmundzka-Dol. Pańszczyca, 1$^1/_2$ km, nieb.

Ponadto wyznakowano barwą żółtą i niebieską szlak z Zakopanego na Zawrat na tych odcinkach, gdzie została wykonana w ostatnich dwóch latach nowa trasa ścieżki.

Zgodnie ze wskazówkami Międzyoddziałowej Komisji Tatrzańskiej umieszczono w rozmaitych punktach 22 drogowskazy i 5 tablic orjentacyjnych.

Na Podtatrzu.

Zarząd Główny P. T. T. wykonał nowy szlak: Kiry Kościeliskie-Polana Biały Potok-Siwiańskie Szałasy-Molkówka, 4 km, ziel.

Oddział Zakopiański wytrasował i wyznakował następujące nowe szlaki na Skalnem Podhalu: odcinek szlaku „Babia Góra-Tatry", od ul. Ks. Kaszelewskiego w Zakopanem przez Gładkie-Choćkowskie-Pająkówkę-Butorów-Dzianisz-Chochołów-Koniówkę do stacji kolejowej Podczerwone, 20½ km, żółt.; odcinek szlaku „Pieniny-Tatry": Łysa Polana-Kiczora Niżnia-Rynias-Brzegi, 8 km, czerw., skąd poprawiono dalej tą samą barwą szlak do Pawlikowskiego Wierchu przez Jurgów, 4 km; zamalowano natomiast 3½ km starej trasy szlaku z Brzegów przez Cyrhlę n/Białką-Głodówkę do Klimkówki; szlak „panoramiczny": Witów-Płazówka-Palenica-Butorów-Gubałówka-Zubsuche-Poronin-Galicowa Grapa-Stołowe-Bukowina-Głodówka-Klimkówka, tj. razem 31 km, z czego 26½ km nowego szlaku, reszta (od Bukowiny do Klimkówki) na nowo wymalowana, czerwony; Zakopane-Gładkie-Gubałówka, 2 km, czarny; Zakopane-Walowa Góra-Gubałówka, 2 km, ziel.; Zakopane (szpital gminny)-Kotelnica-Gubałówka, 2 km, nieb.

Odnowiono odcinek szlaku „Bukowina-Psia Trawka", z Bukowiny przez Maniowskie-Tarasówkę-Małe Ciche-Murzasichle-do gajowni w Brzezinach, 9 km, nieb.

Zaznaczamy, że w ubiegłym roku P. T. T. wykonało pierwsze wogóle szlaki turystyczne na Skalnem Podhalu, wśród których znajdują się pierwszorzędne krajobrazowo i turystycznie szlaki wycieczkowe i łącznikowe.

W Beskidach Zachodnich.

Oddział Cieszyński wyznakował dwa nowe szlaki: Obłaziec-dolina Jawornika-Soszów-Stożek, 9 km, barwa zielona; oraz: Wisła-Kobyla-Mały Stożek, 4 km, barwa niebieska; ponadto odnowiono względnie naprawiono szlaki: Stożek-Kubalonka, 8 km, czerw., oraz gospoda Halamy-Stożek, 9 km, ziel.

Oddział Górnośląski wyznakował nowy szlak z Brennej do schroniska na Równicy, 5 km, ziel., oraz odnowił szlaki: Ustroń-Równica, 3½ km, czerw., inny szlak z Ustronia na Równicę, 3 km, ziel.; Polana-Równica-Orłowa-Malinka-Malinowska Skała, 22 km, nieb.; Barania Góra-Milówka, 11 km, żółt

Oddział Bielski odnowił szlak W. Racza-Przegibek, 14 km, nieb.

Oddział Babiogórski wykonał nowe szlaki: Porąbka-Żar-Przysłop-W. Góra-Kocierz, 14 km, ziel.; Czernichów-Jaworzyna-Przysłop, 8 km, nieb.; Lachowice-Kuków-Targoszów-Leskowiec, 8 km, żółt.; Osielec-Bystrzak, 4 km, ziel.; Płaj koło Mokrego Stawu-Sokolica, 2 km, ziel. Ponadto odnowiono szlaki następujące: Węgierska Górka-Pilsko-Babia Góra-Polica-Bystrzak, 84 km, czerw. (część szlaku głównego); Pochodzita-Zwardoń-W. Racza-Pilsko-Korbielów, 79 km, nieb.; Wadowice-Leskowiec-Ślemień-Hucisko-Klekociny-Mędralowa-Policzne-Zawoja, 69 km, nieb.; Rajcza-Lipowska-Romanka-Jeleśnia, 34 km, żółty; Porąbka-Kocierz-Leskowiec-Skawce, 34 km, czerw.; Krowiarki-Lipnica Wielka-Bory-Podczerwone, 33 km, żółt.; Rajcza-Rycerzowa-Kikulka, 19½ km, czerw.; Jeleśnia-Sopotnia Wielka-schronisko na Pilsku, 18 km, ziel.; Węgierska Górka-Prusów-Rajcza, 17½ km, nieb.; Rajcza-Rycerzowa, 17 km, ziel.; Beskid-Sołowy Wierch-Zwardoń-Rachowiec-Sól, 16 km, czerw.; Sól-Sulawów-Rycerka Górna-W. Racza, 16 km, żółty; Milówka-pod Prusowem-Lipowska, 15 km, ziel.; Zawoja-Czatoża-„perć akademików"-Babia Góra północną ścianą, 14 km, żółty; Sucha-Magórka Suska-Zawoja, 12½ km, czerw.; Radziechowy-Wieprz-Juszczyńska Hala, 11½ km, nieb.; Korbielów-Buczynka-Pilsko, 8 km, żółty; Zawoja-Sulowa-Cyrla-schronisko P. T. T. na Markowych Szczawinach, 8 km, czarny; Zawoja-Markowe Rówienki-schronisko P. T. T. na Markowych Szczawinach, 7 km, ziel.; Międzybrodzie-Żar, 2½ km, żółty; Mucharz-Suszyce, 2½ km, ziel.

Oddział Rabczański wyznakował nowe szlaki: Obidowa-Obidowiec-Stare Wierchy, 7 km, nieb.; Glisne-Szczebel, 4 km, ziel.; Glisne-Kasinka, 3 km, żółty; Mszana Dolna-Lubogoszcz, 5 km, ziel.; ponadto naprawiono szlaki: Bystrzak-Jordanów-Rabka-Turbacz, 41 km, czerw. (część szlaku głównego); Rabka-Poręba Wielka-Hucisko-Turbacz, 17 km, nieb.; Niedźwiedź-Turbaczyk-Turbacz, 9 km, ziel.; Turbacz-Kudłoń-Mostownica-Przysłop (Rzeki), 12 km, żółty; Rabka-Słonne-Bardo, 6 km, ziel.; Zaryte-Lubońska perć-Wielki Luboń, 2 km, żółty; Rabka-Zaryte-Wielki Luboń, 7 km, nieb.; Rabka-Luboński Potok-Wielki Luboń, 8 km, ziel.; Skomielna Biała-Mały Luboń-Wielki Luboń, 10 km, nieb.; Myślenice-Łysina-Lubogoszcz-Wielki Luboń, 43 km, czerw.; Grodzisko-Cięcień, 7 km, nieb.; Grodzisko-Pustelnia-Szczyrzyc, 4 km, czerw.; Rabka-Krzywoń-Święty Krzyż, 4 km, żółty; Rabka-Grzebień, 2 km, czarny.

O d d z i a ł B o c h e ń s k i wykonał nowy szlak z Tymbarku przez Czarną Rzekę na Mogielnicę, 10 km, ziel., oraz odnowił szlak: Dobra - Łopień, 3 km, żółty.

O d d z i a ł T a r n o w s k i wykonał nowy szlak Krościenko - Czertezik, 3 km, ziel., oraz odnowił szlaki: Krościenko (most) - Czertezik, 2 km, czerw.; Krościenko - Sromowce Niżne, 5 km, żółty; Pustelnia - Szopka - Czorsztyn, 11 km, nieb.; Sokolica - Pienińska Gospoda P. T. T., 1¼ km, nieb.; Most Szczawnicki - Sokolica, 1¼ km, ziel.; Przełęcz Burzyna - Pieniński Potok - Pustelnia, 2 km, czerw.; Kosarzysko - Wyżny i Niżny Lasek - Sromowce, 2½ km, ziel.; Most Szczawnicki - Kras - Hukowa Skała - Gospoda Pienińska P.T.T., 3 km, żółty; Gospoda Pienińska - Przechodki - Skalna Perć - Pieniński Potok, 3 km, ziel.; Krościenko - Lubań - Przełęcz Ochotnicka, 23½ km, czerw.; Most Niedzicki - Niedzica-Niżne i Wyżne Łapsze - Pawlikowski Wierch, 22 km, czerw.; Pleśna - Łowczówek (cmentarz), 3 km, nieb.

O d d z i a ł N o w o s ą d e c k i przeprowadził naprawę szlaków: Rytro - Makowica-Pisana Hala - Runek, 19 km, czerw. (część szlaku głównego); W. Rogacz - Prehyba, 5 km, czerw. (część szlaku głównego); Obidza - W. Rogacz, 3 km, nieb.

O d d z i a ł K r y n i c k i przeprowadził odnowienie szlaków: Krynica - Czarny Potok-Jaworzyna - Runek, 14 km, czerw.; Runek - Pusta Wielka, 5 km, nieb.

O d d z i a ł G o r l i c k i wyznakował nowe szlaki: Krynica - Tylicz - Wysowa, 17 km, czerw.; Stróże - Szymbark, 18 km, ziel.; Gorlice - Magóra, 17 km, nieb.

W Beskidach Wschodnich.

O d d z i a ł D r o h o b y c k i wykonał nowe szlaki: Skole - Perekop - Czarna Góra-schronisko pod Czarną Górą, 30 km, żółty; Ciuchowy Dział - Podhorce - Sopot - Szeroki Wierch - Widnoha, 22 km, nieb.; Majdan - schronisko pod Czarną Górą, 7 km, żółty; Borysław - Załokieć - Smólna - Wołosianka - Rozłucz, 45 km, nieb.; Sianki - Hnyła - Starostyna-Pikuj - Klimiec, 67 km, czerw. (część szlaku głównego); schronisko K. T. N. w Sławsku-Trościan - Klimiec, 38 km, czerw. (część szlaku głównego); Skole - Magóra - Megea (Czyrak) p. 1.218, 75 km, nieb.; Czarna Repa - Jawornik Wielki - Klimiec, 55 km, nieb.; Tuchla-Kindrat - Bukowinki (Daszkowiec), 10 km, ziel.; Ławoczne - Tarnawka - Trościan, 8 km, żółty; Ławoczne - Horb Menczołowski - Jawornik Wielki, 12 km, ziel.; Sokoliki Górskie-Halicz - Kińczyk - Sianki, 26 km, nieb. Ponadto naprawiono szlaki: Mraźnica - Ciuchowy Dział - schronisko P. T. T. w Orowie, 8 km, żółty; oraz Skole - Paraszka - Widnoha - schronisko pod Czarną Górą, 35 km, czerw.

O d d z i a ł S t r y j s k i wykonał nowe szlaki: Wyszków - Czarna Repa, 8 km, czerw. (część szlaku głównego), oraz: Magura - Ludwikówka, na razie 5 km, żółty; ponadto odnowiono szlaki: Synowódzko Niżne - Bubniszcze, 16 km, żółty, oraz od schroniska u źródeł Świcy do Wyszkowa, 20 km, czerw. (część szlaku głównego).

O d d z i a ł L w o w s k i wykonał nowe szlaki: schronisko u źródeł Świcy - Hycza, 8 km, żółty; klauza Beskid - Menczul - Pusty Werch - dolina Bahonki - Ujście Prawicza, 17 km, nieb.; Osmołoda - dol Mołody - Kotelca - Płyśce, 12 km, ziel.; dol. Ilnicy - Gurgulat-Ludwikówka, 12 km, nieb.; Ludwikówka - Mały i Wielki Pustoszak, 7 km., nieb. Ponadto odnowiono 2 odcinki szlaku głównego karpackiego: Grofa - Parenki, 4 km, czerw. i w dolinie Pietrosa, 11 km, czerw.

O d d z i a ł S t a n i s ł a w o w s k i wykonał nowe szlaki: Zaroślak - Kuźmieska-Krzyż, 3 km, ziel.; Zaroślak - wodospad Prutu, 2½ km, żółty; Podleśniów - Syniak („płaj jamnejski"), 12 km, ziel.; Mikuliczyn - Pożeratul - Worochta, 40 km, nieb.; Rafajłowa-Maksymiec, 6 km, nieb.; Jaremcze - Makowica, 5 km, żółte; Huta - Przełęcz Seredna - Wysoka, 9 km, pomarańczowy; Osmołoda - Arszyca, 5 km, żółty; schron pod Borewką - Wysoka, 4 km, nieb.; kopalnia w Bitkowie - Skit Maniawski - wodospad w Maniawie, 18 km, ziel.; kopalnia w Bitkowie - Dział - Komarnik, 10 km, nieb.; Dział - wodospad w Buchtowcu, 5 km, ziel.; Podleśniów - Leśniów, 8 km, żółty; Mikuliczyn - Leśniów, 10 km, żółty; Mikuliczyn - Świnianka, 5 km, czarny; Diłok - Kruhły Jawornik, 10 km, żółty; Zawojela-Kostrzyca, 7 km, nieb.; Tatarów - Leśniów, 5 km, nieb. Ponadto odnowiono szlaki: Sywula-Howerla (odcinek szlaku głównego), 80 km, czerw.; Zaroślak - Małe Kozły - Szpyci, 10 km, nieb.; Foreszczenka - Worochta, 14 km, żółty; Mikuliczyn - Rokieta Duża, 12 km, ziel.; Rafajłowa - Rogodze - Przełęcz Pantyrska, 20 km, żółty; Rafajłowa - Bratkowska, 15 km, ziel.; Rafajłowa - Doboszanka - Niżna, 18 km, czerw.; Ozierna - Połomy - schronisko P.T.T. pod Doboszanką, 10 km, żółty; Jaremcze pod Pogór - Czarnohorzec, 10 km, nieb.; Jaremcze - Bahrowiec - Gorgan - Jawornik, 8 km, czerw.; Jamna - Prutynok - Jawornik, 8 km, ziel.; Jaremcze - dolina Żonki - Zielenica - Doboszanka, 18 km, ziel.; Jamna - Makowica, 5 km,

nieb.; Kuźmieniec-Matachów, 5 km, nieb.; Matachów-Wysoka-Ihrowyszcze-Sywula, 10 km, czerw.; Podleśniów-Jawornik, 6 km, nieb.; Worochta-Rebrowacz-Worochteński, 9 km, ziel.; Dora-Czarnohorzec, 12 km, żółty; Podleśniów-Chomiak, 9 km, żółty.

Oddział Czarnohorski wyznakował nowe szlaki: Słoboda Rungurska-kopalnia-Łuczki-Rokiety-Wielka, 15 km, żółty; Kosmacz-Zapust-Cwiłewa-Łysyna, 9 km, nieb.; Kosmacz-klauza Kosmacka-Pyrczuł, 10 km, ziel. Ponadto odnowiono szlak: Kosmacz-Grahit-Przysłop-Żabie, 28 km, czerw.

Jak widzimy, zarówno poszczególne Oddziały jak i Zarząd Główny Towarzystwa zwracają nadal uwagę na uzupełnienie sieci szlaków turystycznych w Karpatach Polskich; poniżej przedstawiamy w ogólnych cyfrach zarówno wyniki zeszłorocznego wysiłku P. T. T. w tym kierunku, jak również całość dorobku Pol. Tow. Tatrzańskiego w zakresie posiadanej sieci barwnie znakowanych szlaków turystycznych.

W roku 1932 wyznakowano ogółem nowych szlaków:

na Skalnem Podhalu	65 $^1/_2$ km
w Beskidach Zachodnich	109 $^1/_2$ „
w Beskidach Wschodnich	691 $^1/_2$ „
t. j. razem	866 $^1/_2$ km

Odnowiono zaś i poprawiono szlaków:

w Tatrach i na Skalnem Podhalu	63 km
w Beskidach Zachodnich	898 „
w Beskidach Wschodnich	422 „
t. j. razem	1.383 km

Już z powyższego zestawienia widać, że P. T. T. w zakresie malowania nowych szlaków turystycznych postępuje obecnie przedewszystkiem na terenie słabiej dotychczas zagospodarowanym pod tym względem, t. j. w Beskidach Wschodnich; natomiast w zachodniej części Karpat, t. j. w Beskidach Zachodnich i w Tatrach przeważny nacisk kładzie się już nie na wykonywanie nowych, lecz na utrzymywanie (konserwację) istniejącej, bogatej sieci szlaków turystycznych; wyjątek w ubiegłym roku stanowiło Skalne Podhale, t. j. Podtatrze polskie, na którem dotychczas szlaków turystycznych brakowało, a które ich coraz bardziej poczęło potrzebować ze względu na wzmagający się wielce ruch turystyczny i letniskowy.

Dla ilustracji rozrostu prac Towarzystwa w tym kierunku podajemy porównawcze cyfry. W r. 1930 miało Towarzystwo ukończonych około 1.290 km szlaków turystycznych, znakowanych i ubezpieczonych, z końcem roku 1931 cyfra ta wzrosła do 1.615 km, t. zn. o 325 km, czyli o 25,2%. Z końcem r. 1932 liczba szlaków turystycznych wzrosła do 2.481 km, t. j. o 866 km, czyli o 53,5% w stosunku do roku poprzedniego. Równocześnie odnowiono w r. 1932 na istniejących z początkiem tego roku 1.615 km dawnych szlaków 1.388 km, t. j. 86%.

c) Ulgi dla członków.

W roku ubiegłym przysługiwały członkom Towarzystwa następujące ulgi i udogodnienia:

Konwencja turystyczna z Czechosłowacją ma nadal swą moc prawną i członkowie Towarzystwa zaopatrzeni w legitymacje t. zw. konwencyjne, a zatwierdzone przez Starostwo w miejscu zamieszkania i Konsulat Czechosłowacki uprawnieni są do przekraczania granicy polsko-czechosłowackiej przez przeciąg całego roku, oraz poruszania się w obrębie t. zw. i określonego konwencją pasa turystycznego.

System indywidualnych zniżek kolejowych dla członków na podstawie legitymacyj Związku Polskich Towarzystw Turystycznych, do którego należy Polskie Towarzystwo Tatrzańskie i którego legitymacje wydaje swym członkom, został w roku ubiegłym znacznie rozszerzony. W szczególności przysługiwały członkom Towarzystwa 33$^1/_3$%-we zniżki przy przejazdach między następującemi miejscowościami:

Będzin Miasto, Białystok, Bielsko, Borysław, Brześć n/B., Bydgoszcz, Chorzów, Cieszyn, Częstochowa, Czortków, Dąbrowa Górnicza, Drohobycz, Grodno, Grudziądz, Jarosław, Jasło, Kalisz, Kałusz, Katowice, Kielce, Kołomyja, Kraków, Królewska Huta, Lublin, Lwów, Łuck, Łódź, Nadwórna, Nowy Sącz, Ostrów Wlk., Pelplin, Piotrków, Poznań, Przemyśl, Radom, Równe, Rybnik, Rzeszów, Sambor, Skoczów, Sosnowiec, Sta-

nisławów, Stryj, Tarnopol, Tarnów, Toruń, Warszawa, Wilno, Włocławek, Zawiercie i Żywiec z jednej strony a stacjami: Augustów, Biała-Lipnik, Białowieża, Brasław, Broszniów, Brzeżany, Bystra, Chęciny, Chojnice, Cieszyn, Czarniecka Góra, Delatyn, Dolina, Druskieniki, Dukszty, Germakówka, Gorlice, Gdynia, Grybów, Hel, Horyniec, Hrebenów, Hucisko, Inowrocław, Iwanie Puste, Iwonicz, Jaremcze, Jastrzębie-Zdrój, Jaworze-Jasienica, Jeleśnia, Kartuzy, Kielce, Kolibki, Kołomyja, Kościerzyna, Krokowa, Kruszwica, Krynica, Krzemieniec, Landwarowo, Leosia, Ławoczne, Łowicz, Łyntupy, Maków, Mikuliczyn, Milówka, Mszana Dolna, Muszyna, Nadwórna, Nałęczów, Nowojelnia, Nowy Targ, Obłaziec, Olkusz, Ołyka, Orłowo, Osielec, Ostrowiec n. Kamienną, Pionki, Piwniczna, Płociczno, Polana, Poronin, Postawy, Puławy, Rabka, Raycza, Rymanów, Rytro, Sandomierz, Sianki, Skoczów, Skole, Sławsko, Słonim, Stary Sącz, Sucha, Suwałki, Synowódzko Wyższe, Szamotuły, Tama-Brodzka, Tatarów, Tleń, Truskawiec-Zdrój, Tuchla, Turka n/Stryjem, Ustroń, Wadowice, Wąchock, Wejcherowo, Węgierska Górka, Wieliczka, Wielka-Wieś (Hallerowo), Wieżyca, Wilkowice-Bystra, Wisła, Włodawa, Worochta, Woronienka, Worwoliniec, Zakopane, Zaleszczyki, Zwardoń, Żegiestów-Zdrój i Żywiec z drugiej strony o ile odległość przejazdu w danej relacji wynosi conajmniej 30 km.

Wewnątrz samego Towarzystwa członkom naszym przysługują zniżki od cen noclegowych w schroniskach, stacjach turystycznych i noclegowych Towarzystwa, oraz pierwszeństwo w zajmowaniu miejsc noclegowych przed niečłonkami Towarzystwa.

Członkowie otrzymują ponadto bezpłatnie rocznik Towarzystwa p. t. „Wierchy“, ukazujący się co roku na około 240 stronach druku i bogato ilustrowany, z dołu przy prolongacie legitymacji. Ponadto Zarząd Główny rozsyła bezpłatnie członkom kwartalnik p. t. „Przegląd Turystyczny“, informujący członków o sprawach aktualnych w turystyce i utrzymujący w ten sposób kontakt między członkami a Towarzystwem. Członkowie mogą też nabywać w biurach Towarzystwa po cenach zniżonych różne wydawnictwa turystyczne zarówno wydane własnym kosztem przez Towarzystwo (np. mapy turystyczne) lub wydawnictwa, od cen których uzyskało Towarzystwo specjalne zniżki.

W grudniu 1932 r. został zawarty układ z Polskim Związkiem Narciarskim, mocą którego członkowie po wykupieniu za zł. 2·50 specjalnej nalepki Związku Narciarskiego mogą korzystać z ulg i zniżek w schroniskach i stacjach turystycznych Związku Narciarskiego w okresie zimowym. Szczegółowy tekst układu patrz rozdział 8 a.

Wreszcie Podolskie Towarzystwo Krajoznawcze przyznało naszym członkom zniżki od cen wstępu do grot w Krzywczu na Podolu.

Poza granicami Państwa członkowie Towarzystwa, którzy zaopatrzą swą legitymację w nalepkę Asocjacji Słow. Tow. Tur. (cena 30 gr.) korzystają z tych samych ulg i przywilejów w schroniskach towarzystw turystycznych państw Czechosłowacji, Jugosławji i Bułgarji co członkowie tych towarzystw. Ponadto członkom naszym przysługują 33%-we zniżki na linji tramwaju elektrycznego podtatrzańskiego (linja Łomnica Tatrzańska-Jezioro Szczyrbskie, z odgałęzieniem ze Smokowca do Popradu), oraz ze zniżek przy cenach wstępu do grot Dobszyńskiej i Demenowskiej, oraz przy wstępie do Zamków Orawskich. Ponadto członkowie T-wa korzystają ze zniżek od cen noclegów w schronisku Tow. „Beskid Śląski“ na Kozubowej.

Na rok 1933 w dziedzinie ułatwień dla turystów Towarzystwo przewiduje dalszą usilną pracę nad rozszerzeniem konwencji turystycznej z Czechosłowacją w sensie powiększenia obszaru pasa turystycznego, i to tak zarówno w Beskidach Zachodnich jak i Wschodnich. Jak każde rokowania międzynarodowe, sprawy te trwają długo, mamy jednak nadzieję, że w ciągu najbliższego roku zostanie zawarty definitywnie układ w tej sprawie między zainteresowanemi rządami, co będzie tylko obopólną korzyścią gospodarczą.

d) Przewodnictwo tatrzańskie.

Dookoła sprawy przewodnictwa tatrzańskiego rozwinęła się w ostatnim roku ożywiona dyskusja na temat możności dopuszczenia do zawodowego przewodnictwa turystów wysokogórskich, których umiejętności dawałyby gwarancję wywiązywania się z trudnego i odpowiedzialnego obowiązku przewodnika tatrzańskiego. Dyskusję tę narzuciło samo życie, gdyż w ostatnich czasach zdarzyły się już kilkakrotnie fakty prowadzedzenia przez taterników za pieniądze różnych turystów na najtrudniejsze wspinaczki. Tymczasem zaś dotychczasowy stan przewodnicki, rekrutujący się wyłącznie z miejscowej ludności góralskiej w Zakopanem, niegdyś tak chlubnie prowadzący w góry pionierów taternictwa na najtrudniejsze wówczas szlaki, pozostał w tyle poza rozwojem współczesnej polskiej turystyki wysokogórskiej. Uznając ważność sprawy podniesienia

klasy naszych przewodników Zarząd Główny wraz z Klubem Wysokogórskim zajął się przedewszystkiem zredagowaniem nowego regulaminu dla przewodników, gdyż dawny pochodzący z lat przedwojennych zupełnie nie odpowiadał współczesnym wymaganiom. W wyniku długich dyskusyj i debat został ułożony przez p. B. Jaxa-Małachowskiego „Regulamin dla spraw przewodnictwa tatrzańskiego", ujmujący w sposób nowoczesny wszelkie zagadnienia tego problemu. Projekt regulaminu został uzgodniony z postulatami grona przewodników na posiedzeniu w dniu 23. III. 1933 w Dworcu Tatrzańskim w Zakopanem, w którem obok 14-tu przewodników wzięli udział przedstawiciele Zarządu Głównego, Klubu Wysokogórskiego i Pogotowia Ratunkowego. W ogólnych zarysach główne zasady projektu nowego regulaminu przedstawiają się następująco: zatrzymuje się dotychczasowy podział przewodników na trzy klasy, przyczem klasę pierwszą przyznaje się przewodnikowi, który zdał przed komisją egzamin z teoretycznej i praktycznej znajomości Tatr i taternictwa, ukończył 24 lat i przebył samodzielnie 15 dróg taternickich, w czem conajmniej 2 b. trudne i 2 nadzwyczaj trudne (według skali Przew. J. Ch. i M. Ś. lub równorzędnych wydawnictw). Od przewodnika takiego żąda się posiadania własnego sprzętu turystycznego, oraz noszenia pakunku turysty do 6 kg; na drogach od trudnych wgórę noszenie pakunku nie obowiązuje. Na drogi b. trudne nie wolno wziąć przewodnikowi więcej niż jednego turysty, na drogi nadzwyczaj trudne obowiązuje zasadniczo ilość dwóch przewodników na jednego turystę (chyba, że ten jest przewodnikowi dostatecznie znany jako wspinacz). Wysokość dziennego wynagrodzenia przewodnika (taksa i strawne) określa corocznie Komisja; za wycieczki b. trudne, nadzwyczaj trudne oraz odkrywcze należy się przewodnikowi dopłata wedle osobnej umowy. Przewodnik chcący prowadzić również w zimie, musi władać nartami i techniką skalnych wypraw zimowych. W rękach Komisji istnieją sankcje przeciw przewodnikom niespełniającym należycie swych obowiązków — aż do wniosku o odebranie im odznaki przewodnickiej.

W związku z reorganizacją przewodnictwa nasuwa się paląca konieczność zorganizowania ubezpieczenia przewodników od wypadków w czasie pełnienia przez nich obowiązków przewodnika, jak również przeprowadzenia z dotychczasowemi przewodnikami szeregu kursów, zaznajamiających z nowoczesnemi wymogami turystyki wysokogórskiej. Prace w tym kierunku są w toku.

W chwili obecnej grono przewodnickie liczy 22 egzaminowanych i czynnych przewodników, w tem I klasy — 9, II klasy — 8, III klasy — 5, a to:

Klasa I.

1. Gąsienica Stanisław Byrcyn
2. Gąsienica Józef Tomków
3. Gąsienica Stanisław z Lasu
4. Krzeptowski Andrzej Wawrytko
5. Krzeptowski Józef Wawrytko
6. Marusarz Jędrzej Jarząbek
7. Obrochta Jan Bartków
8. Stopka Jan Ceberniak
9. Wala Józef Bachleda

Klasa II.

1. Dzielawa Wawrzyniec
2. Gąsienica Jan Tomków
3. Krzeptowski Wojciech Wawrytko I.
4. Krzeptowski Wojciech Wawrytko II.
5. Krzeptowski Józef
6. Majerczyk Stanisław
7. Stopka Józef
8. Tatar Jędrzej Bartków

Klasa III.

1. Klaper Filip
2. Łojas Franciszek.
3. Marusarz Andrzej Jarząbek młodszy
4. Roj Stanisław
5. Tatar Józef Bartków

7. WYDAWNICTWA, BIBLJOTEKI I PROPAGANDA.

W okresie sprawozdawczym ukazał się szereg wydawnictw nakładem Towarzystwa.

Na jesień 1932 r. ukazał się rocznik X. „Wierchów", o bogatej szacie ilustracyjnej, zawierający 226 stron tekstu, oraz 55 stron sprawozdania z działalności Towarzystwa za okres 1. IV. 1931—31. III. 1932 r. Nakład rocznika X. wynosił 14.000 egzemplarzy, wydanych kosztem zgórą 21.000 zł wyłącznie z funduszów Zarządu Głównego. Redaktorem „Wierchów" jest nadal prof. dr. J. Gw. Pawlikowski, współredaktorem prof. dr. W. Goetel. Bogata i ciekawa treść czynią „Wierchy" jednem z najcenniejszych wydawnictw polskich, cieszących się szerokiem uznaniem, a zajmującem zupełne i wyłączne stanowisko w dziedzinie literatury górskiej w Polsce.

W ubiegłym roku wznowiono z inicjatywy red. dr. R. Kordysa wydawnictwo „Przeglądu Turystycznego", jako kwartalnika. Nawiązano w ten sposób stały łącznik z członkami Towarzystwa, gdyż czasopismo to jest rozsyłane bezpłatnie wszystkim członkom. Nakład wynosił od 12.000 egzemplarzy (Nr. 1/1932) i doszedł obecnie do 15.000 egzemplarzy. Dotychczas ukazały się 4 numery, a to Nr. 1—3/1932 i Nr. 1/1933 o łącznej objętości 54 stron tekstu. Czasopismo wydawane jest narazie w formacie małej gazety, przewidywane jest jednak począwszy od 1934 r. wydawanie „Przeglądu Turystycznego" w formacie „Wierchów", tak, aby stanowił on jedną całość z innemi wydawnictwami, których format już jest do „Wierchów" dostosowany. Redaktorem czasopisma jest dr. Zbigniew Grabowski, a w Komitecie Redakcyjnym zasiadali początkowo pp. prof. W. Goetel i dr. R. Kordys. Obecnie dr. R. Kordys ustąpił, a jego miejsce zajął p. B. Jaxa-Małachowski. Koszt wydawnictwa wyniósł w okresie sprawozdawczym zgórą 5.000 zł. Wznowienie „Przeglądu Turystycznego" okazało się niezwykle szczęśliwem pociągnięciem, a czasopismo wykazało odrazu swą niezbędność.

Jako pismo specjalnie poświęcone turystyce wysokogórskiej (alpinizmowi) wydaje Klub Wysokogórski (Sekcja Turystyczna) P. T. T. z zapomogi Zarządu Głównego P. T. T., wynoszącej 3.000 zł. rocznie czasopismo „Taternik". Ukazuje się ono w 6-ciu zeszytach rocznie, w tem 5-ty i 6-ty wspólnie, jako specjalny numer, poświęcony jakiemuś zagadnieniu. W roku 1932 ukazały się 4 zeszyty, zaś numer podwójny (Nr. 5—6) poświęcony pamięci tragicznie zmarłego górską śmiercią M. Świerza, czołowego przedstawiciela polskiej turystyki wysokogórskiej, ukaże się dopiero z wiosną 1933 r. wskutek opieszałości niektórych autorów obiecanych do tego wydawnictwa artykułów. Dla zapełnienia luki został w międzyczasie wydany normalny zeszyt, jako Nr. 1/1933. Redaguje czasopismo przy współudziale Komitetu Redakcyjnego p. J. A. Szczepański. „Taternik" zarówno pod względem treści fachowej, jak i formy zewnętrznej jest czasopismem stojącem absolutnie na poziomie bardzo wysokim, a jest równocześnie jedynem polskiem czasopismem, poświęconem alpinizmowi. Ukazuje się w nakładzie, wynoszącym 500 egzemplarzy.

Warszawskie Koło Klubu Wysokogórskiego P. T. T. wydało zeszyt 2 wydawnictwa p. t. „Nowe drogi". Celem jego jest uzupełnienie i zaktualizowanie najlepszego dotychczas polskiego przewodnika po Tatrach J. Chmielowskiego i M. Świerza. Z natury rzeczy przewodnik wskutek żywego ruchu w turystyce wysokogórskiej w krótkim czasie staje się nieaktualnym, gdyż brakuje mu opisów najnowszych dróg skalnych. Niemożliwem jest z drugiej strony wobec znacznych kosztów wydawanie wciąż nowego nakładu przewodnika poprawionego i zaktualizowanego. To też myśl podjęta przez Koło Warszawskie jest bardzo szczęśliwa. „Nowe drogi" są dostosowane nawet formatem do przewodnika po Tatrach Wysokich J. Chmielowskiego i M. Świerza. Wydany w okresie sprawozdawczym zeszyt 2-gi obejmuje grupę Gerlachu i Żelaznych Wrót. Liczy on 32 strony druku i zarówno szatą zewnętrzną jak i treścią jest godnem uzupełnieniem przewodnika Chmielowskiego i Świerza.

Oddział „Beskid Śląski" w Cieszynie wydał wyłącznie z własnych funduszów IV tom swego „Rocznika". Ciekawa i barwna treść, zamieszczona na 88-miu stronach druku (wraz ze sprawozdaniem z działalności Oddziału za rok 1932) może stanowić wzór takiego wydawnictwa regjonalnego. IV tom nosi datę 1933 r.

Oddział „Beskid" w Nowym Sączu wydał opracowaną przez znanego turystę prof. F. Rapfa doskonałą turystyczną mapkę Pienin w skali 1:30.000. Wydawnictwo to przywita każdy turysta z prawdziwą radością, gdyż uzupełnia ono w ten sposób dotkliwą lukę w kartografji turystycznej polskiej.

Oddział we Lwowie wydał przeglądową mapkę turystyczną Gorganów Zachodnich.

Poza własnemi wydawnictwami Towarzystwo udziela subwencji autorom dzieł i przewodników, traktujących o górach polskich, aby im ułatwić ich ciężką nieraz

i żmudną pracę. Z tego rodzaju wydawnictw subwencjonowanych przez nas ukazały się w okresie sprawozdawczym dwie rzeczy, a to nakładem Książnicy-Atlas we Lwowie „Przewodnik po Beskidach Wschodnich“ H. Gąsiorowskiego. Narazie ukazał się tom II-gi obejmujący Czarnohorę, o 560 stronach druku, zaopatrzony w 4 mapy i 3 panoramy. Ponadto ukazała się mapa szlaków turystycznych (barwna) o podziałce 1:200.000, obejmująca te same okolice co przewodnik Gąsiorowskiego. Mapę tę opracował dr. A. Zieliński ze Lwowa.

W dziale bibljotek i zbiorów mamy do zanotowania dalszy znaczny postęp. Główna bibljoteka Towarzystwa, zbierana od początku jego istnienia, została przy reorganizacji Towarzystwa w r. 1922 powierzona Oddziałowi Krakowskiemu. W chwili obecnej liczy ona zgórą 1.600 tomów, roczników i map oraz wspaniały zbiór przeźroczy, liczący ponad 1.500 sztuk. Zarząd Główny P. T. T. kontynuując dalej tę akcję gromadzenia wydawnictw i dzieł górskich składa w bibljotece Oddziału Krakowskiego w depozycie wszystkie wydawnictwa, otrzymywane bądź drogą wymiany, bądź też drogą zakupna i prenumeraty. W okresie ubiegłym Towarzystwo otrzymywało następujące perjodyczne wydawnictwa:

1. „Časopis Turistu“, miesięcznik, organ tow. Klub Československych Turistu w Pradze.
2. „Krasy Slovenska“, wychodzi 10 razy na rok, Stary Smokowiec.
3. „Vysoke Tatry“, dwutygodnik, organ m. i. Tatrzańskiej Komisji K. Č. S. T., Stary Smokowiec.
4. „Bezkydy Jeseniky“, wychodzi 6—7 razy na rok, wydawnictwo Oddziału K. Č. S. T. w Mor. Ostrawie.
5. „Casopis Delnickych Turistu“, dwumiesięcznik, organ tow. Klub Ceskoslovenskych Delnickych Turistu w Pradze.
6. „Vestnik Klubu Ceskoslovenskych Turistu ve Vidni“, organ tow. K. C. S. T. we Wiedniu.
7. „Slovak“, dziennik polityczny, Bratysława.
8. „Sport“, wychodzi 2 razy na tydzień, czasopismo w jęz. słowackim, poświęcone sportowi ze stałą rubryką wiadomości turystycznych, Bratysława.
9. „Karpathen Post“, tygodnik polityczny, Kiezmark (ze stałym dodatkiem turyst. „Hohe Tatra“).
10. „Turistik, Alpinismus, Wintersport“, miesięcznik, organ tow. Karpathen-Verein, Kiezmark.
11. „Mitteilungen des D. u. Ö. Alpenvereins“, miesięcznik tegoż tow., Innsbruck.
12. „Zeitschrift des D. u. Ö. Alpenvereins“, rocznik tegoż tow., Innsbruck.
13. „Der Bergsteiger“, miesięcznik, wydawnictwo tow. D. u. Ö. Alpenverein, Innsbruck.
14. „Österreichische Alpenzeitung“, miesięcznik, organ tow. Österreichischer Alpenklub, Wiedeń.
15. „Deutsche Alpenzeitung“, miesięcznik, wydawnictwo firmy Berverlag Rudolf Rother, Monachjum.
16. „Die Alpen — Les Alpes — Le Alpi“, miesięcznik, organ tow. Schweizer Alpenklub, Bern.
17. „La Montagne“, miesięcznik, organ tow. Club Alpin Francais, Paryż.
18. „Alpinisme“, miesięcznik, organ tow. Groupe de Haute Montagne, Paryż.
19. „Revue Alpine“, miesięcznik, organ Sekcji (Oddziału) Ljońskiej tow. C. A. F., Lyon.
20. „Revue Alpine“, miesięcznik, organ tow. Club Alpin Belge, Bruksela.
21. „Rivista Mensile“, miesięcznik, organ tow. Club Alpino Italiano, Turyn.
22. „Planinski Vestnik“, miesięcznik, organ tow. Slovenske Planinske Društvo, Lublana.
23. „Hrvatski Planinar“, miesięcznik, organ tow. Hrvatsko Planinarsko Društvo, Zagrzeb.
24. „Blgarski Turist“, miesięcznik, organ tow. Blgarski Turisticeski Sajuz, Sofja.
25. „Alpine Journal“, rocznik w 2 tomach, organ tow. Alpine Club, Londyn.
26. „Penalara“, miesięcznik, organ tow. Sociedad Espanola de Alpinismo, Madryt.
27. „Turistasag es Alpinizmus“, miesięcznik, organ tow. Magyar Turista Szövetseg, Budapeszt.
28. „Till Fjalls“, rocznik, organ tow. Svenska Fjallkluben, Stokholm.
29. „Revue Internationale de Legislation pour la Protection de la Nature“, ukazuje się nieregularnie, organ Międzynarodowego Biura Ochrony Przyrody, Bruksela.

30. „Wiadomości Służby Geograficznej", kwartalnik, wydawnictwo Wojsk. Inst. Geograf. i Sekcji Geograf. Tow. Wiedzy Wojsk., Warszawa.

31. „Wiadomości Geograficzne", miesięcznik, organ Pol. Tow. Geograf., Oddziału w Krakowie.

32. „Ziemia", miesięcznik, organ Pol. Tow. Krajozn. w Warszawie.

33. „Wiadomości Krajoznawcze i Turystyczne", miesięcznik, wydawnictwo Pol. Tow. Krajozn. w Warszawie.

34. „Czasopismo Przyrodnicze", miesięcznik, wyd. Tow. Przyrodników im. Staszica i Pol. Przyrodniczego Tow. Pedag., wychodzi w Łodzi.

35. „Gazeta Podhalańska", tygodnik regjonalny, wyd. Podhal. Sp. Wydaw. i Zw. Podhalan, Nowy Targ.

36. „Wiadomości Turczańskie", dwutygodnik regjonalny, wyd. Tow. Przyjaciół Powiatu Turczańskiego, Turka nad Sanem.

37. „Wiadomości Turystyczne", dwutygodnik, wyd. W. Olszewski, Warszawa.

38. „Ochrona Przyrody", rocznik, organ Państw. Rady Ochr. Przyrody w Krakowie.

39. „Biuletyn Informacyjny P. R. O. P.", kwartalnik, wyd. Państw. Rady Ochr. Przyrody w Krakowie.

40. „Przegląd Zdrojowo-Kąpielowy", w zasadzie miesięcznik, obecnie nieregularnie, organ Pol. Tow. Balneologicznego w Krakowie.

41. „Ilustrowany Kuryer Codzienny", dziennik z dodatkiem tygodniowym p. t. „Kuryer Turystyczny i Zdrojowy" i stałą rubryką wiadomości turystycznych, Kraków.

42. „Kurjer Zdrojowiskowo-Turystyczny", dodatek tygodn. turystyczny do Kurjera Lwowskiego, Lwów.

Sekretarjat Towarzystwa zajął się ponadto gromadzeniem zbiorów plansz fotograficznych. W ciągu jednego roku zdołano już zebrać 182 powiększeń, które oprawione stanowią wspaniałą ozdobę Biura Centralnego Zarządu Głównego, a równocześnie służą jako eksponaty propagandowe w ramach różnych wystaw, w których Towarzystwo bierze udział. Na specjalną wzmiankę stanowi osobny zbiór 87 powiększeń z gór całego świata (Alaska, Kaukaz, Ruwenzori, Karakorum, Kańczendzenga), które Towarzystwo otrzymało w darze od p. Vittorio Sella, słynnego podróżnika i alpinisty i nasłynniejszego w świecie fotografa pejzażu górskiego. Dar ten otrzymał Zarząd Główny za pośrednictwem p. M. Pawlikowskiego, za co Mu w tem miejscu wyraża specjalne podziękowanie. Ze zbioru tego zrobiono diapozytywy w dwóch serjach, dla bibljotek Oddziałów Krakowskiego i Warszawskiego, uzyskując w ten sposób materjał do ewentualnych odczytów.

Większe bibljoteki i zbiory posiadają ponadto Oddziały w Warszawie, Nowym Sączu i Wilnie oraz Sekcja Narciarska i Klub Wysokogórski. Bibljoteka Oddziału Warszawskiego posiada wspaniały zbiór przeźroczy, składających się prawie z 3000 sztuk. Inne Oddziały i Sekcje posiadają małe bibljoteki podręczne. Niektóre z nich przystąpiły ostatnio do organizacji większych zbiorów.

W dziedzinie propagandy turystyki i celów Towarzystwa prowadzono również ożywioną pracę.

Zarząd Główny wziął udział w Wystawie Turystycznej „Lato" w Krakowie, urządzając własne bardzo efektowne stoisko. Wystawiono wydawnictwa, modele schronisk, mapy plastyczne i mapy zwykłe, z kreślonemi barwnie szlakami ścieżek przez Towarzystwo wyznaczonemi oraz oznaczonemi na tych mapach schroniskami Towarzystwa. Stoisko było ozdobione pięknym zbiorem wybranych powiększeń fotograficznych z gór polskich z powyżej omówionych zapasów. W czasie trwania wystawy rozdawano propagandowo-informacyjną ulotkę Towarzystwa.

Celem wygłoszenia odczytów zaangażował Zarząd Główny jako prelegenta p. Jerzego Golcza, znanego polskiego alpinistę, mieszkającego stale w Lyonie. P. Golcz wygłosił szereg odczytów z przeźroczami o polskich wyprawach w Alpy, w Krakowie, Żywcu, Katowicach, Rybniku, Pszczynie, Warszawie i Poznaniu, i wszystkie cieszyły się znaczną frekwencją i powodzeniem. Ponadto tak Zarząd Główny, jak Oddziały w Krakowie oraz Klub Wysokogórski przyczyniły się do kosztów sprowadzenia słynnego alpinisty niemieckiego, wodza wypraw w Himalaje, dr. Bauera, który wygłosił odczyt w Krakowie, ilustrowany przeźroczami. Ponadto p. dr. Bauer wygłosił taki sam odczyt we Lwowie.

Oddziały i Koła Towarzystwa urządziły kilka wystaw fotograficznych i ochrony przyrody. Ponadto Oddział w Cieszynie urządził propagandową wieczornicę i zabawę w schronisku na Stożku (9. i 10. VIII. 1932). Oddział Górnośląski w Katowicach wydał piękny afisz propagandowy Beskidów Śląskich, umieszczony we wszystkich ważniejszych punktach komunikacyjnych Polski.

Odczytów zorganizowanych przez Towarzystwo wygłoszono w okresie sprawozdawczym 47, przyczem należy podkreślić bardzo celową i systematyczną akcję w tym kierunku Oddziałów w Drohobyczu, Poznaniu i Warszawie. Oprócz odczytów publicznych Oddział we Lwowie, Klub Wysokogórski w Krakowie i Koło Warszawskie Klubu Wysokogórskiego urządzały regularnie zebrania towarzysko-dyskusyjne.

Oddziały i Koła Towarzystwa urządzały pod kierunkiem wytrawnych turystów zbiorowe wycieczki dla członków i osób postronnych. Wycieczek takich większych zorganizowano w okresie sprawozdawczym przeszło 100, nie licząc szeregu mniejszych w najbliższe okolice danego Oddziału i Koła. Osobna wzmianka należy się organizacji wycieczek autobusowych, prowadzonych przez Oddziały w Drohobyczu, Rabce i Krynicy. Wycieczki te spełniały znakomicie rolę propagandy turystycznej, a prowadzone przez osoby znające teren, dawały równocześnie maksimum zadowolenia biorącym w nich udział.

(Bliższe szczegóły patrz w sprawozdaniach Oddziałów).

8. STOSUNKI ZEWNĘTRZNE.

a) W kraju.

P. T. T. jako jeden z najstarszych i najliczebniejszy członek Związku Pol. Tow. Turystycznych brało czynny udział w życiu Związku, delegując do jego władz swoich przedstawicieli, zasilając kasę Z. P. T. T. swemi funduszami i korzystając z prac Związku oraz uzyskanych przez niego przywilejów i ułatwień turystycznych. Władze Z. P. T. T. w okresie sprawozdawczym przedstawiały się następująco: prezes — Stanisław Osiecki, I wiceprezes — Stanisław Lenartowicz, II wiceprezes — Karol hr. Raczyński, sekretarz — inż. Jan Jaroszyński, zastępca sekretarza — Józef Kołodziejczyk, skarbnik — dr. Achilles Rosenkranz, zastępca skarbnika — dr. Marjan Niemczewski, członkowie: dr. R. Kordys, dr. E. Stolfa, dr. T. Smoluchowski, dr. W. Majewski, mjr. B. Romaniszyn, inż. M. Rappe, dr. E. Stonawski, M. Hindes, W. Modzelewski. Przedstawicielami P. T. T. w Zarządzie Z. P. T. T. byli pp.: St. Osiecki, J. Jaroszyński, A. Rosenkranz, R. Kordys, E. Stolfa, T. Smoluchowski, W. Majewski i B. Romaniszyn oraz, w charakterze zastępców członków zarządu, pp.: prof. K. Drewnowski, B. Dzięciołowski, inż. K. Kubacki.

W roku ubiegłym Zjazd Delegatów Z. P. T. T. odbył się w Warszawie, w dniu 6 marca. Z ważniejszych uchwał przytaczamy zmianę statutu, polegającą na podniesieniu dla towarzystw, chcących przystąpić do Z. P. T. T. cenzusu, zawierającego wymóg, aby liczyły conajmniej po 5.000 członków i istniały przynajmniej od 5 lat. Przez akcję Z. P. T. T. również i nasze Towarzystwo uzyskało dalsze rozszerzenie ułatwień kolejowych, przedewszystkiem osiągając powiększenie ulg w cenie biletów przy przejazdach indywidualnych (z 25% na 33¹/₃%), w rozszerzeniu sieci stacyj wyjazdowych i dojazdowych, w rozciągnięciu wreszcie na Związek uprawnień do nabywania t. zw. 1.000-kilometrowych biletów narciarskich po zniżonej cenie w okresie zimowym. W roku bieżącym Zjazd Delegatów Z. P. T. T. odbył się w Warszawie, dnia 26 marca; sprawozdanie z niego ukaże się w roku następnym.

Z pomiędzy towarzystw, zrzeszonych w Z. P. T. T., nadal P. T. T. łączyły przyjazne i ożywione stosunki z Pol. Tow. Krajoznawczem, Pol. Związkiem Turystycznym, Automobilklubem Polskim, Podolskiem Tow. Tur. Krajoznawczem, a z innych z Pol. Tow. Geograficznem (Oddział w Krakowie).

Również coraz żywszemi węzłami i stosunkami łączyło się P. T. T. z Polskim Związkiem Narciarskim, z którym współpraca rozwijała się nader pomyślnie. W znacznej mierze działo się to na skutek prac Komisji Porozumiewawczej między P. T. T. i P. Z. N., która opracowuje konkretne sposoby współdziałania obu organizacyj na terenie turystyki górskiej; jednym z owoców tej pracy jest przyjęty następnie przez P. T. T. i P. Z. N. układ o udzielaniu wzajemnych zniżek w swych schroniskach członkom obu organizacyj. Układ ten wchodzi w skład szerszej umowy, w której P. T. T. i P. Z. N. zobowiązują się do ścisłego współdziałania na przyszłość w dziedzinie gospodarki turystycznej w górach oraz ochrony przyrody i krajobrazu górskiego. Celem ożywienia zimowego ruchu turystycznego i narciarstwa wprowadzono system wzajemnego udzielania zniżek: w schroniskach klubów, wchodzących do P. Z. N., dla członków P.T.T., posiadających na swej legitymacji specjalną nalepkę P. Z. N., przeznaczoną dla członków P. T. T. (w cenie na sezon 1932/33 — zł. 2·50), oraz w schroniskach P. T. T. dla członków klubów zrzeszonych w P. Z. N., posiadających legitymacje, opatrzone specjal-

nemi nalepkami P. T. T. dla członków P. Z. N. (w cenie na sezon 1932/33 — zł. 4 —). Powyższy system zniżek obowiązuje od 1. XII. 1932 do 15. V. 1933 i będzie przedłużany w następnych sezonach zimowych; szczegółowe postanowienia dotyczą godzin prekluzyjnych co do pierwszeństwa zajmowania miejsc w schroniskach. Wśród dalszych punktów współpracy wymieniamy wspólną uchwałę P. T. T. i P. Z. N. w sprawie nieudzielania w swych schroniskach miejsca na zbiorowe kursy narciarskie w okresach świątecznych ze względu na przepełnienie wówczas schronisk, oraz powołanie do życia kilku mieszanych podkomisyj, z których jedna będzie się specjalnie zajmowała współpracą P. T. T. i P. Z. N. w zakresie uzgadniania znakowań turystycznych, t. j. przedewszystkiem uwzględniania przy znakowaniu szlaków turystycznych przez P. T. T. wymogów narciarstwa.

W skład Komisji Porozumiewawczej P. T. T. i P. Z. N. wchodzili z ramienia P. T. T. pp.: dr. W. Goetel, B. Jaxa-Małachowski i dr. E. Stolfa. Na posiedzeniach Komisji, które odbywały się w ubiegłym roku sprawozdawczym w lokalu P. T. T., przewodniczyli naprzemian przedstawiciele Zarządów Głównych P. Z. N. i P. T. T.

Zarówno Centrala jak i Oddziały P. T. T. pozostawały również w dobrych stosunkach z poszczególnemi klubami i stowarzyszeniami narciarskiemi zrzeszonemi w P. Z. N., jak np. z Karpackiem Tow. Narciarzy, Warszawskim Klubem Narciarskim, Śląskim Kl. Narciarskim, Tatrzańskiem Tow. Narciarskiem, Przemyskiem Tow. Narciarskiem itd.

Z innych stosunków, łączących P. T. T. z licznemi stowarzyszeniami społecznemi i instytucjami kulturalnemi w Polsce, wymienić się godzi następujące.

Zażyłe stosunki, nieraz przechodzące w wypadkach zasługujących na to w ścisłą obustronną współpracę, łączyły P. T. T. z Muzeum Tatrzańskiem im. T. Chałubińskiego w Zakopanem; myślimy tu zarówno o sprawach wydawniczych, bibljotekarskich, archiwalnych, jak również dotyczących ochrony zabytków, kultury podhalańskiej itd.

Dnia 28 lutego 1932 r. P. T. T. wzięło przez swego delegata udział w obchodzie jubileuszowym 50-lecia istnienia Instytutu Popierania Nauki „Kasy im. Mianowskiego"; w czasie obchodu został zarządowi Kasy wręczony akt z życzeniami P. T. T. z okazji jubileuszu.

W związku z inicjatywą Związku Górali w Zakopanem weszło P. T. T. w skład Komitetu budowy pomnika Stanisława Witkiewicza w parku zakopiańskim; również udzielono na ten cel zasiłku finansowego na wstępne prace Komitetu.

W urządzonym przez Związek Podhalan w Krakowie w dniu 19. II. 1933 uroczystym obchodzie jubileuszowym 30-lecia wygrania sporu z Węgrami o Morskie Oko P. T. T. wzięło również czynny udział przez dostarczenie materjałów do tego obchodu i udział delegatów Towarzystwa w uroczystości.

P. T. T. przyszło z pomocą finansową komitetowi, który w kościele w Lipnicy Wielkiej na Orawie umieścił płytę nagrobkową ku czci śp. Piotra Borowego z Rabczyc, niestrudzonego bojownika polskiego uświadomienia narodowego wśród górali górnoorawskich, zmarłego 18 stycznia 1932 r.

W tymże roku, dnia 5 sierpnia 1932, śmierć zabrała również i śp. Wojciecha Halczyna z Lendaku na Spiszu, długoletniego pracownika góralskiego na polu odrodzenia narodowego polskiego na Spiszu; tak, jak P. T. T. wspomagało go za życia przesyłanemi wsparciami, tak też i po śmierci jego wzięło udział w jego pogrzebie i dopomogło pozostałej po nim w potrzebie rodzinie.

Niech nam będzie wolno również wspomnieć w tym dziale sprawozdania stosunki, jakie P. T. T. nawiązało i nadal pielęgnowało z prasą krajową; zarówno liczne dzienniki zamieszczały komunikaty naszego Towarzystwa i korzystały z informacyj, jakie ukazywały się w naszych wydawnictwach, jak również różne inne czasopisma perjodyczne, w tem także ilustrowane, umieszczały artykuły i prace naszych członków, poświęcone alpinizmowi krajowemu i zagranicznemu oraz zagadnieniom turystycznym i krajoznawczym w ogólności. Takież same stosunki łączyły nas z Polskiem Radjem.

b) Stosunki zagraniczne.

Ze stowarzyszeń zagranicznych, z któremi P. T. T. pozostawało w łączności, wymieniamy na pierwszem miejscu polskie stowarzyszenia zagraniczne. Z Pol. Tow. Turystycznem „Beskid Śląski" w Czechosłowacji z siedzibą w Orłowej wiążą nas b. bliskie stosunki. P. T. T. przychodziło mu nawet z pomocą w razie po-

trzeby, subwencjonując m. in. urządzenie kursu narciarskiego dla polskich instruktorów narciarskich na Śląsku czechosłowackim.

Utrzymywaliśmy również stosunki z Sekcją Alpejską Stow. Studentów Polskich w Grenobli (Francja).

Jeżeli chodzi o poszczególne zagraniczne stowarzyszenie turystyczne i alpinistyczne, to na pierwszem miejscu wymienić się godzi stosunki P. T. T. z Klubem Czeskosłowackich Turystów, a to zarówno z jego centralą jak z poszczególnemi oddziałami (np. w Morawskiej Ostrawie, Czadcy, Dolnym Kubinie, Twardoszynie, Św. Mikułaszu, Użhorodzie itd.), a przedewszystkiem z utworzoną w ubiegł. roku w Starym Smokowcu Komisją Tatrzańską K. Cz. S. T.,ześrodkowującą działalność wszystkich oddziałów K. Cz. S. T., pracujących na terenie Tatr. Również przyjazne stosunki zostały nawiązane z Klubem Alpinistów Czeskich z siedzibą w Pradze. Z innych stowarzyszeń słowiańskiej turystyki żywszy kontakt mieliśmy w ubiegłym roku jedynie ze Slovenskem Planinskem Društvem w Lublanie, z którem dokonało się wymiany wydawnictw alpinistycznych. Natomiast styczność ze Stałym Sekretarjatem Asocjacji Słowiańskich Towarzystw Turystycznych była w ubiegłym okresie słabsza, a to także ze względu na to, iż w roku 1932 zgodnie z propozycją Hrvatskoga Planinarskoga Drustva nie odbył się doroczny zjazd Rady A. S. T. T., odłożony z powodu trudności kryzysowych. Władze A. S. T. T. pozostają więc te same, co poprzednio: prezes — dyr. Josip Pasarić z Zagrzebia (Hrvatsko Planinarsko Drustvo), I wiceprezes — dr. Tominšek z Lublany (Slovensko Planinsko Drustvo), II wiceprezes i kierownik Stałego Sekretarjatu — konserwator V. V. Jeniček z Pragi (Klub Ceskoslovenskych Turistu), sekretarz generalny — M. Hrovatin z Lublany (Slov. Plan. Dr.), członkowie Rady: N. Galcov (Blgarski Turisticeski Sajuz) i dr. E. Stolfa (Polskie Towarzystwo Tatrzańskie). Na wniosek Związku Górskich Tow. Turystycznych Jugosławji wszystkie organizacje wchodzące w skład A. S. T. T. powierzyły Pol. Tow. Tatrzańskiemu mandat reprezentowania Asocjacji na III Międzynarodowym Kongresie Alpinistycznym w Chamonix; jako delegat A. S. T. T. występował tam prof. dr. W. Goetel.

Międzynarodowe porozumienie alpinistyczne, w którem P. T. T. gra od paru lat tak wybitną rolę, rozwinęło się poprzez kongresy w Zakopanem i w Budapeszcie na tyle, że III Międzynarodowy Kongres Alpinistyczny, urządzony przez Klub Alpejski Francuski w Chamonix-Mont Blanc, w czasie swych obrad mógł po przestudjowaniu dotychczasowych przygotowań w tej sprawie przystąpić do zawiązania Międzynarodowej Unji Alpinistycznej, uchwalając podstawy jej organizacji, wybierając Komitet Wykonawczy i powierzając jego prowadzenie na rok najbliższy Klubowi Alpejskiemu Szwajcarskiemu. Następne kongresy mają uchwalić statut i regulaminy Unji. Pierwszy Komitet Wykonawczy składa się z prezesa (Klub Alpejski Szwajcarski) i 7 członków, z czego 6 stanowisk zostało obsadzonych przez przedstawicieli stowarzyszeń następujących: Alpine Club z Londynu, Club Alpin Français, Club Alpino Italiano, Polskie Towarzystwo Tatrzańskie (zarazem za Asocjację Słow. Tow. Turystycznych), Svenska Fjallklubben ze Sztokholmu i Magyar Turista Szövetseg z Budapesztu; jedno miejsce zostało wolne do obsadzenia przez Deutsch und Oesterreichischer Alpenverein lub przez klub alpinistyczny ze Stanów Zjednoczonych A. P. Prezesem Unji został wydelegowany na to stanowisko przez Klub Alpejski Szwajcarski p. Egmond d'Arcis, który został jednocześnie dyrektorem Stałego Biura Unji w Genewie; członkami tego Biura zostali pp.: Louis J. Fatio, John F. Michel, Eugène A. Robert, Albert Roussy. Delegatem P. T. T. i A. S. T. T. do Komitetu Wykonawczego Unji jest p. prof. dr. W. Goetel, wiceprezes Zarządu Głównego P. T. T.

Na III Kongresie w Chamonix były wygłoszone lub czytane następujące referaty polskie: dr. J. K. Dorawskiego „O klasyfikacjach skali trudności“ i „Sztuczne środki wspinaczki“, J. Golcza „Alpinizm w Tatrach i Alpach“, prof. Goetla „Dzisiejszy stan badań geologicznych w Tatrach“, „Akcja górskich parków narodowych w Polsce“ i „O międzynarodowych ułatwieniach i konwencjach turystycznych w górach“, mg. W. Mileskiego „Ratownictwo w Tatrach“, dr. K Piotrowskiego „Lotnictwo i alpinizm“, mjr. B. Romaniszyna „Muzyka a góry“ i red. J. A. Szczepańskiego „Historja taternictwa“, „Alpinizm i sport“ i „Literatura tatemicka w Polsce“. Kongres pracował w 6 sekcjach: 1) alpinizm, 2) nauka, 3) ochrona przyrody i parki narodowe, 4) współpraca międzynarodowa w alpiniźmie oraz komunikacje, 5) zdrowie i higjena, 6) sztuka; prof. W. Goetel został wybrany przewodniczącym sekcji 3-ej, jednym z sekretarzy tej sekcji był dr. J. K. Dorawski, mjr. B. Romaniszyn został I wiceprezesem sekcji 4-ej, dr. K. Piotrowski był sekretarzem sekcji 1-ej.

Nie umieszczamy w tem miejscu wiadomości o przebiegu i uchwałach tego Kon-

gresu, gdyż obfite wiadomosci zamieszczone zostały w swoim czasie zarówno w „Wierchach“ i w „Przeglądzie Turystycznym“, jak również w prasie codziennej.

IV Międzynarodowy Kongres Alpinistyczny przygotowywany jest przez Włoski Klub Alpejski, z którym P. T. T. pozostaje w stałym kontakcie organizacyjnym. Również żywsza wymiana korespondencji odbywa się między P. T. T. a Klubem Alpejskim Francuskim i Szwajcarskim.

W innem miejscu wymieniamy wszystkie wydawnictwa zagraniczne, które dostajemy od klubów i stowarzyszeń turystycznych drogą wymiany lub też za prenumeratę. W ubiegłym okresie natomiast nie dał się zauważyć silniejszy ruch wymiany przeźroczy między rozmaitemi stowarzyszeniami zagranicznemi i P. T. T. Wspomnimy tylko wypożyczenie jednej partji przeźroczy z Tatr i Pienin do Wiednia oraz przez Club Alpin Français i Club Alpino Italiano dla odczytów, jakie o Alpach wygłosił p. J. Golcz w kilku miastach polskich.

W stadjum organizacji znajduje się przygotowana przez P. T. T. wycieczka alpinistów francuskich w Tatry. P. T. T. współpracuje w tej mierze z Klubem Ceskych Alpistu w Pradze, a we Francji prowadzi akcję za pośrednictwem Sekcji Alpejskiej Koła Stud. Polaków w Grenoble.

9. BADANIA NAUKOWE.

Jednym ze statutowych celów P. T. T. jest popieranie badań naukowych gór polskich. Jak zawsze, tak i w okresie sprawozdawczym szły na ten cel znaczne fundusze z budżetu Towarzystwa. W roku ubiegłym subwencjonowało Towarzystwo stację meteorologiczną w Zakopanem kwotą zł. 600·—. Pozatem Towarzystwo utrzymywało niemal w wszystkich schroniskach szereg mniejszych stacyj meteorologicznych, obejmując tem samem siecią stacyj obserwacyjnych całe polskie góry. Ponadto Towarzystwo subwencjonowało w okresie sprawozdawczym znaczniejszemi sumami badania speleologiczne pp. Zwolińskich w Tatrach. Wreszcie w schroniskach Towarzystwa udzielano chętnie gościny uczonym i badaczom, przyznając daleko idące ulgi i udogodnienia. W publikacjach Towarzystwa zawsze umieszcza się prace naukowe, dotyczące gór polskich.

Polskie Tow. Tatrzańskie współpracuje również w opracowaniu Słownika Geograficznego; reprezentantami T-wa w Komitecie Redakcyjnym są pp. prof. dr. W. Goetel i dr. Jan Rzewnicki.

Z Oddziałów Towarzystwa podjął piękną inicjatywę Krakowski Oddział Akademicki, obracając całe swe wolne fundusze na subwencje dla badających naukowo góry polskie. W roku sprawozdawczym jako próbnym subwencje te wyniosły zł. 500·—, zaś na rok 1933 Walne Zgromadzenie Oddziału uchwaliło kwotę zł. 2.000·— na ten cel. To samo Walne Zgromadzenie uchwaliło regulamin przydzielania subwencyj z tego funduszu.

10. OCHRONA PRZYRODY.

W okresie sprawozdawczym w akcji ochrony przyrody brało P. T. T. najżywszy udział. W szczególności współpraca P.T.T. z Państwową Radą Ochrony Przyrody była bardzo owocna, a to zarówno dzięki obfitej łączności korespondencyjnej między obiema organizacjami, jak również dzięki osobistej styczności osób kierujących niemi. Tak samo poczyniono kroki ku ściślejszemu zespoleniu prac P. T. T. z Ligą Ochrony Przyrody, do której P. T. T. należy jako t. zw. członek zbiorowy, wpłacając ogółem na cele Ligi za 1932 r. 3.000 zł.

Od początku 1932 r. Zarząd Główny przystąpił imieniem P. T. T. na członka Międzynar. Biura Ochrony Przyrody w Brukseli, z którem pozostaje w kontakcie korespondencyjnym i od którego otrzymuje publikacje, odnoszące się do zagranicznego prawodawstwa ochronnego.

Zarządowi Głównemu P. T. T. przychodziła z wielką pomocą w jego akcji ochroniarskiej Sekcja Ochrony Gór P. T. T., której niektórzy członkowie pracowali wybitnie na polu ochrony przyrody górskiej w Polsce; również przy Oddziałach Towarzystwa istniejące sekcje lub komisje ochrony przyrody okazały znaczną pomoc Towarzystwu zarówno w pracy propagandowej i uświadamiania społeczeństwa, jak również w akcji wywiadowczej i przygotowawczej.

W szczególności organizacje takie istnieją:

1) Komisja Ochrony Przyrody przy Zarządzie Oddziału P. T. T. „Beskid Śląski“ w Cieszynie. (Działalność tej Komisji zaznaczyła się piękną wystawą ochrony przyrody w auli Szkoły Gosp. Wiejsk. w Cieszynie w dniach 29. V. — 4. VI. 1932 r.).

2) Komisja Ochrony Gór przy Zarządzie Oddziału P. T. T. w Drohobyczu.

3) Komisja Ochrony Przyrody przy Zarządzie Oddziału P. T. T. w Rabce.
4) Sekcja Ochrony Przyrody przy Oddziale P. T. T. w Stanisławowie.
5) Komisja Ochrony Przyrody przy Zarządzie Oddziału P. T. T. w Stryju.
6) Komisja do Spraw Ochrony Gór przy Zarządzie Oddziału P. T. T. w Zakopanem.

W Oddziałach i Kołach, które nie posiadają specjalnych Komisyj i Sekcyj Ochrony Przyrody Zarządy ich współpracowały bezpośrednio w krzewieniu idei zasad ochrony wśród społeczeństwa oraz przeprowadzaniu odpowiednich prac w terenie.

Polskie Tow. Tatrzańskie zarówno na terenie wewnętrznym (zjazdy, odczyty, konferencje, propaganda, wydawnictwa), jak i zagranicznym (Międzyn. Kongres Alpinistyczny, Asocjacja Słowiańskich Tow. Turystycznych itd.) utrzymuje jako jedno z naczelnych haseł swej działalności postulat ochrony przyrody górskiej, podkreślając jego znaczenie dla rozwoju turystyki oraz dla alpinizmu, dla którego ochrona gór jest jedną z zasadniczych racyj istnienia[1]).

Co do poszczególnych odcinków akcji ochrony naszej przyrody górskiej można się poszczycić znacznemi postępami w ciągu 1932 r.

Przedewszystkiem wielkim w tej dziedzinie sukcesem jest ostateczne utworzenie na pograniczu polsko-czechosłowackiem pierwszego z projektowanych górskich parków narodowych, rozciągających się po dwóch stronach granicy obu sąsiednich państw. Latem 1932 r. otwarto uroczyście na prawym brzegu przełomu Dunajca, naprzeciw polskiego Parku Narodowego, „Słowacki rezerwat przyrody w Pieninach“ o powierzchni ok. 420 ha; w ten sposób powstał pierwszy w Europie pograniczny górski park międzypaństwowy o łącznej powierzchni ok. 1.150 ha, obejmujący po obu stronach biegnącej wzdłuż Dunajca granicy najbardziej interesujące z punktu widzenia naukowego, turystycznego i krajobrazowego okolice Pienin. W pięknej uroczystości ogłoszenia „Słowackiego rezerwatu przyrody w Pieninach“, która odbyła się dn. 18 lipca 1932 r., wzięli udział przedstawiciele tak Zarządu Głównego, jak Oddziałów Pol. Tow. Tatrzańskiego, które współdziałało silnie od samego początku w akcji utworzenia pogranicznego Parku Narodowego w Pieninach.

W Tatrach mamy do zanotowania obok dalszej akcji wykupna przez Zarząd Główny udziałów na współwłasnościach halnych, fakt wykupienia za kwotę zł. 735.000 — przez Skarb Państwa obszaru dworskiego Murzasichle II po ś. p. Józefie Uznańskim, obejmującego ponad 900 hektarów, t. j. około 2.000 morgów, a to 1) na właściwym terenie Tatr: okolice Przyporniaka, Kop Sołtysich, Przysłopu Waksmundzkiego i dolnej Pańszczycy, oraz 2) na Podtatrzu okolice leśne między Murzasichlem a Małem Cichem. Wskutek zakupna tego obszaru przez Państwo i przez planowane przekazanie administracji tego obszaru Polskim Lasom Państwowym w najbliższym czasie, uczyniono ku realizacji Tatrzańskiego Parku Narodowego wielki i stanowczy krok, po którym mają nastąpić dalsze, zbliżające nas do urzeczywistnienia już może niedalekiego wielkiego programu pełnej ochrony Tatr. Po stronie czechosłowackiej czynniki oficjalne coraz bardziej naglą do jak najrychlejszego utworzenia Parku Narodowego, przedewszystkiem starając się o ostateczne doprowadzenie do wykupienia z rąk prywatnych, przedewszystkiem obszaru Jaworzyny Spiskiej.

W Tatrach Polskich istnieje stała współpraca P. T. T. z zarządem Fundacji Kórnickiej, czemu między innemi należy przypisać skuteczną walkę z kłusownictwem, a co zatem idzie rozwój liczbowy zwierzyny tatrzańskiej. Nadto Pol. Tow. Tatrzańskie współdziałało i z władzami administracyjnemi i z Fundacją Kórnicką w walce z rozpanoszonym handlem szarotkami oraz w propagandzie ochrony krokusów (ulotki, afisze, odezwy na ekranie kina zakopiańskiego itp.).

Na Babiej Górze uzyskano uznanie lasów, które mają wejść w obręb przyszłego Parku Narodowego, za ochronne, oraz nakaz odnawiania tamtejszych lasów użytkowanych metodą przerębową. Jako pierwszorzędne wydarzenie w dziejach przygotowania pogranicznego Parku Narodowego na Babiej Górze należy określić wykupienie przez Skarb Państwa Polskiego reszty udziałów prywatnych dóbr Komposesoratu Orawskiego, położonych na polskiej Orawie, na południowych stokach Babiej Góry. Obszary te objęły ostatecznie w ten sposób Polskie Lasy Państwowe, które niewątpliwie rozwiną tam wzmożoną gospodarkę ochronną. Również interwenjowano w sprawie ochrony górnej partji lasów w posiadłościach Pol. Akademji Umiejętności (Puszcza Czatożańska).

Na Baraniej Górze utworzyła Naczelna Dyrekcja Lasów Państwowych na powierzchni 388 ha w okolicy źródeł Wisły rezerwat, na razie częściowy, jednak z zastrzeżeniem, że do czasu ostatecznego wytyczenia granic rezerwatu wszelkie cięcia są wstrzymane.

---

[1]) Szczegółowe sprawozdania z prac na polu tworzenia górskich rezerwatów i Parków Narodowych ogłasza rokrocznie w „Wierchach“ wiceprezes Zarządu Głównego P. T. T. prof. dr. W. Goetel.

W Beskidach Wschodnich ostatecznie ustalono w nowych, rozszerzonych do 2.000 hektarów granicach lasów państwowych obszar Parku Narodowego Czarnohorskiego; poczyniono starania o utworzenie rezerwatu w Bubniszczach; przeprowadzano łącznie z władzami leśnemi i P. R. O. P. badania nad utworzeniem parku narodowego w górach Czywczyńskich, któryby się stał wielkim matecznikiem zwierzyny karpackiej.

W końcu należy podkreślić olbrzymie zasługi dla realizacji postulatów ochrony przyrody górskiej Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, a w szczególności dyrektora naczelnego p. inż. Adama Loreta, którego niespożytej energji i wielkiemu zrozumieniu sprawy zawdzięczać należy wszystkie zasadnicze posunięcia, oraz Zakładowi Doświadczalnemu Lasów Państwowych w Warszawie, gdzie w osobach kierownika zakładu inż. J. Hausbrandta i referenta rezerwatów i ochrony przyrody inż. Kostyrki zyskaliśmy oddanych i znakomitych pracowników. Szerokie rzesze turystów górskich w Polsce żywią głęboką wdzięczność dla tych instytucyj i osób za ich owocną działalność.

Sprawozdanie Sekcji Ochrony Gór P. T. T.

Rok założenia Sekcji 1912. Ostatnie Walne Zgromadzenie odbyło się 28. VIII. 1931 r. Odtąd prace organizacyjne Sekcji uległy częściowemu zawieszeniu ze względu na spodziewaną zmianę statutu P. T. T. Skład Zarządu był następujący: prezes prof. dr. J. Gw. Pawlikowski, wiceprezes prof. dr. W. Goetel, sekretarz i skarbnik p. Halina Romaniszynowa, członkowie Zarządu pp. dyr. J. Łukasiewicz, J. Oppenheim, mjr. B. Romaniszyn, dr. M. Sokołowski, J. Zborowski. Delegatem Sekcji do Zarządu Głównego był doc. dr. M. Sokołowski. Sekretarjat Sekcji przeprowadził w r. 1932 z wiosną akcję ochrony krokusów przez wydanie ulotek w Zakopanem i wyświetlanie ostrzeżeń w tamtejszem kinie oraz przez wydanie afisza-ulotki o konieczności ochrony szarotek, limb, kosówki itp. i ulotki te były afiszowane w Zakopanem. Sekcja interweniowała ponadto bądź przez swego delegata w Zarządzie Głównym, bądź przez innych członków Zarządu w następujących sprawach ochrony przyrody: w sprawie przestawienia linji telefonicznej do schroniska WKN na Hali Chochołowskiej, projektu rozszerzenia schroniska Bustryckiego na Hali Gąsienicowej, niebezpieczeństwa zeszpecenia otoczenia willi „Pod Jedlami“ w Zakopanem, zniesienia schodów betonowych na Przechodkach w Pieninach, dalej w sprawie Puszczy Czatożańskiej na Babiej Górze i rezerwatu na Baraniej Górze. W sprawie wznowienia straży górskiej w Tatrach rozpoczęto kroki wstępne. Sprawa niszczenia szarotek i handlu niemi jest przedmiotem stałej interwencji Zarządu Sekcji u odpowiednich czynników. Sekcja liczyła w 1932 r. 35 członków.

11. RATOWNICTWO W GÓRACH.

Sprawozdanie Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (Sekcji Ratowniczej PTT).

Rok założenia Pogotowia 1909. Skład Zarządu: prezes i honorowy naczelnik gen. Marjusz Zaruski, I wiceprezes Józef Oppenheim, kierownik wypraw ratunkowych, II wiceprezes Jędrzej Marusarz Jarząbek st., sekretarz Ignacy Bujak, skarbnik Józef Oppenheim p. o., członkowie Zarządu: Zdzisław Ritterschild, Stanisław Zdyb (gospodarz lokalu), Stanisław Gąsienica Byrcyn, dr. Gustaw Nowotny. Komisja Rewizyjna: pp. Antoni Gąsior, dyr. Stan. Barabasz i Józef Gąsienica Tomków. Pogotowie liczyło 36 członków rzeczywistych i 12 uczestników, razem 48. W okresie sprawozdawczym Pogotowie interwenjowało 8 razy przy nieszczęśliwych wypadkach w górach. Opis prac Pogotowia za rok 1932 został umieszczony w X. tomie „Wierchów“, str. 184. W okresie sprawozdawczym wygłoszone zostały 4 odczyty popularne o ratownictwie w górach i udzielaniu pierwszej pomocy rannym turystom. Odczyty te wygłaszał kierownik wypraw ratunkowych p. Józef Oppenheim. Ponadto odbyły się 2 kursy dla członków Pogotowia, obejmujące szukanie ofiar w lawinach oraz sposób niesienia pierwszej pomocy dla zasypanych lawinami. Delegatem Sekcji do Zarządu Głównego był p. Józef Oppenheim.

12. TURYSTYKA WYSOKOGÓRSKA.

Sprawozdanie Sekcji Turystycznej (Klubu Wysokogórskiego) P. T. T.

Walne Zgromadzenie Sekcji odbyło się w dniu 10 lipca 1932 r. w Zakopanem. Na zebraniu tem został wybrany Zarząd w następującym składzie: prezes dr. Kazimierz Piotrowski, wiceprezes dr. Jan Kazimierz Dorawski, sekretarz inż. Jan Kiełpiński, skarbnik

Bohdan Jaxa-Małachowski; członkowie Zarządu: Bolesław Chwaściński, dr. Adam Sokołowski i Jan Alfred Szczepański; zastępcy: dr. Ludwik Gorski i Zbigniew Korosadowicz. Komisja Rewizyjna: prof. dr. W. Goetel, prof. dr. Jerzy Lande, mjr. Bron. Romaniszyn.

W działalności wysunęła się na pierwszy plan zorganizowana druga wyprawa w Alpy, w której wzięło udział trzech subwencjonowanych przez Sekcję członków, oraz szereg członków, którzy się przyłączyli na własny koszt. Z funduszu alpinistycznego im. Swierza, poza wymienionymi wyżej subwencjami, udzielono członkom szereg bezprocentowych pożyczek na tę wyprawę. Wyprawa poza szeregiem zwyczajnych przejść w grupie Mont Blanc szczyci się takimi wynikami jak przejście grani Peteret, wyjście na Mont Blanc przez Brenva, trawersowanie Aiguille Verte i pierwsze przejście płd.-wsch. grani Aiguille du Moine. Niektórzy członkowie wyprawy wzięli następnie udział w trzecim Kongresie Alpinistycznym w Chamonix, wygłaszając szereg referatów.

Również ważnym i bardzo doniosłym w życiu Sekcji krokiem było uchwalenie przez Walne Zgromadzenie w r. 1932 nowego statutu, przekształcającego dotychczasową Sekcję na Klub Wysokogórski i jednoczący w ten sposób inne organizacje wysokogórskie w Polsce w jedną całość, a przedewszystkiem Koło Wysokogórskie przy Oddziale Warszawskim i Sekcję Taternicką A. Z. S. w Krakowie. Obecnie uchwalony statut czeka jedynie na uzgodnienie go z przygotowywanym nowym statutem Towarzystwa, co niestety odwlekło się wskutek wejścia w życie nowej ustawy o stowarzyszeniach.

W życiu towarzyskiem urządzano zebrania towarzysko-dyskusyjne i wycieczki treningowe na wspinaczki w skałkach podkrakowskich. Bibljotekę prowadzi nadal p. W. Paryski, który równocześnie prowadzi za skromną opłatą księgowość Sekcji oraz administrację czasopisma „Taternik". W dziale wydawnictw prowadzono nadal czasopismo „Taternik", które ukazuje się regularnie. Wychodzi ono dzięki poważnej subwencji ze strony Zarządu Głównego Towarzystwa. Redaktorem czasopisma jest p. J. A. Szczepański, z którym współpracuje Komitet Redakcyjny. W okresie sprawozdawczym doszła liczba członków do 137, w czem od początku roku 1932 przybyło 12 nowych członków, co dobrze świadczy o przyszłości turystyki wysokogórskiej w Polsce. Zarząd Sekcji przygotowuje obecnie szerokie plany dalszych wypraw poza granice Polski i ma nadzieję zrealizować je jeszcze w tym roku. Członkowie Klubu uprawiali żywo turystykę na własną rękę w Tatrach, osiągając bardzo poważne wyniki, zarówno przy powtórzeniach najtrudniejszych dróg skalnych, jak i zdobywając cały szereg nowych dróg, w tem niektórych napróżno atakowanych przez poprzednie pokolenia taternickie od szeregu lat.

13. NARCIARSTWO.

Poza działalnością Sekcji Narciarskiej P. T. T. w Zakopanem (patrz poniżej sprawozdanie) w całem Towarzystwie były prowadzone żywe prace nad krzewieniem tego pięknego sportu. W chwili obecnej w Towarzystwie mamy zorganizowanych oprócz Sekcji Zakopiańskiej 16 Sekcyj Narciarskich. W szczególności istnieją one:

1) Sekcja Narciarska Koła w Dziedzicach, Oddziału w Bielsku,
2) S. N. „Watra" przy Oddziale Beskid Śląski w Cieszynie,
3) S. N. przy Oddziale w Zagłębiu Dąbrowskiem,
4) S. N. przy Oddziale w Drohobyczu,
5) S. N. przy Oddziale w Kielcach,
6) S. N. przy Oddziale Czarnohorskim w Kołomyji,
7) S. N. przy Oddziale we Lwowie,
8) S. N. przy Oddziale w Poznaniu,
9) S. N. przy Oddziale w Radomiu,
10) S. N. przy Oddziale w Stanisławowie,
11) S. N. przy Kole w Bitkowie, Oddziału w Stanisławowie,
12) S. N. przy Oddziale w Stryju,
13) S. N. przy Oddziale Pienińskim w Szczawnicy,
14) S. N. przy Oddziale w Tarnowie,
15) K. N. przy Oddziale Babiogórskim w Żywcu,
16) S. N. przy Kole w Białej,
17) S. N. przy Kole w Kosowie.

Ogółem w okresie sprawozdawczym P. T. T. liczyło 719 zorganizowanych narciarzy, w czem sami wytrawni i dobrzy turyści i narciarze. Wszystkie te organizacje urządzały szereg kursów i zawodów o odznakę sprawności narciarskiej.

Pozatem Oddział w Łodzi prowadził akcję popierania narciarstwa wśród młodzieży przez wypożyczalnię nart.

Zpośród sportowców-narciarzy poza członkami Sekcji w Zakopanem (o czem niżej) wybijają się zawodnicy S. N. „Watra“ w Cieszynie, której członek p. G. Kożdoń zdobył w ubiegłym sezonie mistrzowstwo okręgu krakowsko-śląskiego, przed znakomitymi zawodnikami Śl. K. N.

Bliższe szczegóły tej działalności patrz sprawozdania Oddziałów.

Sprawozdanie Sekcji Narciarskiej P. T. T. w Zakopanem,

za czas od listopada 1931 r. do listopada 1932 r. Sekcja została założona w r. 1907. Walne Zgromadzenie odbyło się 23. XI. 1932. Skład Zarządu: prezes inż. Kazimierz Schiele, wiceprezes Stan. Zubek, sekretarz Ignacy Bujak, skarbnik Zygmunt Leisten, członkowie Zarządu: pp. Henryk Bednarski, Franciszek Bujak, Bronisław Czech, Michał Jabłoński, Odo Lachman, Mieczysław Mieloch, Andrzej Wawrytko, Zdzisław Ritterschild. W łonie Zarządu pracuje Komisja Sportowa w składzie: pp. Henryk Bednarski, Ignacy Bujak i Bronisław Czech. Skład Komisji Rewizyjnej: pp. Józef Oppenheim, Juljusz Zborowski, Marjan Małecki. W roku ubiegłym minęło 25 lat istnienia Klubu. Mimo projektu Zarządu, aby uczcić tę rocznicę odpowiednią uroczystością, niepomyślne warunki finansowe złożyły się na to, że nie zorganizowano jubileuszu ćwierćwiecza Sekcji.

Ogólny kryzys, który odbił się na wszystkich gałęziach sportu tłumaczy Zarząd Sekcji przed ewentualnemi zarzutami mniejszej aktywności. Zato wyniki sportowe Sekcji stały na najwyższym poziomie, jak zawsze. Drużyna Sekcji Narciarskiej P. T. T. w składzie: Polankowy W., Czech B., Szostak K., Berych W. i Skupień St., zdobyła w biegu sztafetowym 5×10 km pierwsze miejsce i mistrzowstwo Polski oraz puhar kpt. sport. Stanisława Faechera. Druga sztafeta zajęła w tym biegu trzecie miejsce. W mistrzostwach indywidualnych Polski zdobyli zawodnicy Klubu szereg tytułów mistrzowskich. I tak: w biegu 18 km mistrzostwo zdobył członek Sekcji W. Berych, w biegu pań Z. Stopkówna, w biegu oldboyów inż. K. Schiele, w konkursie skoków St. Marusarz, w kombinacji tenże sam zawodnik, zdobywając tytuł mistrza narciarskiego Polski na rok 1932. W. Berych wygrał również bieg 50 km o mistrzostwo W biegu zjazdowym o mistrzostwo Polski zwyciężył zawodnik Sekcji W. Suleja.

Poza granicami Polski reprezentowali zawodnicy Sekcji barwy polskie w Olimpjadzie zimowej w Lake Placid, w Stanach Zjednoczonych, gdzie na 5 uczestników reprezentacji Polski, 4 należało do Sekcji, t. j.: B. Czech, St. Marusarz, A. Marusarz i St. Skupień. Największym sukcesem w tych zawodach było zajęcie przez B. Czecha 7 miejsca w konkurencji złożonej. W międzyczasie zawodnicy Klubu brali udział w zawodach w Westerowie na południowych stokach Tatr, gdzie sztafeta Sekcji zdobyła pierwsze miejsce w biegu rozstawnym, a bieg 18 km wygrał członek Sekcji W. Berych. Zwycięstwo w biegu pań odniosła p. Z. Stopkówna.

Poza mistrzostwem Polski brali udział zawodnicy Sekcji w szeregu biegów zjazdowych. I tak w Dolinie Staroleśnej w Czechosłowacji zajęli nasi narciarze 2 pierwsze miejsca (B. Czech i St. Marusarz), zaś w biegu starszych 3 pierwsze miejsca (I. Bujak, K. Schiele i A. Schiele). Drugi bieg zjazdowy w Dolinie Staroleśnej wygrali również nasi zawodnicy, zajmując 2 pierwsze miejsca (S. Marusarz i K. Mieloch). Ponadto w okresie Świąt Wielkanocnych drużyna klubowa wzięła udział w biegach zjazdowych w Czechosłowacji w Dolinie Złomisk, w tym wypadku bez większego powodzenia. Natomiast konkurs skoków przy Jeziorze Szczyrbskiem wygrał S. Marusarz w bardzo trudnej konkurencji międzynarodowej.

Wśród spraw wewnętrznych należy nadmienić o poważnej stracie, jaką w końcu poniosła Sekcja przez śmierć jednego z najlepszych zawodników Polski śp. Wojciecha Gąsienicy Marcinowskiego, który zginął górską śmiercią na Zmarzłej Przełęczy. Zmarły był chlubą Klubu, jako najmilszy kolega i znakomity sportsmen. Ubył również z jego śmiercią człowiek wielkiej wartości. Ponadto zmarł w Zakopanem płk. pilot śp. Leon Loria, jeden z pierwszych pionierów narciarstwa w latach przedwojennych, wielce zasłużony koło rozwoju narciarstwa w Polsce i były długoletni członek Zarządu Sekcji.

Wypożyczalnia sprzętu narciarskiego funkcjonowała w dalszym ciągu bardzo sprawnie. Wypożyczano w dużej ilości sprzęty członkom Sekcji, wskutek czego wzrosło zadłużenie Sekcji w różnych firmach zakopiańskich do kwoty 3.000 zł.

Schronisko na Hali Pysznej zostało oddane w dzierżawę p. St. Karpielowi. W związku z tem schroniskiem należy nadmienić, że wdowa po śp. Leonie Lorii nadesłała w darze

kwotę zł. 300 na wyposażenie jednej izby w schronisku. Schronisko to uległo tego roku włamaniu i kradzieży całego inwentarza, na szczęście jednak sprawcy zostali przychwyceni niemal na gorącym uczynku i skradzione rzeczy odebrano.

Kursy narciarskie prowadził w ubiegłym sezonie p. Zdzisław Ritterschild oraz pp. B. Czech, M. Mieloch i panie Z. Stopkówna i E. Ziętkiewiczowa. Zawodnicy Sekcji byli ubezpieczeni w Tow. Ubezp. „Patria“ od wypadku. Posiedzeń Zarząd odbył 5.

Członków liczy Sekcja zgórą 200. Sekcja posiada bibljotekę, składająca się ze 142 tomów i 180 przeźroczy. Z bibljoteki korzystało 65 osób.

Prowizoryczne sprawozdanie wyników sportowych sezonu zimowego 1932/33 przedstawia się następująco: zawodnicy Sekcji wzięli udział w zawodach F. I. S. w Innsbrucku, gdzie St. Marusarz zajął zaszczytne 6-te miejsce w kombinacji. Piękne zwycięstwa odnieśli również zawodnicy nasi na zawodach w Budapeszcie, gdzie z wyjątkiem biegu zjazdowego zdobyli wszystkie pierwsze miejsca, jak również na zawodach w Jugosławji, gdzie zwłaszcza odznaczyli się w konkursie skoków. Najlepszym biegaczem Polski okazał się w roku bieżącym B. Czech, który w sezonie ubiegłym nie został w żadnym biegu pokonany przez któregokolwiek z polskich zawodników. Mistrzostwo Polski zostało zdobyte przez zawodników Sekcji w szeregu konkurencyj jakoto: w biegu sztafetowym 5×10 km, w konkursie skoków, w biegu zjazdowym i w biegach pań.

CZĘŚĆ II.

SPRAWOZDANIA ODDZIAŁÓW I KÓŁ
POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO.

UWAGA: Sprawozdanie z robót w górach patrz rozdział 6, str. 21, gdzie zostały zebrane w jedną całość prace, dokonane przez wszystkie Oddziały.

Adresy Oddziałów oraz Kół i godziny urzędowe biur zebrano poniżej w osobnym rozdziale. Sprawozdanie finansowe patrz osobno załączona tabela. Liczba członków poszczególnych Oddziałów patrz rozdział 4, str. 18.

ODDZIAŁY I KOŁA TOWARZYSTWA.

Organizacja Towarzystwa opiera się na Oddziałach miejscowych, posiadających osobowość prawną i spełniających wszelkie czynności administracyjne w stosunku do członków Towarzystwa, oraz prowadzących bezpośrednią pracę turystyczną w terenach górskich. Oddziały ze swej strony organizują koła miejscowe (które osobowości prawnej nie posiadają), zastępujące w pewnym zakresie Oddziały w czynnościach administracyjnych, a częściowo i w pracach turystycznych.

Oddziały prowadzące prace w terenach górskich porozumiewają się ze sobą w zakresie planów pracy na terenie Komisyj Międzyoddziałowych, które w roku sprawozdawczym przeprowadziły ostateczny przydział terenów pracy. Teren pracy w górach nie pokrywa się jednakowoż z zakresem działania administracyjnego; obecnie jest w toku opracowanie przydziału odpowiednich obszarów Rzeczypospolitej, na których Oddziały będą miały zadanie prowadzenia akcji propagandowej i werbowania nowych członków.

W chwili obecnej (stan z 31. III. 1933) Towarzystwo składa się z 30 Oddziałów, 36 Kół miejscowych oraz 2 Kół akademickich. Poniżej podajemy w alfabetycznym porządku spis Oddziałów, ich adresów i godzin urzędowych oraz Kół przez Oddziały posiadanych:

1. **Oddział w Bielsku,** ul. Strzelnicza 5, tel. 28-71, godz. urzędowe codzień prócz niedziel i świąt od 17—19.

   Posiada Koło w Dziedzicach, Bank Cieszyński.

2. **Oddział w Bochni,** Gimnazjum Męskie, tel. (Gimnazjum) 41 lub WP. Piotr Galas, ul. Gołębia 1200.

3. **Oddział „Beskid Śląski“ w Cieszynie,** Rynek 3 (w lokalu Związ. Spółek Rolniczych), skarbnik przyjmuje tamże codzień prócz niedziel i świąt w godz. od 15—17.

   Posiada Koło w Skoczowie, dr. Juljusz Truszkowski.

4. **Oddział w Drohobyczu,** WP. inż. Marjan Kozłowski, Drohobycz 2, „Polmin“, telefony 7 i 105, konto P. K. O. Nr. 410.965, strony przyjmuje się codzień w Biurze informacyjnem Oddziału, Drogerja Mg. Obrowicza, Rynek, tel. 380. Posiada:

   a) Koło w Borysławiu, Związek Techników Wiertniczych, tel. 2.
   b) Koło w Samborze, WP. prof. Podoliński, I. Gimnazjum Państw.
   c) Koło w Skolem, Skole-Groedlowo.
   d) Koło w Turce, Rada Powiatowa.

5. **Oddział w Gorlicach,** WP. prof. Jan Dziopek.
6. **Oddział w Jarosławiu,** WP. B Kotzian, Izba Skarbowa, godz. urz. od 8—15.
7. **Oddział w Jordanowie,** WP. notarjusz dr. Leon Szumski.

8. **Oddział w Kaliszu,** WP. H. Staniewska, ul. Narutowicza 6, godziny urzędowe codzień prócz niedziel i świąt od 18—19.

9. **Oddział Górnośląski w Katowicach,** ul. Królowej Jadwigi 4, m. 6, tel. 16-64, konto P. K. O. Nr. 301.058, godz. urz. codzień prócz niedziel i świąt od 9—16, w soboty i dnie przedświąt. od 9—12. Posiada:

a) Koło w Król. Hucie, ul. Wolności 24.
b) Koło w Lublińcu, Starostwo (Koło w stadjum organizacji).
c) Koło w Mikołowie, ul. Dworcowa 1.
d) Koło w Mysłowicach, ul. Powstańców 7.
e) Koło w Pszczynie, ul. Ks. Bogdaina 7.
f) Koło w Rudzie Śl., ul. Leona 16.
g) Koło w Rybniku, skrytka poczt. 7, prezes adw. dr. Leon Tchorzewski.
h) Koło w Tarnowskich Górach, Gimnazjum Męskie.
i) Koło w Wielkich Hajdukach, Bank Ludowy

10. **Oddział w Kielcach,** Urząd Wojewódzki, pokój nr. 37, tel. 1-53, godz. urzędowe codzień prócz niedziel i świąt 11-12.

11. **Oddział Czarnohorski w Kołomyi,** WP. inż. Ludwik Morawetz, Państw. Zarząd Drogowy, ul. Strzelecka, tel. 26, godz. urzędowe codzień prócz niedziel i świąt od 9—14, ponadto we czwartki i soboty pl. Piłsudskiego 2, m. 24, od 17—19. Posiada:

Koło w Kosowie, WP. inż. Oskar Frieser (dotychczas Koło to należało do Oddziału w Stanisławowie).

12. **Oddział w Krakowie,** ul. A. Potockiego 4, parter, tel. 112-77, konto P. K O. Nr. 412-535, godz. urzędowe codzień od 17—19 prócz niedziel i świąt.

13. **Oddział Akademicki w Krakowie,** Instytut Geograficzny U. J., ul. Grodzka 64, parter od podwórza, tel. 146-99, godz. urzędowe we wtorki od 16—18.

14. **Oddział w Krynicy,** Biuro „Stadjon", ul. Marszałka Piłsudskiego, tel. 88, godziny urzędowe poniedziałki, środy, piątki od 18—19.

15. **Oddział we Lwowie,** plac Marjacki 4 (Hotel Europejski), tel. 20-01, godziny urzędowe codzień od 11—13 i od 18—20 z wyjątkiem niedziel i świąt. Posiada:

a) Koło w Przemyślu, Kanc. Adw. Józefa Neussa, ul. Jagiellońska 6.
b) Koło w Iwoniczu.
c) Koło Akademickie we Lwowie.

16. **Oddział w Łodzi,** WP. inż. Wacław Kowalewski, ul. Narutowicza 107, tel. 160-47, godz. urzędowe w Stow. Techników, ul. Piotrkowska 102, od 10–13 i od 16—18.

17. **Oddział „Beskid" w Nowym Sączu,** adres Gimnazjum I, konto P. K. O. 411.315, godz. urzędowe w „Sokole" we wtorki i piątki od 18—19.

Posiada Koło w Grybowie.

18. **Oddział „Gorce" w Nowym Targu,** WP. Juljan Lubertowicz, nacz. sekret. sądu, ul. Waksmundzka 73.

19. **Oddział w Poznaniu,** ul. Chełmońskiego 8, I. p., tel. 76-39, konto P. K. O. Nr. 200.804, biuro ul. Marsz. Focha 18, II. p., godziny urz. w poniedziałki, środy, piątki od 17—19.

Posiada Koło Akademickie, ul. Marsz. Focha 18, II. p. oraz delegaturę w Bydgoszczy, WP. inż. Stan. Tychoniewicz.

20. **Oddział w Rabce,** willa „Wisła", obok dworca kolejowego, w sezonie letnim jest czynne Biuro Informacyjno-Wycieczkowe Oddziału w Zakładzie Zdrojowym, willa „Pod Trzema Różami", posiada delegatury w Myślenicach (WP. dr. Bronisław Miętus) i Mszanie Dolnej (WP. dr. Franciszek Kowenicki).

21. **Oddział w Radomiu,** ul. Żeromskiego 46, II. p., godziny urzędowe codzień od 19—20, w miesiącach letnich w tychże godzinach w poniedziałki, środy i piątki.

22. **Oddział w Stanisławowie,** ul. Sapieżyńska 30, konto P. K. O. Nr. 409.480, godz. urzęd. codziennie od 17—19 z wyjątkiem niedziel i świąt. Posiada:

a) Koło w Bitkowie, sekretarjat czynny codzień od 8—17 (sekretarz WP. Antoni Kwiatkowski).
b) Koło w Delatynie.
c) Koło w Dolinie.
d) Koło w Jaremczu.
e) Koło w Kałuszu.
f) Koło w Mikuliczynie, sekretarjat Koła czynny codziennie od 8—14 w Urzędzie Gminnym.

g) K o ł o w N a d w o r n e j, sekretarjat czynny codzień od 15—17 (sekretarz dr. Maksymiljan Adolf Schall).

h) K o ł o w S o ł o t w i n i e, sekretarjat czynny w poniedziałki od 8—13 i od 15—17 (sekretarz WP. inż. Zygmunt Wandurski).

i) K o ł o w W o r o c h c i e.

Ponadto do końca roku administracyjnego należało do Oddziału Koło w Kosowie, przydzielone obecnie do Oddziału w Kołomyji.

23. **Oddział w Stryju,** Iwaszkiewicza 10, godz. urz. wtorki, czwartki i piątki od 19—20. Posiada K o ł o w B o l e c h o w i e.

24. **Oddział Pieniński w Szczawnicy,** WP. Ignacy Bielawski, Urząd Pocztowy.

25. **Oddział w Tarnowie,** III. Gimnazjum lub ul. Krasińskiego 31, godz. urzędowe ul. Krakowska 12, I. p., wtorki i czwartki od 18—19.

Posiada K o ł o w R z e s z o w i e, WP. Jan Tyrybon, asesor P. K. P., ul. Dojazdowa 9.

26. **Oddział w Warszawie,** ul. Żórawia 9, m. 1, tel. 9-41-42, konto P. K. O. 4.000, godz. urz. codzień prócz niedziel i świąt od 11—13 i od 17—19.

27. **Oddział w Wilnie,** Uniwersytet, WP. prof. dr. Tadeusz Czeżowski.

28. **Oddział w Zagłębiu Dąbrowskiem,** S o s n o w i e c, ul. Chemiczna 14, tel. Będzin 7-34, konto P. K. O. 301.828, godz. urz. codziennie prócz niedziel i świąt od 9—14. Posiada:

a) K o ł o w C z ę s t o c h o w i e, WP. Zygm. Dąbrowski, Al. Wolności 1, godz. urz. od 9—18, codzień prócz niedziel i świąt.

b) K o ł o w Z a w i e r c i u, WP. adw. Jan Kazański, ul. 3-go Maja 1, godziny urz. od 9—14, codzień prócz niedziel i świąt.

29. **Oddział w Zakopanem,** Dworzec Tatrzański, ul. Krupówki, tel. 339, godziny urzędowe codziennie od 9—13 prócz niedziel i świąt.

30. **Oddział Babiogórski w Żywcu,** WP. inż. W. Fucik, Dyrekcja Dóbr Żywieckich, konto P. K. O. 401.437. Posiada:

a) K o ł o w B i a ł e j, WP. dyr. Stan. Sojka, godz. urz. codziennie prócz niedziel i świąt od 16—18, Piłsudskiego 19.

b) K o ł o w A n d r y c h o w i e, WP. dr. Stefan Breyer.

c) K o ł o w W a d o w i c a c h, WP. prof. Czesław Panczakiewicz, ul. Tatrzańska 48, godz. urz. codzień prócz niedziel i świąt od 13—14.

d) K o ł o w Z w a r d o n i u, WP. Zenon Kowalski, stacja kolejowa (z dniem 19. II. 1933 rozwiązane).

Oddział w Bielsku.

Rok założenia Oddziału 1931. W skład Zarządu Oddziału wchodzili następujący członkowie: prezes prof. Z. Lubertowicz, wiceprezes radca dr. J. Minasowicz, sekretarz i skarbnik A. Hatłas, poczem od połowy maja sekretarz prof. O. Czaputa, skarbnik F. Suchanek. Członkami Zarządu byli: prof. H. Boryczko, inż. Chlipalski, dyr. Kłeczek, ks. L. Kojzar, dyr. O. Schoppa, dr. E. Kaczmarz, prof. Srebro, ks. płk. A. Miodoński. W ciągu roku złożyli swe mandaty pp. Kaczmarz, Srebro, Miodoński, Kłeczek i Hatłas. Kooptowano jednego członka Zarządu p. Lipowczana.

W łonie Zarządu pracowały następujące Komisje: turystyczna (dr. Kaczmarz, prof. Srebro, inż. Chlipalski), budowy schroniska (prof. Z. Lubertowicz, dyr. Minasowicz, prof. Czaputa), propagandowa (prof. Lubertowicz, ks. płk. A. Miodoński), gospodarki górskiej (prof. Czaputa i dr. Kaczmarz) i kolejowa (prof. Czaputa i F. Suchanek). Komisję Rewizyjną składali: jako przewodniczący dyr. B. Gofron, jako członkowie pp. F. Gabzdyl i J. Kożdoń.

Oddział w Bielsku jest najliczniejszym Oddziałem Towarzystwa. Zarząd Oddziału podjął się wielkiej pracy zbudowania wspaniałego schroniska w Zwardoniu. Inicjatorami tej budowy byli pp. Z. Lubertowicz, O. Czaputa i prezes Koła w Białej Oddziału Babiogórskiego, dyr. St. Sojka. Przy kupnie parceli dopomógł skutecznie p. Galotzy, b. starosta żywiecki, przy budowie zaś oprócz Zarządów obu Oddziałów specjalnie zajmowali się tą pracą prezes Oddziału Babiogórskiego p. inż. M. Mączyński i sekretarz W. Fucik. Prócz Oddziałów współpracowały w budowie Koła w Białej i Dziedzicach. W międzyczasie za staraniem p. Minasowicza pospieszył Sokół w Bielsku w krytycznym czasie Oddziałowi P. T. T. z pomocą, użyczając mu pożyczki 10.000 zł. Ponadto otrzymały Oddziały szereg subwencyj. Tak dzięki olbrzymiemu wysiłkowi i przy harmonijnej współpracy 2 Oddziałów Towarzystwa w Bielsku i Żywcu, powstał wspaniały monumentalny gmach, który

długo będzie świadczył do jak pięknych wyników prowadzi harmonijna współpraca sąsiednich Oddziałów. Do tej chwili wpłacił Oddział w Bielsku gotówką na cele tej budowy 104.206 zł., co świadczy o wspaniałym wysiłku Oddziału. Zarząd prowadził ożywioną pracę propagandową, szczególnie w dziedzinie wycieczek w góry, które prowadzili pp. Czaputa, Srebro i Suchanek w Beskidy, a prezes prof. Lubertowicz poprowadził w lipcu 1932 r. wycieczkę w Tatry, złożoną z 8 osób, która zwiedziła Zawrat, Kozi Wierch, Rysy, Gierlach, Polski Grzebień, Szeroką Jaworzyńską, Zawory i Liljowe. Prof. Z. Lubertowicz prowadził również ożywioną propagandę piórem i słowem. Wygłosił on m. i. 2 odczyty, ilustrowane przeźroczami o Tatrach, przeznaczone dla młodzieży niemieckiej, a wygłoszone w języku polskim. Dwa zasadnicze artykuły umieścił prof. Lubertowicz, jeden w „Kronice Ziemi Cieszyńskiej" p. t. „Turystyka w Beskidach", drugi we „Wierchach" jako wstępny artykuł do Rocznika X. p. t. „Kazimierz Tetmajer jako epik Tatr".

W przeciągu roku przyszło niestety do ostrego przesilenia w łonie Oddziału, które doprowadziło do Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, na którem przewodniczył wiceprezes Zarządu Głównego prof. W. Goetel. Na zebraniu tem dotychczasowy Zarząd złożył swe mandaty i funkcje jego objął nowy Zarząd, na czele którego stanął p. Adamecki, dyrektor Izby Handlowej i Przemysłowej w Bielsku. Ustępujący Zarząd otrzymał jednomyślnie absolutorjum, a ustępujący prezes p. Z. Lubertowicz gorące podziękowanie zarówno od Walnego Zgromadzenia jak i od Zarządu Głównego, którego imieniem przemawiał prof. Goetel, za wybitną pracę dla dobra Towarzystwa.

Na początku stycznia 1933 r. (6. I.) odbyło się bardzo uroczyście poświęcenie nowego schroniska w Zwardoniu, w którem wzięli udział przedstawiciele władz, delegaci związków i towarzystw turystycznych, przedstawiciele władz i towarzystw czechosłowackich oraz goście z całej Polski.

Należy wymienić z wdzięcznością dar Browaru Arcyksiążęcego w Żywcu, który ufundował w schronisku przepiękny stylowy bufet, kosztem blisko 6.000 zł., uzyskany za staraniem Oddziału w Żywcu.

Koło w Dziedzicach.

Koło istnieje od roku 1927. Zarząd Koła reprezentowali w roku sprawozdawczym 1932 członkowie: ks. L. Kojzar jako prezes, Paweł Pończa jako wiceprezes, Jan Siwy jako sekretarz, Anna Michalikówna jako skarbnik, zaś pp. Leon Kułakowski, Leopold Piesko, Antoni Mokrysz, Rudolf Kopeć, Ludwik Chrobak, Emil Berkowicz i Jan Peroutka jako ławnicy.

Zarząd odbył 6 posiedzeń zwyczajnych, na których rozpatrywano sprawy bieżące Koła. Potworzone w łonie zarządu sekcje ożywiały działalność zarządu.

Sekcja wycieczkowa zorganizowała kilka towarzyskich wycieczek w Beskidy śląskie.

Sekcja propagandowa umieszczała w swojej gablotce w różnych sezonach powiększone zdjęcia fotograficzne naszych gór, czy też wycieczek. Wywieszaniem odpowiednich mapek turystycznych oraz komunikatów meteorologicznych starano się wpłynąć na ożywienie ruchu turystycznego, co się też w wielkiej mierze udało.

Sekcja narciarska zorganizowała kurs dla początkujących w miejscu, a ponadto urządziła kilka wspólnych wycieczek w górskie tereny narciarskie,

Zarząd czynił usilne starania około zaliczenia stacji Dziedzice do stacyj wyjazdowych. Sprawa ta jednak dotychczas nie została załatwiona, ze szkodą dla Koła.

Zarząd udzielił Oddziałowi Bielskiemu P. T. T. subwencji na budowę schroniska w Zwardoniu w kwocie 1.250 zł. Członków liczyło Koło 288. Saldo z roku 1931 wynosiło 4.941·10 zł., dochody z roku 1932 wynosiły 5.896·60 zł., razem w dochodach osiągnięto kwotę 10.837·70 zł.

Wydatki za rok 1932 wynosiły zł. 5.433·65, pozostaje saldo na rok 1933 zł. 5.403·45.

Koło posiada ponadto własną bibljoteczkę turystyczną, szafę na akta, biurko i krzesła.

Posiedzenia Zarządu i zebrania członków urządza Koło w lokalu Miejscowego Koła Związku Obrony Kresów Zachodnich w Dziedzicach, Dom Narodowy, zaś sekretarjat Koła mieści się we własnym lokalu obok filji Banku Cieszyńskiego Kredytowego w Dziedzicach.

Oddział w Bochni.

Rok założenia Oddziału 1928. Walne Zgromadzenie odbyło się 21. III. 1932 roku w obecności 22 członków. Skład Zarządu Oddziału: prezes P. Galas, wiceprezes Marja

Paschkowa, sekretarz Józef Smoliński, skarbnik Aleksander Piątkowski, członkowie: Stanisław Czyżewicz, Stanisław Fischer, not. dr. Robert Han, Bron. Tylka, Józef Urbanek. Wskutek wyjazdu p. Józefa Smolińskiego, sekretarzem Oddziału został następnie p. J. Urbanek. Zarząd odbył 5 posiedzeń. Komisję Rewizyjną stanowili jako przew. ks. Andrzej Biliński, jako członkowie: pp. F. Budzioch i Michalina Galasowa. W skład Sądu Honorowego wchodzili: ks. dr. Wład. Kuc, Zofja Szymanowiczowa i F. Tyczka. Oddział posiada małą bibljotekę podręczną. Przy Oddziale istnieje Sekcja etnograficzno-zabytkowa, w której skład wchodziło 6 członków. Przewodniczącym jest prof. St. Fischer, zastępcą prof. P. Galas. Zarząd Oddziału w Bochni urządził jedną wycieczkę dla członków do Łapczycy, celem zwiedzenia kościoła fundowanego przez Kazimierza Wielkiego i do przedhistorycznego grodziska w tejże miejscowości. W związku z tą wycieczką wygłosił prof. St. Fischer odczyt o dziejach Łapczycy i o fundacji kościoła. Uczestników 14. Ponadto został wygłoszony odczyt przez p. M. Paschkową p. t. „Wycieczka na Spisz“, z przeźroczami. Obecnych osób 17.

Oddział „Beskid Śląski“ w Cieszynie.

Oddział istnieje od r. 1910, jako osobne Towarzystwo „Beskid Śląski“, a fuzja z P. T. T. nastąpiła w 1921 r. Walne Zebranie odbyło się 20. II. 1932 r. Skład Zarządu był następujący: prezes dr. Jan Galicz, I. wiceprezes prof. St. Sowa, II. wiceprezes not. dr. Jan Kotas, sekretarz prof. A. Chwierut, zastępca sekretarza prof. F. Balcar, skarbnik dyr. J. Gibiec, zastępca skarbnika Adam Sabela, członkowie: A. Biłko, prof. F. Czapla, J. Juraszek, K. Szczepański, ks. J. Sznurowacki, prof. J. Zając, dr. J. Zembaty, prof. J. Żukowski, K. Lipowczan z Ustronia i inż. J. Plutyński nadleśniczy w Wiśle oraz reprezentanci Koła w Skoczowie: J. Buzek, dr. K. Kisza i dr. J. Truszkowski. W ciągu roku ustąpił z Zarządu wskutek zmiany miejsca zamieszkania prof. dr St. Udziela. Zarząd odbył 9 posiedzeń. Oddział był reprezentowany przez swego delegata w Zjeździe Delegatów P. T. T. w dniu 8 maja 1932. W Zarządzie Głównym reprezentował Oddział, jako członek Zarządu prof. St. Sowa, ponadto jako delegat w sprawach Oddziału wyjeżdżał na posiedzenia Zarz. Gł. prof. dr. J. Zembaty.

Komisja Rewizyjna: przew. J. Żabka, członkowie prof. J. Chmiel i dyr. W. Stanek. Sąd Honorowy: Zdzisław Arct, sędzia Sądu Okręgowego, Rudolf Karpiński i dr. T. Rylski.

W ubiegłym roku pracowały w Oddziale następujące Komisje i Sekcje: Komisja propagandy i ruchu turystycznego, Komisja dla prac w górach, Komisja schroniskowa, Komisja ochrony przyrody i Sekcja narciarska „Watra“.

Komisja propagandy i ruchu turystycznego utrzymywała w dalszym ciągu okno wystawowe na Rynku z wydawnictwami i mapami, oraz z obrazami olejnemi. Komisja ta zorganizowała kilka wycieczek letnich i narciarskich, m. i. 14-dniową wycieczkę w Małą Fatrę, na Chocz, na Dziumbir i w Tatry Wysokie. Na osobną wzmiankę zasługuje urządzenie na Stożku w dniach 9 i 10 lipca 1932 r. ku uczczeniu 10-tej rocznicy poświęcenia i otwarcia schroniska uroczystej wieczornicy i zabawy.

Komisja schroniskowa, w której skład wchodzili pp. dr. J. Galicz, prof. St. Sowa, inż. J. Plutyński, J. Grzybek, zajmowała się schroniskiem na Stożku. Zarządcą schroniska był p. inż. J. Plutyński, zastępcą p. J. Grzybek. Restaurację schroniskową prowadził p. J. Szymura. Staraniem Komisji schroniskowej sprowadzono do sali głównej schroniska 50 krzeseł w stylu istebniańskim, roboty artysty rzeźbiarza Ludwika Konarzewskiego z Istebnej, przez co sala zyskała pod względem estetycznym. W roku najbliższym projektowane jest uzupełnienie umeblowania sali odpowiednim stołem i kredensem. Remont budynku sprawił Komisji przykrą niespodziankę. Mimo wykonania w poprzednich latach robót celem usunięcia grzyba wzdłuż zachodniej ściany, pojawił się on ponownie pod całą podłogą w suterynach i we wszystkich odrzwiach suterynowych, wobec czego musiano podjąć wielkie roboty celem wybicia dostępów powietrza do suteryn, wybetonowania całej przestrzeni i położenia nowej podłogi po oderwaniu starej. Ponadto skanalizowano całe zbocze po tej stronie, aby utrudnić dostęp wilgoci. Wreszcie musiano stary gontowy dach zamienić na blaszany. W mieszkaniu restauratora wystawiono nowy piec, a inne naprawiono.

Komisja dla prac w górach pracowała w składzie pp. prof. St. Sowa, A. Sabela, K. Lipowczan i K. Szczepański i odbyła dnia 23. IV. 1932 posiedzenie w schronisku na Stożku, na którem ustaliła program prac w górach na rok 1932. Prace te zostały ściśle wykonane (vide rozdział 6).

Komisja ochrony przyrody ukonstytuowała się 7. IV. 1932 r. w składzie: przewodn.

dr. K. Simm, członkowie insp. K. Buzek, prof. Cięciała, inż. Kozłowski, prof. Kuśmierz, inż. Plutyński, prof. dr. Zembaty i prof. J. Łukowski. Komisja urządziła w dniach 29. V. do 4. VI. 1932 r. wystawę ochrony przyrody w Cieszynie. Rozpoczęto rejestrację stanowisk cisa w pow. Cieszyńskim i podjęto starania za pośrednictwem Zarządu Oddziału do gminy Cisownica o ściślejszą ochronę tamtejszego stanowiska tego drzewa. Do Magistratu miasta Cieszyna wystosowano łącznie z delegatem P. R. O. P. pismo z prośbą o umieszczenie w Parku Miejskim na Sikorniku tabliczek z napisami zakazującemi niszczenia roślinności. Następnie Komisja uznała za wskazane sporządzenie wykazu osobliwości flory i fauny naszych gór, zaopatrzonego w miarę możności w okazy wzgl. fotografje i rysunki. Rzeczy te mają być umieszczone na Stożku i w gablocie na Rynku w Cieszynie.

Sekcja narciarska „Watra" pracowała bardzo intensywnie, podzieliwszy swe prace na 3 Komisje: gospodarczą, administracyjną i sportową. Największą pracę wykonała Komisja sportowa zorganizowaniem zawodów narciarskich o odznakę za sprawność P. Z. N. w dniu 21. II. 1932 r. w Cieszynie przy udziale 70 uczestników, zaś 6 marca 1932 r. w Dzięgielowie przy udziale 40 uczestników. Urządzono też zawody w biegu zjazdowym ze Stożka do Wisły z udziałem 36 zawodników. Zawodnicy Sekcji brali żywy udział w zawodach krajowych i zagranicą, osiągając bardzo dobre wyniki. Najlepszym zawodnikiem Sekcji jest p. G. Kożdoń, który ostatnio zdobył w zimie 1932/33 mistrzostwo okręgu krakowsko-śląskiego. Członków liczy Sekcja 52. Przewodniczącym Sekcji jest p. A. Sabela, sekretarzem K. Kożbiał.

Szereg wydawnictw Oddziału powiększył się o 4-ty tom Rocznika, który zawiera 10 artykułów i 3 sprawozdania, a całość zdobią 34 ilustracje. Razem z poprzednio wydanemi tomami stworzono już obszerną, bogato ilustrowaną książkę, poświęconą pięknym górom śląskim, jako odcinkowi pracy Oddziału.

Ruch turystyczny na Stożku był wobec pięknego lata ogromny. Schronisko było tłumnie odwiedzane przez wycieczki szkolne i licznych gości. Do księgi frekwencji zapisało się 7.500 uczestników, co należałoby podnieść jeszcze o połowę, jeżeli uwzględni się tych, co bardzo często się do księgi nie zapisują.

Subwencyj Oddział wobec ciężkich warunków gospodarczych w kraju nie otrzymał. Oddział był zdany w zupełności na własne siły. Jak długo panować będą obecne stosunki, tak długo nie będzie możliwem przystąpić do budowy schroniska na Kamiennym, gdzie przed 6-ciu laty Oddział nabył parcelę.

Koło w Skoczowie.

Koło liczy 228 członków. Zarząd Koła składa się z następujących osób: prezes adw. dr. Karol Kisza, wiceprezes dr. J. Truszkowski, sekretarz J. Wojnar, skarbnik W. Jamróz, członkowie Zarządu pp. E. Bukowski, inż. J. Buzek, ks. A. Dyczek, Aleks. Krpec, Gustaw Morcinek, F. Olszak i J. Stritzki. W łonie Zarządu działały Komisje dla prac w górach, propagandy i narciarstwa. Dzięki staraniom Zarządu Koła za poparciem Zarządu Głównego w Krakowie Skoczów został zaliczony do liczby stacyj wyjazdowych i dojazdowych, z których można korzystać ze zniżek turystycznych. Zarząd Koła urządził 4 wycieczki większe, na Stożek, na Orawę, w Tatry i na Skrzyczne, oraz wieczorek turystyczny w Ustroniu. Zarząd odbył w ciągu roku 6 posiedzeń.

Oddział w Drohobyczu.

Rok założenia Oddziału 1930. Walne Zgromadzenie odbyło się 21. XII. 1931 przy udziale 50 członków. Skład Zarządu Oddziału: prez. inż. M. Kozłowski, wiceprezes inż. T. Świątkiewicz, sekretarz inż. S. Niementowski i St. Wasiewicz, skarbnik dr. E. Nappe, członkowie B. Krimmer, inż. K. Katz, T. Janicki, St. Heiler, inż. R. Orel, I. Lachowicz, T. Zamoyski, inż. J. Matkowski, inż. H. Górka. Następnie jeszcze dokooptowano do Zarządu pp. mg. L. Obrowicza, dr. J. Czyrka i B. Schenkelbacha. Zarząd odbył 4 posiedzenia. W łonie Zarządu funkcjonowały następujące Komisje: wycieczkowa (inż. Kozłowski, I. Lachowicz, dr. Nappe, mg. Obrowicz, inż. Orel), dla robót w górach (inż. Kozłowski, dyr. Czyrek, Polański, St. Wasiewicz), odczytowa i propagandowa (inż. Kozłowski, inż. Niementowski, inż. Górka) i ochrony gór (inż. Kozłowski, inż. Górka, St. Heiler). Skład Komisji Rewizyjnej: prof. Groński, dyr. Knopp, rejent Witkiewicz. Skład Sądu Honorowego: dr. Kozicki, inż. Sikora, dr. Dunkelblau. W roku sprawozdawczym przystąpił Oddział do zorganizowania Kół na terenie objętym działalnością turystyczną

Oddziału. W dniu 17. IV. 1932 utworzone zostało Koło w Turce nad Stryjem, dnia 5 maja Koło w Samborze, dnia 18 grudnia w Borysławiu. Ponadto istnieje dawniej zorganizowane Koło w Skolem. Wszystkie Koła współpracują z Zarządem Oddziału nad rozbudową turystyczną poszczególnych odcinków. Koło Turczańskie pracuje w okolicy Sianek i Przełęczy Użockiej po Potok Wołosaty i Ustrzyki Górne (zachodnia granica Oddziału). Koło Samborskie pracuje w terenach na wschód od linji kolejowej Stary Sambor-Rozłucz. Koło Borysławskie na terenach położonych na zachód od rzeki Tyśmienica, drogi Mrażnica—Schodnica—Rybnik i potoku Rybnik Majdański. Ponadto Koło to zarządza schroniskami pod Czarną Górą i w Załokciu. Koło w Skolem pracuje na terenach wzdłuż dawnej granicy powiatu Skolskiego. Zarząd Oddziału w tem miejscu wyraża podziękowanie Zarządom Kół w Borysławiu, w Skolem i w Turce za ich pełną poświęcenia pracę nad rozwojem naszego Towarzystwa. Dzięki usilnym staraniom w Z. P. T. T. i przy poparciu p. prez. Osieckiego, zaliczyło Min. Kom. następujące stacje do stacyj dojazdowych względnie wyjazdowych na naszym terenie: Borysław, Sambor, Synowódzko Wyżne i Turka nad Stryjem.

Oddział utrzymywał korespondencję z Oddziałami Klubu Czeskosłowackich Turystów w Wołowcu i Użhorodzie, opartą na serdecznych stosunkach i wspólnie z niemi opracował projekt rozszerzenia pasa turystycznego w okolicy Sianek i Użockiej Przełęczy. Sprawa ta, dzięki poparciu prof. Goetla wkracza na realne tory.

Komisja wycieczkowa urządzała, jak i w latach poprzednich wycieczki autokarowe, prowadzone z Truskawca i cieszące się liczną frekwencją. W Truskawcu w czasie sezonu utrzymywał Oddział własne Biuro informacyjne i wycieczkowe. Ponadto zorganizował Oddział 6 większych wycieczek, a to: 1) wzdłuż głównego grzbietu Karpat z Sianek do Żabiego, 16 dni przy 6 uczestnikach, 2) na Halicz przy 8 uczestnikach, 3) na Pikuj przy 6 uczestnikach, 4) z Sianek przez Pikuj do Ławocznego przy 4 uczestnikach, 5) w Alpy Rodniańskie przy 4 uczestnikach i 6) na Stoha przy 10 uczestnikach. Ponadto w każdą niedzielę i święta urządzano wycieczki z Borysławia i Skolego w okolice.

Komisja dla robót w górach pracowała bardzo intensywnie. Wyniki jej patrz rozdział 6. Tu dodamy tylko, że w roku sprawozdawczym Oddział wraz z Kołami wyznaczył nowych szlaków 356 km. Ponadto zostały wywieszone mapy orjentacyjne na następujących stacjach: Drohobycz, Borysław, Hrebenów, Ławoczne, Skole, Sławsko, Tuchla, Sokoliki i Sianki. Ponadto na stacji w Ławocznem został wywieszony artystyczny afisz propagandowy naszego Towarzystwa, a to ze względu na tamtejszy ruch graniczny.

Komisja odczytowa i propagandowa zorganizowała 8 odczytów i wyświetliła 4 filmy górskie. Odczyty wygłosili: w Turce inż. Kozłowski „Karpaty Wschodnie jako teren turystyczny narciarski“ (z przeźroczami) i inż. Górka „Cele i zadania Polskiego Tow. Tatrzańskiego“, w Samborze inż. Kozłowski „Znaczenie turystyki w życiu gospodarczem Polski“ i inż. Niementowski „O zadaniach P. T. T.“, w Drohobyczu inż. Kozłowski dwa odczyty „Karpaty Wschodnie jako teren turystyczny narciarski“ (z przeźroczami), i „O niebezpieczeństwie zimowych wycieczek“, inż. Niementowski „O technice smarowania nart i o rodzajach śniegu“, prof. Schenkelbach „O fotografowaniu w czasie zimowych wycieczek“ (z przeźroczami). Staraniem Komisji zostały wyświetlone filmy p. t. „Burza nad Zakopanem“, „Góry w płomieniach“, „Karpaty Wschodnie“ i „Wielkanoc w Czarnohorze“.

Komisja Ochrony Gór czyni usilne starania o stworzenie rezerwatu z pięknej partji skał w Uryczu.

Sekcja Narciarska liczyła w okresie sprawozdawczym 70 członków i należy do P. Z. N. Sekcja posiada 2 podsekcje, tj. turystyczną i sportową. Został urządzony bieg zjazdowy z Ciuchowego Działu do schroniska w Orowie przy starcie 26 zawodników. Zawody o odznakę sprawności P. Z. N. zorganizowane przez Sekcję przyniosły tę odznakę 58 zawodnikom. Sekcja urządziła kilka kursów jazdy na nartach prowadzonych przez dyplomowanych instruktorów. W lutym 1932 r. gościła Sekcja u siebie I Kolejowy Raid Narciarski. Podsekcja turystyczna zorganizowała szereg wycieczek narciarskich pod kierunkiem kwalifikowanych przewodników.

W skład Zarządu Sekcji Narciarskiej wchodzili: prezes inż. Kozłowski, członkowie inż. Świątkiewicz, inż. Klarfeld i dr. Nappe.

Koło w Borysławiu,

liczy 80 członków, w skład Zarządu wchodzą: jako przew. inż. Kottek, jako członkowie pp. inż. Świątkiewicz, Heiler i Kałuski.

Koło w Samborze,

liczy członków 15, w skład Zarządu wchodzą pp.: jako przew. płk. J. Gronowski, jako członkowie W. Strzetelski, W. Podoliński i J. Ohorok.

Koło w Skolem,

liczy członków 50, w skład Zarządu wchodzą pp.: jako przew. J. Jureczek, jako członkowie W. Gruczelak, H. Bonom i H. Chmułówna.

Koło w Turce,

liczy członków 26, w skład Zarządu wchodzą pp.: jako przew. mg. W. Łuszpiński, jako członkowie dr. Piotrowicz, W. Bukietyński i mg. D. Feldmann.

Oddział w Gorlicach.

Rok założenia 1932. Walne Zgromadzenie (organizacyjne) odbyło się 17. V. 1932 r. przy udziale 24 członków. W skład Zarządu wchodzili pp. prezes prof. J. Dziopek, wiceprezes J. Mikołajczyk, sekretarz Wł. Kosiba, skarbnik A. Wójcik, jako członkowie Zarządu pp. Konst. Laskowski poseł na Sejm, F. Back, W. Tokarski, S. Zabierowski. Zarząd odbył 5 posiedzeń. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: jako przew. dyr. gim. J. Prokopek, jako członkowie J. Kosiba i R. Szufa. W skład Sądu Honorowego dr. J. Blech, inż. J. Barut i O. Pawłowski. Oddział jako nowo zawiązany nie posiada własnego schroniska, natomiast zawarł umowę z Hotelem Centralnym M. Starka w Gorlicach, mocą której członkowie P. T. T. mogą korzystać z noclegów w hotelu po zniżonej cenie. Zarząd urządził dwie wycieczki. Jedną na wieżę obserwacyjną na Kamiennym koło Szymbarku, drugą na Magurę. Wycieczki prowadzili pp. W. Tokarski i S. Zabierowski.

Oddział w Jarosławiu.

Rok założenia 1924. Walne Zgromadzenie odbyło się 10. XI. 1931 r. Skład Zarządu: prezes prof. Z. Wiśniowski, wiceprezes prof. W. Kostka, sekretarz prof. Z. Skarbowski, skarbnik B. Kotzian, członkowie Zarządu kpt. W. Rożański, inż. Z. Billy, dr. M. Papierman, prof. J. Dąbrowski, dr. M. Stanecki. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili jako przew. Z. Grabowski, jako członek L. Sonntag. Skład Sądu Honorowego: mjr. B. Michalski i inż. W. Brodowicz. W roku sprawozdawczym Oddział zorganizował jedną wycieczkę w Tatry.

Oddział w Kaliszu.

Rok założenia 1931. Walne Zgromadzenie odbyło się 5. IV. 1932 r. przy udziale 15 członków. Skład Zarządu: prez. poseł Al. Ulrych, wiceprezes prof. St. Nowosielski, sekretarz H. Staniewska, skarbnik prof. Z. Charszewski, członkowie Zarządu J. Tarasin, K. Tarasinowa, M. Staniewski i J. Michalski. W ciągu roku odbył Zarząd dwa posiedzenia. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzą pp. Kardas, Krzysik i dr. Czajkowska. W skład Sądu Honorowego pp. Dancygier, Weiss i Czapski, jako zastępca Maurinowa. Oddział zaczyna organizować bibljotekę.

Oddział Górnośląski w Katowicach.

Rok założenia 1924. Walne Zgromadzenie odbyło się 15. IV. 1932 przy udziale 185 członków. Skład Zarządu: prezes wicewojewoda Zygmunt Żurawski, wiceprezes dr. Bogusław Parczewski, sekretarz adw. Edmund Kaźmierczak, skarbnik Bolesław Mroczkowski, członkowie Zarządu adw. Alfons Dzięciół, dyr. banku Antoni Kęsa, inż. Adam Konopczyński, prez. miasta dr. Adam Kocur, inż. Eugenjusz Zaczyński, Teodor Ludyga, Stefanja Rutkowska, sędzia apel. Aleksander Grzywacz, adw. Jan Stawski (Król. Huta), mg. Roman Górski (Rybnik) i Jan Lipowczan. W okresie sprawozdawczym zmarł członek Zarządu śp. Aleksander Grzywacz. Zarząd odbył 5 posiedzeń, Komitet Wykonawczy 28. W łonie Zarządu funkcjonowały następujące referaty: schroniska na Równicy dyr. A. Kęsa, schroniska na Baraniej adw. A. Dzięciół, pracy w górach Roman Górski, propag. turyst. dyr. A. Kęsa, delegat do Śląskiego Klubu Narc. adw. A. Dzięciół. W skład

Komisji Rewizyjnej wchodzili: jako przewodniczący radca miej. Maciejczyk, jako członkowie radca mag. inż. Podsiadły i urz. skarb. Bulla. W skład Sądu Honorowego wchodzili adw. dr. Włodzimierz Dąbrowski, adw. Kazimierz Neumann, prof. Józef Grzybowski. Oddział posiada bibljotekę składającą się z 49 tomów i 15 map. Oddział posiada biuro (adres patrz osobny rozdział), zatrudniające 2 urzędników, czynne codzień rano i popoł.

Teren pracy Oddziału obejmuje grupę Baraniej Góry ku Skrzycznemu i pasmo Beskidów Śląskich, wiodące ku Równicy. W tym obszarze wyłączone jest pasmo Kamiennego, przydzielone do Oddziału Cieszyńskiego.

Preliminarz budżetowy na r. 1932 został ustalony bardzo ostrożnie, ponieważ nie było wiadomem jaki wpływ wywrze kryzys gospodarczy na rozwój Oddziału. W preliminarzu umieszczono tylko najpotrzebniejsze inwestycje i adaptacje, aby Oddział nie popadł w trudności finansowe, zwłaszcza, że musi spłacać raty amortyzacyjne od pożyczki, zapisanej na hipotece schroniska na Równicy, które wynoszą 3.773·80 zł. rocznie. Jak dotychczas kryzys szczęśliwie nie wpłynął ujemnie na prace biurowe Oddziału, przeciwnie zyskał Oddział pokaźną liczbę nowych członków. Ponieważ z biegiem lat dawna lista członków stała się z powodu licznych skreśleń nieprzejrzysta, założono nową listę członków, nowe konta i kartotekę.

Wycieczek Oddział nie urządzał, natomiast poszczególne Koła urządzały dla swych członków wycieczki zbiorowe w Beskidy i Tatry. Ruch w schroniskach był bardzo ożywiony i przeciętnie odwiedziło oba schroniska, tak na Równicy jak na Baraniej, około 10.000 osób. Z noclegów korzystało na Równicy 836 osób, na Baraniej 3280 osób, w tem 2060 młodzieży szkolnej. W Katowicach, Rybniku i Pszczynie odbyły się odczyty z przeźroczami p. J. Golcza (Lyon) o wyprawach na Mont Blanc. Pozatem urządziły Koła w Rybniku i Pszczynie po 1 odczycie. Ponadto w prasie ukazują się perjodyczne komunikaty, zapomocą których zawiadamia się członków o wszystkich aktualnych sprawach.

Oddział posiada dwa schroniska. Budynek schroniska na Równicy jest własnością Oddziału, na Baraniej Górze własnością Skarbu Państwa. Dotychczasowa umowa dzierżawna schroniska na Baraniej Górze ze Skarbem Państwa kończy się 31 grudnia 1936 r. Ministerstwo wyraziło swoją zgodę na przedłużenie umowy do 31 grudnia 1951 r. W toku jest zatwierdzenie umowy. Do obu schronisk sprawiono nosze i płozy dla transportu chorych i rannych w czasie zimy. Sprawiono dalej 2 gaśnice (minimaksy) oraz drabiny do schronisk do ratowania w razie pożaru. W schronisku na Baraniej Górze przestawiono wszystkie piece, wodociągi zaopatrzono w izolacje dla ochrony przed zamarznięciem i zakupiono aparat do wyrobu wody sodowej. W schronisku na Równicy zostały również piece przestawione, uszczelniono wszystkie ściany zewnętrzne mchem, oraz ustawiono prycze, przez co schronisko zyskało 15 nowych miejsc noclegowych. Pozatem zakupiono pierze na 30 poduszek. Wreszcie schronisko zostało na wiosnę gruntownie zdezynfekowane zapomocą środków chemicznych.

Prowadzono nadal prace w celu zakupna gruntów pod schronisko niezagospodarowane na Rycerzowej. Zrealizowanie tego planu natrafia na trudności z powodu nieuregulowanych wykazów własności tej parceli, są jednak szanse załatwienia sprawy w ciągu 1933 r. Ze względu na to, że obecne schronisko na Baraniej Górze jest za ciasne, podjęto prace wstępne nad wybudowaniem nowoczesnego murowanego schroniska w dolinie Białej Wisełki. Dolina Białej Wisełki należy do najpiękniejszych okolic Beskidu Śląskiego i wybudowanie schroniska właśnie w tych stronach jest bardzo wskazane i silną frekwencją turystyczną na Baraniej Górze uzasadnione. O ile się uda zebrać finanse na zamierzoną budowę, Zarząd wystąpi z konkretnemi planami i wnioskami.

Sprawa rezerwatu na Baraniej Górze jest w zasadzie postanowiona. Oddział czyni starania, aby przy ostatecznem sfinalizowaniu tej sprawy uwzględniono także interesy Oddziału, ze względu na to, że posiada już jedno schronisko na tym obszarze, a zamierza tam wybudować ewentualnie drugie schronisko.

Oddział jest stale reprezentowany we Wojewódzkiej Komisji Turystycznej w Katowicach. W ubiegłym roku kontynuowano starania o zniżkowe bilety wycieczkowe oraz o lepsze połączenia kolejowe. Bilety wycieczkowe w cenie 16 zł. za III kl. i 24 zł. za II kl., dotychczas ważne tylko do stacyj kolejowych, położonych między Nowym Targiem a Zakopanem uzyskały ważność na wyjazd również do Rabki, a ważność ich przedłużona została do 9 dni. Również do 9 dni została przedłużona ważność biletów wycieczkowych w cenie 8 zł. za III kl., 12 zł. za II kl. do Wisły, Zwardonia lub Jeleśni. Starania o uzyskanie familijnych biletów wycieczkowych po cenach zniżonych nie odniosły dotychczas skutku, podjęte jednak będą znów w roku bieżącym. Celem propagandy Beskidów Śląskich wydrukowano plakat propagandowy „Śląsk w zimie“. Pierwszy nakład wydało

Wojew. Śląskie, drugi Oddział, i plakat ten został rozesłany po całej Polsce. Dzięki ożywionej propagandzie zostały założone dalsze Koła miejscowe tak, że ogółem posiada ich Oddział obecnie 9.

Koło w Królewskiej Hucie,

liczy członków 134, prezes adw. Jan Stawski.

Koło w Lublińcu,

liczy członków 10 (jest w stadjum organizacji), prezes nacz. lekarz dr. Emil Cyran.

Koło w Mikołowie,

liczy członków 44, prezes Jan Kurzak.

Koło w Mysłowicach,

liczy członków 67, prezes Jan Pollak.

Koło w Pszczynie,

liczy członków 27, prezes prof. Józef Grzybowski.

Koło w Rudzie Śląskiej,

liczy członków 7, prezes Jan Bonk.

Koło w Rybniku,

liczy członków 355, prezes adw. dr. Leonard Tchorzewski.

Koło w Tarnowskich Górach,

liczy członków 75, prezes prof. dr. Franciszek Kozieł.

Koło w Wielkich Hajdukach,

liczy członków 36, prezes dyr. dr. Walenty Stateczny.

Oddział w Kielcach.

Rok założenia 1923. Walne Zgromadzenie odbyło się 10. XII. 1932 r. przy udziale 23 członków obecnych na Zgromadzeniu. Skład Zarządu: prezes Jerzy Cybulski, wiceprezes Czesław Janiszowski, sekretarz Gustaw Kobylecki, skarbnik Anatol Grik. Członkowie Zarządu: dr. Adam Kroebl, Lucjan Knichowiecki, Czesław Sadowski, ks. Adam Błaszczyk, Władysława Piekarska, zastępcy członków: Bronisław Biłowicki, dr. Halina Lewkowiczówna, Franciszek Zwoliński. Na opróżnione miejsca członków Zarządu po ks. A. Błaszczyku i Wład. Piekarskiej weszli zastępcy Br. Biłowicki i dr. Halina Lewkowiczówna. Zarząd odbył 3 posiedzenia. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili jako przewodniczący Zofja Stępińska, jako członkowie Mieczysław Zwoliński i Zygmunt Ptak. Oddział posiada bibljotekę, składającą się z 33 tomów i 99 przeźroczy. Zarząd urządził 1 odczyt propagandowy ilustrowany własnemi przeźroczami z bezpłatnym wstępem. Wycieczek nie organizowano.

Nie posiadając własnego schroniska, Oddział subwencjonuje w dalszym ciągu wszczętą przez Oddział Beskid w Nowym Sączu budowę schroniska na Prehybie. Do r. 1932 włącznie wypłacił Oddział na ten cel 1000 zł.

Oddział posiada Sekcję Narciarską, liczącą 11 członków, prezesem jej jest dr. Adam Kroebl.

Oddział Czarnohorski w Kołomyji.

Rok założenia 1877. Walne Zgromadzenie odbyło się 3. IV. 1932, przy udziale 35 członków. W skład Zarządu wchodzili: prezes inż. Ludwik Morawetz, wiceprezes inż.

Roman Kurdziel, sekretarz Ignacy Śnigowski, zastępca sekretarza Benjamin Blitz, skarbnik Władysław Sozański, członkowie Zarządu por. Mieczysław Hanus, Zdzisław Dębicki, Helena Dyduszyńska, Tadeusz Rękas. W ciągu roku odbył Zarząd 7 posiedzeń. W łonie Zarządu funkcjonowały następujące Komisje: wycieczkowo-turystyczna (Emil Arbesbauer, Artur Blitz, Benj. Blitz), robót w górach (inż. Roman Kurdziel, A. Blitz, B. Blitz), gospodarcza (inż. L. Morawetz, W. Sozański, B. Blitz), opinjodawcza w sprawie przyjmowania członków (inż. L. Morawetz, B. Blitz, Z. Dębicki). W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili jako przewodniczący Franciszek Zadembski, jako członkowie Marceli Łazarski i Stanisław Pliszewski. W skład Sądu Honorowego wchodzili dr. Tadeusz Bossakowski, Marceli Schindler i dr. Henryk Kramer.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono w schronisku we Worochcie gruntowny remont, przyczem przerobiono kompletnie zupełnie nieodpowiednią dotychczas klatkę schodową w budynku piętrowym. W parterowym domu sprawiono dla masowych noclegów łóżka piętrowe podwójne, mogące w dużej sali pomieścić 50 osób. Koszt noclegów dla wycieczek szkolnych obniżono do groszy 30. Urządzono suszarnię dla nart i odzieży i kuchnię dla turystów, zaprowadzono telefon oraz oparkaniono parcelę na przestrzeni około 70 metrów bieżących. Oddział posiadał w r. 1932 jedno schronisko, składające się z 2 domów, t. zw. Dworek Czarnohorski w Worochcie, 3 stacje noclegowe i 1 stację turystyczną. Stacja turystyczna mieści się w Kosmaczu w osobnym domu, odstąpionym przez Towarzystwo Kopalni Ropy Storch i Ska, posiada piece i kuchnię, ogrzewane gazem ziemnym i światło elektryczne. Stacja ta została wyposażona w 15 łóżek z siennikami. Odstąpione z końcem grudnia 1932 naszemu Oddziałowi przez Oddział w Stanisławowie Koło w Kosowie utrzymywało w roku sprawozdawczym 7 stacyj noclegowych. Oprócz tego Koło w Kosowie urządziło szereg punktów informacyjnych, a to w Kosowie (Państwowy Zakład Drogowy), w Kutach (Szkoła Męska), w Szeszorach (Szkoła Powszechna), w Jaworowie (Szkoła Powszechna), w Żabiem-Ilci (Szkoła Powszechna), w Szybenem (Post. Straży Gran.), w Krzywopolu (Poster. P. P.), w Zełenem (Posterunek P. P.), w Uścierykach i Hryniawie, razem 10 punktów informacyjnych. Oddział Czarnohorski urządził szereg wycieczek, prowadzonych przez pp. A. Blitza i B. Blitza. Wycieczki te odbyły się: 1) z Kołomyji przez Wielką Rakietę do Mikuliczyna (15 osób), 2) na Howerlę (8 osób), 3) na Mencul, 1314 m, w Czechosłowacji (16 osób), 4) Broszniów—Jasień—Kuźmieniec—Wysoka—Ihrowyszcze—Borewka—Łopuszna—Sywula—Rafajłowa (4 osoby), 5) Połonica Czemegowska—Kosmacz—Żabie (10 osób), 6) Tatarów—Leśniów—Byrczów—Kosmacz (6 osób), 7) Kosmacz—Łysyna—Połonica Czemegowska (5 osób). Mała ilość zbiorowo prowadzonych wycieczek tłumaczy się tem, że gwałtownie rośnie samorzutny ruch turystyczny, w ten sposób, że większe grupy turystów, zasiągnąwszy liczne pisemne i ustne informacje w naszych punktach informacyjnych, udają się samodzielnie w góry. Jest to wynikiem w ogromnej mierze coraz większego i lepszego rozszerzania sieci znakowania w górach i zagospodarowania gór nowemi punktami oparcia.

W grudniu urządził Oddział pod kierownictwem dypl. instrukt. narc. p. por. Kahanka kurs narciarski w Kołomyji, zaś pod kierownictwem p. inż. Kurdziela kilka wycieczek narciarskich. W kursie narciarskim dla początkujących wzięło udział 12 osób, w wycieczkach 8—12 osób. Również Koło w Kosowie urządziło pod kierownictwem p. por. Antonowa kurs narciarski (udział wzięło 4 osoby). W sezonie letnim Koło Kosowskie urządziło jedną większą wycieczkę do Burkutu oraz kilka wycieczek wodnych spławami Czeremoszem do Burkutu i Jawornika.

W Zjeździe Delegatów wziął udział Oddział przez 2 delegatów, t. j. prezesa inż. L. Morawetza i zastępcę sekretarza p. B. Blitza. Również w pracach i posiedzeniach Międzyoddziałowej Komisji Beskidzkiej brał udział czynny przez swych delegatów.

Oddział posiada Sekcję Narciarską, liczącą 15 członków, w której w skład Zarządu wchodzą: inż. L. Morawetz, inż. R. Kurdziel, por. W. Kahanek, por. M. Hanus, ppor. Antonow, ppor. Paczkowski, Emil Arbesbauer.

Koło w Kosowie.

Koło w Kosowie zostało zorganizowane swego czasu przez Oddział Stanisławowski. Od dnia 1 stycznia 1933 przeszło do Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji. Koło liczy 54 członków i rozwija ożywioną działalność w pracach terenowych. M. i. zorganizowało ono 7 stacyj turystycznych i noclegowych i 10 punktów informacyjnych. W skład Zarządu wchodzą: prezes inż. O. Friser, zastępca Eustachy Nowosad, sekretarz J. Malitowski,

skarbnik Fedorowicz, wydziałowi: starosta Galotzy, inż. Celina Tarnawska, por. Raszplewicz. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzą: dr. E. Ciszka, inż. Jan Kordecki.

W skład Zarządu Sekcji Narciarskiej wchodzą: starosta Galotzy, płk. Lewicki, L. Mazur, Więckowski.

Oddział w Krakowie.

Rok założenia 1923. Walne Zgromadzenie odbyło się 30. IV. 1932 r. przy udziale 55 członków. Ponadto odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie 21. X. 1932 r. przy udziale 19 członków w sprawie dalszej rozbudowy schroniska w Roztoce. W skład Zarządu wchodzili: prezes inż. Jan Wacław Czerwiński, wiceprezes dr. Adam Lardemer, sekretarz dr. Emil Stolfa, skarbnik dr. Włodzimierz Łaba, członkowie Zarządu prof. dr. Walery Goetel, dr. Jan Nowicki, dr. Adam Sokołowski, inż. Jan Kiełpiński, Bohdan Jaxa-Małachowski, prof. dr. Jan Włodek, dr. Jan Kazimierz Dorawski, dr. Aleksander Fredro-Boniecki, Jan Fischer, mjr. Bronisław Romaniszyn, inż. Edward Ralski. W ciągu roku Zarząd odbył 13 posiedzeń. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili jako przewodniczący Marjan Dreszer, jako członkowie Adam Nodzeński i Jerzy Czoponowski. W skład Sądu Honorowego wchodzili: prof. dr. Fryderyk Zoll, prof. dr. Jerzy Smoleński, dr. Teodor Kosch. Oddział posiada zorganizowane biuro, zatrudniające 2 urzędników, a obecnie stałego woźnego.

Oddział posiada piękną bibljotekę, liczącą zgórą 1500 tomów, 50 map i 1552 przeźroczy. Dyżury bibljoteczne odbywały się w czwartki od 18—19, a z bibljoteki korzystało 143 osoby. Bibljotekę prowadził p. W. Paryski, oddając się tej pracy z wybitnem zamiłowaniem. W dziale propagandy Oddział wziął udział w zorganizowaniu odczytów p. J. Golcza i p. Bauera w Polsce. Ponadto biljoteka wypożyczała zbiory przeźroczy do szeregu odczytów. W okresie sprawozdawczym zostały wypożyczone przeźrocza 6 razy, przyczem partje wypożyczone liczyły od 50—95 sztuk.

W lokalu Oddziału mieści się siedziba Klubu Wysokogórskiego P. T. T., który urządza tam swe posiedzenia Zarządu i zebrania towarzyskie. W pokoju odstąpionym na ten cel mieści się bibljoteka Klubu Wysokogórskiego oraz bibljoteka Sekcji Taternickiej. Z obu tych bibljotek korzystają obficie członkowie obu tych organizacyj, a stanowią one w razie potrzeby znakomite uzupełnienie bibljoteki Oddziału, posiadając szereg dzieł, których bibljoteka Oddziału nie posiada. Obie te bibljoteki liczą zgórą 900 tomów. W tymże lokalu mieści się również administracja czasopisma „Taternik".

Oddział ma w swym zarządzie 2 schroniska, jedno nad Morskiem Okiem, a drugie w Roztoce, przejęte od zarządu Głównego w formie dzierżawy z wiosną roku ubiegłego. W roku sprawozdawczym z większych remontów przy Morskiem Oku przeprowadzono całkowite pokrycie nowym dachem nowego budynku schroniska. Ponadto wymieniono szereg zniszczonych okien i przeprowadzono naprawki odrzwi. Wszystkie te naprawki wraz z drobniejszemi remontami wyniosły prawie 8100 zł, przyczem w tej kwocie mieści się 4880 sztuk gontów, które zużyto do pokrycia nowej części dobudowanej do schroniska w Roztoce oraz 3000 sztuk gontów, pozostałych w zapasie. Wartość gontów odstąpionych do Roztoki i pozostałych wynosi 1182 zł. W starym budynku przeprowadzono szereg koniecznych napraw i sprawiono 36 zamykanych szafek na przechowywanie rzeczy turystów. Koszt tych napraw wyniósł 358·42 zł. Pozatem wykonano w otoczeniu schroniska nowe ujęcie wody do wodociągu oraz naprawiono zejście z terasu przed schroniskiem do przystani nad jeziorem oraz wykonano naprawy płotu, przystani itp. kosztem przeszło 800 zł. Schronisko nad Morskiem Okiem pozostawało jak w poprzednim roku w dzierżawie p. Teofila Janikowskiego.

Po przejęciu w czerwcu 1932 w 15-letnią dzierżawę schroniska w Roztoce, podjął się Oddział wykonać w tem schronisku szereg inwestycyj i adaptacyj, uzgodnionych z Zarządem Głównym. Wytyczną myślą było stworzenie ze schroniska w Roztoce objektu, nadającego się szczególnie do wygodnego i taniego miejsca odpoczynku dla turystów, przebywających w Tatrach. Adaptacje wykonane spotkały się z ogólnem uznaniem, a kosztowały zgórą 14.500 zł., nie licząc zakupu inwentarza. Obecnie schronisko w Roztoce posiada 91 miejsc noclegowych, co stanowi w porównaniu z rokiem poprzednim przyrost 61 miejsc. Uzyskano to zarówno przez dobudowanie od strony zachodniej nadpiwnicznego skrzydła, mieszczącego w parterze 2 pokoje i korytarz, na piętrze zaś wspólną halę noclegową, jak również przez wyzyskanie całego pierwszego piętra nad starą częścią schroniska. Dotychczas bowiem ta część budynku była zupełnie niewyzyskaną. Przez tę przeróbkę uzyskano w tej części 4 pokoje mieszkalne i wspólną

salę noclegową. W starej części naprawiono dach, drzwi, okna, podłogi oraz oszalowano kilka pokoi. Oszklono i podmurowano werandę, a przez połączenie 3 pokoi w starej części schroniska (przez wyjęcie ścian) uzyskano miłą salę jadalną na 50 osób. Ponadto 1 ubikację przeznaczono na t. zw. kuchnię turystyczną, ustawiając w niej kaflowy piec kuchenny i stoły obite blachą. Ponadto wystawiono 6 pieców zupełnie nowych kaflowych. W otoczeniu schroniska wybudowano nowe klozety oraz dół kloaczny i dół chłonny dla zlewów. Wystawiono dalej budynek gospodarczy, zawierający stajnię i pralnię wraz z piecem i kominem oraz wozownię. Inwentarz został uzupełniony przez zakupno 17 nowych łóżek sprężynowych z materacami, zaopatrzono wszystkie łóżka w podwójną ilość koców, jak również w bieliznę pościelową po 2 zmiany na każde łóżko. Zakupiono szereg drobniejszych przedmiotów inwentarzowych. Przewidywany jest szereg dalszych ulepszeń, jako to wodociąg, telefon oraz ewentualnie elektryczność. Zadanie Oddziału ułatwiła chwilowa pożyczka bezprocentowa zł. 1000, udzielona Oddziałowi przez jednego z długoletnich członków Zarządu Towarzystwa, który zastrzegł sobie tajemnicę swego nazwiska. Oddział wyraża Mu w tem miejscu głęboką wdzięczność. Dzierżawę schroniska objął p. inż. Roman Grabowski, wywiązując się ze swych obowiązków ku ogólnemu zadowoleniu. Przeprowadził on pod swem kierownictwem wszystkie roboty adaptacyjne przy schronisku, a obecnie założył stację meteorologiczną przy niem, za co należy mu się szczególne uznanie i podziękowanie.

Delegatami Oddziału w sezonie letnim przy Morskiem Oku byli: od połowy czerwca do końca lipca p. Jaxa-Małachowski, przez sierpień i wrzesień dr. Jan Nowicki, który też w tym okresie był delegatem dla schroniska w Roztoce. Do lipca delegatem w Roztoce był p. Z. Korosadowicz.

W sezonie zimowym Zarząd Oddziału zainicjował akcję na terenie zakopiańskim w kierunku utrzymania w zimie dostępu do Morskiego Oka, co jest pierwszorzędnym postulatem turystyki, a co niestety było w ostatnich latach w wielkim zaniedbaniu. Oddział zdołał zainteresować czynniki miejscowe, a ponadto złożył na cele przetorowywania drogi w razie opadów śnieżnych kwotę zł. 300.

Zarząd Oddziału przyczynił się do zorganizowania wyprawy alpejskiej Sekcji Turystycznej (Kl. Wysokogórskiego) subwencją 500 zł. oraz bezprocentową pożyczką 1.500 zł. W okresie sprawozdawczym rozpoczęto prace wstępne, zmierzające do wybudowania nowego schroniska nad Morskiem Okiem, które staje się palącą koniecznością, zarówno ze względu na rodzaj ruchu turystycznego, jak i jego stały wzrost. Schronisko to ma stanąć opodal jeziora o kilkaset metrów wdół doliny, co jest nieodzownym postulatem idei ochrony przyrody.

Krakowski Oddział Akademicki.

Oddział istniał do r. 1930, jako Koło Akademickie Oddziału Krakowskiego, a na jesień r. 1930 został przemianowany na samodzielny Oddział. Walne Zgromadzenie odbyło się 18. V. 1932 przy udziale 42 członków. Skład Zarządu Oddziału: prezes Władysław Midowicz, wiceprezes Antoni Stolfa, sekretarz Władysław Milata, skarbnik Irena Książkówna, członkowie Zarządu: Wanda Stolfówna, Krystyna Sinkówna, Pius Jabłoński, Mieczysław Klimaszewski, Stanisław Leszczycki i Marjan Marcinkowski. Po wyjeździe wiceprezesa A. Stolfy, wiceprezesem została p. Irena Książkówna, skarbnikiem Pius Jabłoński. Zarząd odbył 6 posiedzeń. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: pp. W. Pawlik, R. Gajda i B. Kolpy, a po rezygnacji p. W. Pawlika został kooptowany p. Z. Hierowski, który też został przewodniczącym Komisji.

Oddział podjął inicjatywę subwencjonowania prac naukowych w górach, na co przeznaczył tytułem próby w roku poprzednim kwotę zł. 500. W roku bieżącym kwota ta ma być znacznie podwyższoną, a Oddział ma się w zupełności poświęcić tej pracy. Poprzednio Oddział brał udział w I Podkomisji Zachodnio-Beskidzkiej, obecnie jednak z pracy w terenie się wycofał.

Oddział w Krynicy.

Rok założenia Oddziału 1929. Walne Zgromadzenie odbyło się 21. X. 1932 przy udziale 43 członków. Skład Zarządu Oddziału: prezes dr. Wacław Graba-Łęcki, wiceprezes mgr. Roman Nitribitt, sekretarz Jan Kamyk, skarbnik Władysław Porzycki, członkowie Zarządu: inż. Tadeusz Dymnicki, Stanisław Porzycki, Stefan Gross i Kazimierz Żarlikowski. Zastępcy członków Zarządu: Stefanja Dyszkiewiczówna, Tadeusz Gajowski,

Józef Iwański. Delegaci z głosem doradczym: inż. Kazimierz Krukierek i dr. Kazimierz Kmietowicz. Zarząd odbył 5 posiedzeń. W łonie Zarządu funkcjonowały następujące Komisje: budowy schroniska (Stefan Gross, inż. Tadeusz Dymnicki), dworca autobusowego (Jan Kamyk, Józef Iwański), znakowania (Tad. Gajowski, K. Żarlikowski), wycieczkowa (Rom. Nitribitt, Stefan Gross, Tad. Gajowski), imprez dochodowych (Stan. Porzycki, dr. K. Kmietowicz). W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: jako przewodniczący Józef Chmiel, jako członkowie: Stanisław Kmietowicz i Michał Kamyk. W skład Sądu Honorowego: inż. Leon Nowotarski, Józef Chmiel, Karol Szerauc. Oddział posiada bibljotekę składającą się z 15 tomów i 20 map. W posiadaniu Oddziału znajduje się jeden schron turystyczny niezagospodarowany. Zorganizowano szereg wycieczek zbiorowych, a to do Wielkiej Polany, Zimnego, do Żegiestowa przez Runek i Pustą Wielką, do Rytra przez Pisaną Halę, na Jaworzynę, z Krynicy przez Bardiów—Hertnik—Czergów—Janów—Liwów—Zimne do Muszyny i przez Piwniczną—Pieniny i Morskie Oko do Zakopanego. W wycieczkach tych brało udział od 2—12 osób. Komisja autobusowa zorganizowała 114 wycieczek, w czem 56 do Pienin, 16 w Tatry, 9 do Smokowca, 8 do Bardiowa i 25 do Żegiestowa. W wycieczkach tych wzięło łącznie zgórą 1000 osób udział. W dziedzinie ochrony przyrody Oddział współpracował z miejscową Komisją Zdrojową i z Zarządem Głównym Towarzystwa w sprawie ochrony lasu jodłowego na Hucie.

Oddział we Lwowie.

Rok założenia 1921. Walne Zgromadzenie odbyło się 26. II. 1932 r. przy udziale 150 osób. Skład Zarządu Oddziału: prezes prof. Adam Lenkiewicz, wiceprezes dr. Wacław Majewski, sekretarz Jerzy Ziembicki, skarbnik dr. Adam Zieliński, członkowie Zarządu: Stanisław Czołowski, Wacław Bukowski, mgr. Władysław Grzędzielski, Władysława Jakubska, prof. Zygmunt Klemensiewicz, Marja Łomnicka, prof. dr. Jan Gwalbert Pawlikowski, inż. Kazimierz Przetocki, dr. Marja Romanowska, inż. Konrad Schubert, Stanisław Starzewski, dr. Marjan Westfalewicz. Wystąpił z Zarządu prof. Z. Klemensiewicz, kooptowano p. Kazimierza Masłowskiego. Zarząd odbył 12 posiedzeń. W łonie Zarządu funkcjonowały, Komisje: budowlana (prof. Adam Lenkiewicz, inż. arch. Tadeusz Solecki), prasowa (dr. A. Zieliński, St. Starzewski), wycieczkowa (dr. W. Majewski, dyr. A. Zieliński, inż. K. Przetocki), zebrań towarzyskich (M. Łomnicka, W. Bukowski), bibljoteczna (dr. M. Romanowska, St. Starzewski). W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: jako przewodniczący Jan Bujak, jako członkowie Piotr Powłucki, Tadeusz Szafrański. Skład Sądu Honorowego: Michał Beynarowicz, Tadeusz Ostrowski, Eugenjusz Romer.

Oddział prowadzi biuro czynne dwa razy dziennie rano i popołudniu, w którem pracuje jedna urzędniczka.

Granice terytorjalne Oddziału obejmują partje w Gorganach Zachodnich i zawarte są między rzekami Świcą i Ilnicą na zachodzie, a Łomnicą na wschodzie i między granicą państwa od południa a doliną rzeki Mszany od północy. Ponadto z końcem roku 1932 Oddział objął górskie partje powiatów: leskiego, sanockiego i krośnieńskiego aż po Przełęcz Dukielską, jako teren pracy w górach.

Rok sprawozdawczy wyróżnił się licznym napływem członków, co było zasługą zarówno propagandy prasowej prowadzonej przez Oddział, jak uregulowania pracy biurowej przez przyjęcie płatnej siły.

W roku sprawozdawczym Oddział przystąpił do budowy schroniska turystycznego u źródeł Świcy. Schronisko zostało zbudowane w bardzo szybkiem tempie tak, że już 16. X. oddane zostało do użytku publicznego. Koszt budowy schroniska wyniósł wraz z uregulowaniem terenu i z wewnętrznem urządzeniem około 30.000 zł.; zaopatrzone jest ono w 17 łóżek, przyczem w przyszłości ilość miejsc noclegowych ma być powiększona. Schronisko posiada na parterze holl, jadalnię, kuchnię i wspólną sypialnię, na I piętrze holl i trzy małe sypialnie i w mansardzie 4 małe sypialnie. Ponadto posiada ono piwnicę. W pobliżu schroniska zbudowano domek gospodarczy wraz z garażem, gdyż do schroniska można się dostać wygodnie samochodem. Schronisko leży na wysokości 930 m n. p. m., czynne jest przez cały rok i prowadzone jest we własnym zarządzie. Projekt schroniska wykonał bezinteresownie p. inż. Tadeusz Solecki, który również bezinteresownie kierował budową.

Utworzono następnie nową stację turystyczną w Ludwikówce. Mieści się ona w domu miejscowego kolonisty Ditza i posiada cztery łóżka. Stanowi punkt wyjścia w dolinę Prawicza i na przełęcz Mszana.

Wyznaczono cały szereg nowych ścieżek ubocznych w dolinie Świcy oraz Łomnicy

i poprawiono miejscami szlak główny. W projekcie robót na r. 1932 przewidziane było ukończenie szlaku głównego, przebiegającego przez teren Oddziału. Ponieważ jednak ukończenie wymagało przecinania ścieżek w kosodrzewinie i to na terenie będącym własnością Metropolji Grecko-Katolickiej we Lwowie (Dobra Perehińskie), a ta na przecinanie się nie zgodziła, zasłaniając się brakiem pozwolenia z Województwa, musieliśmy po bezskutecznych staraniach zrezygnować z ukończenia szlaku. Starania w tym kierunku trwają dalej.

Ogólna ilość wyznaczonych szlaków w roku sprawozdawczym wynosi około 88 km. Przeprowadzono dokładne szkontrum schronisk Oddziału, a to: schroniska w Jali, w Sławsku i na Kazanowcu koło Sławska. W schroniskach nie stwierdzono żadnych nadużyć ani, poza naturalnem, nadzwyczajnego zniszczenia.

W związku z uchwałą Międzyoddziałowej Komisji Wschodnio-Beskidowej z dnia 12 listopada, przydzielającej Oddziałowi nowy teren działalności w górach, przystąpiono do organizacji Kół miejscowych P. T. T. Oddziału Lwowskiego. Założono Koła w Przemyślu i w Iwoniczu.

Sprawozdania z działalności Kół nie podajemy, gdyż Koła właściwą działalność zaczęły dopiero z rokiem 1933 (szczegóły patrz niżej). Prócz tego Oddział jest w trakcie organizowania Kół miejscowych w Lesku i Rymanowie.

Oddział bierze czynny udział w posiedzeniach Wojewódzkiej Komisji Turystycznej we Lwowie, Zjazdach Komitetów Turystycznych Okręgowych Dyrekcyj Kolejowych we Lwowie i Stanisławowie, w pracach Międzyoddziałowej Komisji Wschodnio-Beskidowej (Komitet Budowlany), w ankiecie w sprawie Karpat Wschodnich w listopadzie 1932 r. w Stanisławowie i t. p.

Oddział współpracuje z redakcją Kurjera Lwowskiego przy redagowaniu tygodniowego Kurjera Turystycznego, wychodzącego co czwartek. Dla celów propagandowych wydano informator o Polskiem Towarzystwie Tatrzańskiem — Oddziału Lwowskiego, przeglądową mapkę Gorganów Zachodnich oraz kartki z widoczkiem nowego schroniska w Klauzie Świcy. Wydano następnie program wycieczek, urządzanych przez Oddział w sezonie letnim.

Wycieczki mimo szerokiej reklamy nie miały powodzenia. Przyczyną były wysokie ceny biletów kolejowych (mimo 50% zniżki) oraz znaczna odległość od gór. Jedyną wycieczką jaką miała duże powodzenie, była wycieczka na poświęcenie nowego schroniska w Klauzie Świcy. Wzięło w niej udział około 120 osób.

Zorganizowano, celem ożywienia życia towarzyskiego wśród członków Oddziału, herbatki towarzyskie, połączone przeważnie z referatem czy odczytem któregoś z członków. Odbywają się one co dwa tygodnie w drugi i czwarty czwartek miesiąca i cieszą się dużem powodzeniem.

Lokal Oddziału mieści się we Lwowie przy placu Marjackim 4 w Hotelu Europejskim. Początkowo współpracowaliśmy z tutejszym oddziałem Orbisu, który w wspólnym z nami lokalu umieścił swego delegata turystycznego, będącego również naszym urzędnikiem. W jesieni Orbis zwinął swoje biuro z powodów finansowych, pozostaje jednak nadal w ścisłym z nami kontakcie. W lokalu jako sublokatorowie mieszczą się następujące Towarzystwa: Karpackie Towarzystwo Narciarzy, Polskie Towarzystwo Krajoznawcze i Polskie Towarzystwo Fotograficzne.

Z końcem ubiegłego roku przystąpiliśmy, po nieudałych staraniach fuzji z Karpackiem Towarzystwem Narciarzy, do zorganizowania własnej Sekcji Narciarskiej, która w bardzo krótkim czasie rozwinęła szeroką działalność w związku z wprowadzonemi pociągami Bridż-Narty.

W ostatnich czasach przystąpiliśmy do zorganizowania bibljoteki Oddziału, obejmującej dzieła z zakresu turystyki, ochrony przyrody i t. p. W przyszłości projektowane jest sprowadzanie perjodycznych pism z tego zakresu i urządzenie czytelni.

Koło w Przemyślu.

Koło liczy członków 12. W skład Zarządu wchodzą jako prezes dr. J. Zaczek, jako wiceprezes sen. Apolinary Garlicki, jako sekretarz dr. J. Neuss, jako skarbnik Aleksander Czanerke.

Koło w Iwoniczu.

Koło liczy 30 członków. Skład Zarządu: prezes Michał hr. Załuski, wiceprezes R. Postępski, sekretarz L. Tumas, członkowie L. Nycz, K. Murman i A. Rygiel.

Oddział w Łodzi.

Rok założenia 1921. Skład Zarządu Oddziału: prezes inż. Wacław Kowalewski, wiceprezes inż. Kazimierz Sulikowski, sekretarz Herman Bergwitz, skarbnik Kazimierz Jarociński, członkowie Zarządu: Stanisław Sandmeer, Juljan Jurczyński, Adam Ferens, Aleksander Rusecki, Olga Kołodyńska. W łonie Zarządu funkcjonowała Komisja sprzętu turystycznego, którą prowadził p. Adam Ferens. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: jako przewodniczący inż. Herman Wendt, jako członkowie inż. Kazimierz Popielawski i Franciszek Sadowski. Działalność Oddziału polegała na popieraniu Oddziału „Gorce" w Nowym Targu. Zakupiono partję koców i bielizny za 460 zł. do schroniska na Turbaczu. Popierano ponadto wycieczki młodszej generacji turystycznej (harcerze i młodzież szkolna), dopomagając jej nawet finansowo. Komisja sprzętu turystycznego wypożyczała członkom narty.

Oddział „Beskid" w Nowym Sączu.

Rok założenia 1906. Walne Zgromadzenie odbyło się 20 marca 1932 r. przy udziale 31 członków. Skład Zarządu: prezes Feliks Rapf, wiceprezes Henryk Bukowski, sekretarz Kazimierz Golachowski, skarbnik Stefan Krajewski, członkowie Zarządu: Józef Bogusz, Alfons Gargula, Jerzy Konopacki, Amalja Kostańska, Leon Szwenik, Karol Sobota. Zarząd odbył w przeciągu roku 10 posiedzeń. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: jako przewodniczący dr. Franciszek Janczy, jako członek Stefan Szeworski. W skład Sądu Honorowego: dr. Feliks Borowczyk, ks. dr. Jędrzej Cierniak i Michał Pelczar.

Oddział posiada bibljotekę, składającą się z 227 tomów, 31 map i 273 przeźroczy. Bibljoteka była czynną we wtorki i piątki od godz. 18-19. Korzystało z niej 204 osób. Oddział wydał w roku sprawozdawczym mapę turystyczną Pienin o podziałce 1:30.000. Obecnie Oddział zajęty jest gromadzeniem funduszów na budowę schroniska na Prehybie. Wybranie jednak ostatecznie miejsca pod budowę natrafia na trudności z powodu braku wody w tej partji górskiej. Prowadzone też były uciążliwe próby wiercenia za wodą w skale, niestety jak dotychczas jednak na wodę nie natrafiono. Ponadto Oddział przyszedł z pomocą finansową Oddziałowi w Rabce, udzielając mu pożyczki. Oddział organizuje w chwili obecnej

Koło w Grybowie.

Oddział „Gorce" w Nowym Targu.

Rok założenia Oddziału 1924. Walne Zgromadzenie odbyło się 28. II. 1932 r. przy udziale 13 członków. Skład Zarządu: prezes inż. Józef Rams, wiceprezes Józef Rajski, sekretarz i skarbnik Józef Czaja, członkowie Zarządu: Konrad Anlauf, Józef Chodorowicz, dr. Karol Ptaś, Edward Polak i Józef Bryniczka. Zarząd odbył 3 posiedzenia. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili jako przewodniczący Alfred Kador, jako członkowie Stanisław Jarosz i Kazimierz Rajski. W skład Sądu Honorowego wchodzili: dr. Zygmunt Mieszkowski, Marjan Rajski i dr. I Hamerschlag. Oddział prowadził w roku sprawozdawczym schronisko pod Turbaczem. Ponadto Oddział musiał pokryć z bieżących dochodów deficyt z r. 1931, wobec czego nie rozporządzał gotówką na wydatki w zakresie prac w górach. Obecnie planowane są dalsze roboty w grupie Gorców.

Oddział w Poznaniu.

Rok założenia 1921. Skład Zarządu: prezes dr. Tadeusz Smoluchowski, wiceprezes prof. dr. Antoni Jakubski, sekretarz dr. Feliks Kamiński, skarbnik Jadwiga Rasińska, członkowie Zarządu: prof. Wincenty Birkenmajer, prof. dr. Stanisław Dedio, Bolesław Gardulski, inż. Zygmunt Hetper, mg. Jerzy Młodziejowski, insp. Władysław Mroczkowski i przewodniczący Koła Akademickiego Władysław Mrózek. Delegatem Oddziału Poznańskiego w Bydgoszczy był p. inż. Stanisław Tychoniewicz. Zarząd odbył w roku sprawozdawczym 4 posiedzenia. W łonie Zarządu funkcjonowała Komisja odczytowa w składzie: prof. W. Birkenmajer, prof. dr. St. Dedio, dr. T. Smoluchowski. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili Józef Stróżyński, prof. J. Kilarski.

Jak w poprzednim roku, tak i w 1932 roku urządzał Oddział wspólnie z Poznańskim Oddziałem Pol. Tow. Krajoznawczego szereg odczytów, które odbywały się zwykle w sobotę w sali Śniadeckich w Collegium Medicum, gdzie był do dyspozycji dobry epi-

djaskop. Odczyty z ramienia P. T. T. mieli: prof. W. Birkenmajer „Wśród gigantów alpejskich“, prof. J. Czekalski „Walka o najwyższy szczyt świata“, mg. J. Młodziejowski „O muzyce góralskiej“ (z produkcjami), dr. T. Smoluchowski „Wędrówki i wspinaczki w Dolomitach tyrolskich“, J. Golcz „Zdobycze polskich ekspedycyj w Alpach zachodnich“, prof. dr. St. Dedio „Wędrówki po Sycylji“. Po odczytach, na których frekwencja była zawsze liczną, zbierano się na towarzyską pogawędkę, omawiając aktualne zagadnienia górskie i turystyczne. Oddział udzielił, tak jak w latach poprzednich, subwencji Klubowi Wysokogórskiemu na wydawnictwo „Taternika“ w kwocie zł. 200 —. Projektowana wspólnie z Oddziałem Zakopiańskim budowa schroniska w Dolinie Kościeliskiej nie ruszyła jeszcze z miejsca. Są jednak szanse, że z wiosną 1933 r. prace rozpoczną się. Sekcja Narciarska miała 21 członków. Urządziła ona z końcem r. 1932 z dobrym wynikiem kurs narciarski pod kierownictwem Wł. Prytysia i wspólnie z Okręgowym Ośrodkiem W. F. bieg o odznakę sprawności. Ponadto zorganizowano wieczór odczytowy, na którym przemawiali dr. T. Smoluchowski na temat „Wspomnienia z początków polskiego narciarstwa“ i mg. Wł. Bojcur na temat „Obrazki z pierwszego narciarskiego rajdu kolejowego podkarpackiego“. Poza tem urządzono trzy wycieczki narciarskie w okolice Ludwikowa i Promna. Koło Akademickie rozwijało się bardzo dobrze i liczyło 50 członków. Koło urządziło szereg wycieczek letnich w Karpatach, a w okresie zimowym 5 wycieczek narciarskich w okolicach Poznania. Ponadto zorganizowało 1 odczyt prof. J. Czekalskiego „O Andach“. W skład Zarządu Koła wchodzili jako przewodniczący Władysław Mrózek, jako zastępca przewodniczącego Witold Kochański, jako sekretarz Emanuel Szczygieł, jako skarbnik Jan Byrt.

Oddział w Rabce.

Rok założenia 1927. W skład Zarządu wchodzili: prezes ks. kanonik Jan Surowiak, wiceprezes dr. Andrzej Janowiec, sekretarz mg. Ignacy Pilcer, skarbnik Władysława Tadrzyńska, członkowie Zarządu: red. Jerzy Czoponowski, ks. Justyn Bulanda, Ludwik Moskalski, Włodzimierz Huk, inż. Tadeusz Świerz-Zaleski z Poręby Wielkiej, ks. kanonik Józef Stabrowa z Mszany Dolnej i dr. Bronisław Miętus z Myślenic. Zarząd odbył 8 posiedzeń. W skład Zarządu wchodziły Komisje: turystyczna (przew. red. Jerzy Czoponowski), muzealno-etnograficzna (przew. ks. Justyn Bulanda), ochrony przyrody (przew. inż. Świerz-Zaleski), finansowo-gospodarcza (mg. I. Pilcer). Komisja propagandowa była w roku bieżącym nieczynna. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili jako przewodniczący dr. Kazimierz Kaden, jako członkowie dr. Józef Olszewski i Franciszek Lisowski. Oddział miał 2 delegatury, a to w Myślenicach, gdzie był delegatem dr. Bronisław Miętus, w Mszanie Dolnej, gdzie delegatem był dr. Franciszek Kowenicki. Oddział prowadził poza pracami w terenie ożywioną pracę na terenie Rabki. W sezonie letnim funkcjonowało biuro wycieczkowe i informacyjne Oddziału w Zakładzie Zdrojowym we willi „Pod trzema różami“. Ponadto prowadził Oddział jako imprezę dochodową wycieczki autobusowe, które cieszyły się znacznem powodzeniem. Komisja muzealna opiekowała się miejscowym kościółkiem drewnianym i przystąpiła do zorganizowania muzeum regjonalnego, którego początki zapowiadają się już bardzo dobrze.

Oddział w Radomiu.

Rok założenia 1928. Walne Zgromadzenie odbyło się 18. III. 1932 r. przy udziale 18 członków. W skład Zarządu wchodzili: prezes inż. Władysław Podworski, wiceprezes dyr. Oskar Gilles, sekretarz Kazimierz Małecki, skarbnik Feliks Wojtasik. Zarząd odbył 12 posiedzeń. Oddział posiada własny lokal, w którym sekretarjat odbywa dyżury. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: przewodniczący Zygmunt Górski, członkowie Julja Towtkiewiczówna i Hubert Strzemieczny. W skład Sądu Honorowego wchodzili: adw. Roman Szczawiński, Bolesław Zakrzewski i Jadwiga Święcicka. Oddział nie prowadzi żadnych prac w terenie. Posiada natomiast zakupioną parcelę w Kazimierzu nad Wisłą, gdzie projektował swego czasu budowanie schroniska. Zebrania towarzyskie w zimowym sezonie odbywają się w lokalu Oddziału w każdą sobotę. W sezonie letnim zorganizowano 3 większe wycieczki, w których wzięło udział szereg osób. I tak w wycieczce do Kazimierza nad Wisłą, którą prowadził wiceprezes p. Gilles, wzięło udział 36 osób; w wycieczce w Góry Świętokrzyskie, którą prowadził p. Wojtasik, wzięło udział 30 osób, a w wycieczce w Beskid Zachodni, którą prowadził p. Małecki, wzięło udział 5 osób. Ostatnia wycieczka trwała 14 dni, w czasie których przemaszerowano 360 km

i zwiedzono Czantorję, Stożek, Cieszyn, Ustroń, Wisłę, Kubalonkę wraz z zamkiem Pana Prezydenta, Baranią Górę, Istebnę i Zwardoń i wreszcie po stronie czechosłowackiej Jaworowy, Praszywkę, Połom i Kozubową. Przystąpiono do powiększenia istniejącej Sekcji Narciarskiej, która liczy obecnie 15 czynnych członków. Z Sekcją tą współpracują ludzie nienależący do Oddziału, jako to: młodzież szkolna, urzędnicy kolejowi i inni. Sekcja ta ma dominujący wpływ na tutejszym terenie na sport narciarski. Pozostaje ona w żywym kontakcie z narciarzami 72 p. p. w Radomiu, z którym urządzono wspólnie zawody narciarskie po raz pierwszy na tutejszym terenie. W zawodach wzięło udział 28 zawodników. Oddział przystąpił do zorganizowania Koła w Zagożdżonie.

Oddział w Stanisławowie.

Rok założenia 1873. Walne Zgromadzenie odbyło się 12. V. 1932 r. przy udziale 39 członków. W skład Zarządu wchodzi: prezes inż. Antoni Firich, wiceprezesi Tadeusz Kusiba i Stanisław Kaczmarczyk, sekretarz Stanisław Czuczewicz, skarbnik Jan Baczyński, członkowie: Tadeusz Buczek, Igor Czaykowski, Zenon Dziurzyński, Aleksander Haas, dr. Henryk Kupferman, prof. Maksymiljan Rosenbaum, prof. Franciszek Sawicki, dr. Stanisław Tomaszek, mg. Tadeusz Pawłowski, inż. Kazimierz Piątkiewicz, dr. Stanisław Pietraszewski. Z powodu zmiany miejsca zamieszkania ustąpił dr. St. Pietraszewski. W ciągu roku Zarząd odbył 11 posiedzeń. W łonie Zarządu funkcjonowały Komisje: dla robót w górach, której przewodniczącym był Igor Czaykowski, członkami W. Srodoń i St. Czuczewicz, oraz budowlana, którą składali: inż. Piątkiewicz, inż. A. Firich, J. Baczyński i St. Czuczewicz. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili jako przewodniczący S. Misiołek, jako członkowie inż. J. Swoboda i M. Wiśniowski, W skład Sądu Honorowego wchodzili: gen. K. Łukowski, F. Drwota, dr. Arnold, dr. Jerzy Rosenbaum i M. Lewicki. Oddział posiada biuro, urzędujące codziennie. Bibljoteka składa się z 50 tomów, 10 map i 100 przeźroczy i czynną jest codziennie.

W roku 1932 wykończono budowę schroniska na Przełęczy Tatarskiej oraz rozpoczęto budowę schroniska pod Chomiakiem. Wykonano nowe tablice z mapami orjentacyjnemi i umieszczono je na stacjach kolejowych w Dolinie Prutu, Stanisławowie i Rafajłowej. W sezonie letnim utrzymywał ponadto Oddział biura informacyjne w Jaremczu i Worochcie, to ostatnie było czynne również i w zimie. W ciągu sezonu letniego zorganizowano następujące wycieczki: na Pożeratul (20 osób), do Jasiny i Rahova w Czechosłowacji (przeszło 100 osób), na Gorgan Jawornik (5 osób), na Worochteński (32 osoby), na Chomiak (28 osób), na Kukul (50 osób), na Bukowicę (6 osób), na Magurę (5 osób), do Jasiny i Rahova w Czechosłowacji (150 osób), na Doboszankę (8 osób), na Czarnohorę (42 osoby), na Czarnohorzec (7 osób), na Czarnohorę (35 osób), na Chomiak-Symiak (9 osób), na Kostrzycę (24 osób), na Chomiak (27 osób), do Rafajłowej (68 osób), na Howerlę (34 osoby), na Worochteński (20 osób), do Kosmacza i Żabiego (5 osób), do Jasiny (26 osób). Razem 21 wycieczek, w których wzięło udział prawie 700 osób.

Przy Oddziale istnieją Sekcje: Narciarska, Ochrony Przyrody i Fotografów amatorów. Sekcja Narciarska rozwija się bardzo pomyślnie. W roku sprawozdawczym liczba członków wzrosła do 59. Urządzono szereg kursów narciarskich dla początkujących, szereg wycieczek turystycznych w Czarnohorę, Gorgany i Bieszczady. Na kurs instruktorski i sędziowski w Zakopanem delegowała Sekcja pp. Haasa, T. Pawłowskiego, B. Pawłowskiego i dr. Wildera. Przez swoich delegatów w kolejowym komitecie turystycznym przy Dyr. Kolei Państw. uzyskała Sekcja na czas zimowy zaprowadzenie pociągów narciarskich i przy każdym pociągu w Dolinę Prutu specjalne wagony. W skład Zarządu wchodzili: przew. dr. Stanisław Tomaszek, zast. przew. Igor Czaykowski i Aleks. Haas, sekretarz i skarbnik inż. Kazimierz Piątkiewicz.

Sekcja Ochrony Przyrody ograniczyła się do czuwania nad przestrzeganiem ochrony przyrody w Beskidach i zorganizowała podawanie komunikatów meteorologicznych. Przewodniczącym był prof. Franciszek Sawicki.

Koło fotografów amatorów rozwija się coraz pomyślniej. Liczba członków wzrosła do 74 osób, a majątek ruchomy Koła przedstawia wartość ponad 2.000 zł. Koło urządziło dwukrotnie wystawy fotograficzne, cieszące się dużą frekwencją zwiedzających. Na kurs dla początkujących uczęszczało przeszło 40 osób, a na kurs bromo-olejowych pozytywów 38. W skład Zarządu wchodzili: przew. Tadeusz Buczek, sekretarz prof. Maksymiljan Rosenbaum, skarbnik Antoni Gajkowski, członkowie: Mieczysław Wiśniowski, Roman Tytor, Władysław Bednarczuk i Zygmunt Domański.

W chwili obecnej posiada Oddział 9 Kół zamiejscowych, a to w Worochcie, Mi-

kuliczynie, Jaremczu, Delatynie, Nadwórnej, Bitkowie, Sołotwinie, Kałuszu i Dolinie. Koło w Kosowie zostało z końcem roku przyłączone do Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyji.

Koło w Bitkowie.

Liczba członków 27. Skład Zarządu: przew. Antoni Medwecki, zastępca Włodzimierz Rudawski, sekretarz Antoni Kwiatkowski, skarbnik Paweł Brawczuk, członek Zarządu dr. Aleksander Rybaczewski. Zarząd odbył 7 posiedzeń. Urządzono szereg wycieczek, a to do Skitu w Maniawie, do wodospadu w Buchtowcu, na Czortkę, na Chomiak, do Rafajłowej, do Majdanu, na Czarnohorę, do wodospadu w Maniawie, do Bystrzycy w Pasiecznej, do Rachova w Czechosłowacji, do Pasiecznej i na Sywulę, razem 12. Przy Kole została zorganizowana Sekcja Narciarska. Przew. był dr. Aleksander Rybaczewski.

Koło w Delatynie.

Liczba członków 22. Skład Zarządu: przew. sędzia Jan Chlipalski, zast. sędzia Emil Lisikiewicz, sekretarz dr. Ludwik Bodek, skarbnik Amalja Fischbach, członkowie Wydziału Herman Bandel, Andrzej Tofan, Adolf Nehyba. W ciągu roku ustąpili z Zarządu przew. sędzia Chlipalski i sekretarz dr. Bodek. Zarząd odbył 4 posiedzenia. Koło wyznaczyło szlak turystyczny na Czarnohorzec.

Koło w Dolinie.

Liczba członków 23. Skład Zarządu: przew. dr. Tadeusz Zabiega, sekretarz Jarosław Urjadko, skarbnik dr. M. Hausman. Zarząd odbył 2 posiedzenia. Koło wykonuje nadzór nad stacjami noclegowemi w Wyszkowie i w Dolinie.

Uwaga: Koło w Kosowie, przyłączone z końcem roku do Oddziału Czarnohorskiego (patrz sprawozdanie tegoż Oddziału), liczyło 44 członków, w skład Zarządu wchodzili przew. inż. Oskar Friser, zastępca inż. Buratyński, sekretarz J. Malitowski.

Koło w Jaremczu.

Liczba członków 21. Skład Zarządu: przew. Wiktor Czap, zastępca Zygmunt Niewiński, sekretarz Józef Kolasiński, skarbnik Jan Hannus, członkowie Zarządu dr. B. Zanzig i Wojciech Swoboda. Koło wykonało szereg znakowań ścieżek turystycznych i wykonało nadzór nad stacjami turystycznemi i noclegowemi, a to trzema w Jaremczu i 1 w Jamnicy. Posiedzeń Zarządu odbyło się 3.

Koło w Kałuszu.

Liczba członków 59. Skład Zarządu: przew. inż. Wiktor Rokita, zast. Jakób Stec, sekretarz Jan Sytnik, skarbnik inż. Michał Kłeczek, członek Zarządu N. Opitz. Zarząd odbył 7 posiedzeń. Koło opracowało mapę orjentacyjną szlaków turystycznych w Gorganach w podziałce 1:50.000. Koło posiada niezagospodarowany schron pod Borewką i wykonuje nadzór nad stacją turystyczną w Kuźmieńcu.

Koło w Mikuliczynie.

Liczba członków 45. Skład Zarządu: przew. Ferdynand Drwota, zastępca Maksymiljan Presser, sekretarz Gotfried Zimmer, skarbnik Franciszek Malinowski. W wycieczkach zorganizowanych przez Koło brało udział około 150 osób. Sekretarjat Koła był czynny codziennie od 8—14 w Urzędzie gminnym. Koło w dziedzinie robót w górach wyznakowało szereg szlaków turystycznych, ustalonych przez Oddział i wykonuje nadzór nad stacjami turystycznemi w Diłku i nad Prutcem. Koło odbyło w ciągu roku 5 posiedzeń.

Koło w Nadwórnej.

Liczba członków 24. Skład Zarządu: przew. Teodor Cais, zastępca dr. Łukasz Fudali, sekretarz dr. Maksymiljan Adolf Schall, skarbnik Andrzej Syrotiuk. Zarząd odbył 10 posiedzeń. Sekretarjat był czynny codziennie od 15—17. Z ramienia Oddziału zawiaduje Koło schroniskiem pod Doboszanką. Urządzono 22 wycieczki zbiorowe.

Koło w Sołotwinie.

Liczba członków 17. Skład Zarządu: dyr. Juljan Urbanowski, zastępca sędzia Marjan Biliński, sekretarz inż. Zygmunt Wandurski, skarbnik Aleksander Fedanko, członkowie Zarządu Majer Haller i dr. Samuel Kanarienstein. Koło wykonuje nadzór nad stacjami noclegowemi w Sołotwinie i w Porohach. Posiedzeń odbył Zarząd 3.

Koło w Worochcie.

Liczba członków 22. Przewodniczący dr. Z. Żółciński (zrezygnował), zast. przew. naczelnik stacji Fiszer, sekretarz A. Gołąb, skarbnik Emilja Rossjan, członkowie Zarządu inż. Chuwen, P. Kohn i J. Zupnik. W ciągu sezonu przyjmowano kilkakrotnie i goszczono wycieczki reprezentacyjne czeskie.

Oddział w Stryju.

Rok założenia 1930. Walne Zgromadzenie odbyło się 10. IV. 1932 przy udziale 70 osób (członków i gości). Skład Zarządu: prezes starosta pow. Stanisław Harmata, wiceprezes dr. Feliks Lassota, sekretarz Mieczysław Jarosz, skarbnik dyr. Aleksander Wasung, członkowie Zarządu por. Zygmunt Sobolta, prof. Bolesław Keim, dyr. Wacław Hrólski, insp. Wiktor Zakliński, Jarosław Krasiński, por. Antoni Ślezak, prok. Henryk Walisch, inż. Franciszek Kuhn. Zarząd odbył 12 posiedzeń. W łonie Zarządu pracowały Komisje: ochrony przyrody (przew. prof. Siemaszkiewicz), fotograficzna (przew. p. Welker), narciarska (dyr. Wasung, por. Ślezak i N. Dindorf). W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili jako przew. Feliks Rempel, jako członkowie pp. Dindorf i Garfunkel. W skład Sądu Honorowego wchodzili: dr. Ferdynand Plesser, prok. Walisch, insp. Zakliński. Schronisk Oddział nie posiada, zorganizował natomiast 2 stacje turystyczne noclegowe. Oddział urządził 3 kursa narciarskie bezpłatne, kierowane przez por. Ślezaka i dyr. Wasunga. Wzięło w nich udział 36 osób. Zorganizowano odczyt, który wygłosił prof. dr. Goetel „O parkach narodowych“ dla członków i dla zaproszonych gości. Oddział przystąpił do stworzenia rezerwatu ze skał w Bubniszczach i projektuje wybudowanie tam schroniska.

Ostatnio Oddział zorganizował

Koło w Bolechowie.

Oddział Pieniński w Szczawnicy.

Rok założenia Oddziału 1893. Walne Zgromadzenie odbyło się 3. I. 1932 r. Skład Zarządu: prezes Ignacy Bielawski, wiceprezes Masztelarz, sekretarz dr. Paweł Sonnental, skarbnik dr. Riegelhaupt. Po rezygnacji dr. Sonnentala, sekretarzem obrano dr. Wernera, a następnie wskutek wyjazdu jego sekretarzem został J. Kalinowski. Zarząd odbył 6 posiedzeń. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzą: inż. Kociołek, dr. Hammerschlag i dr. Mohr. W skład Sądu Honorowego wchodzą dr. Milaniak, Salamon i dr. Heftel. Oddział prowadzi schronisko, wynajmując na ten cel willę Jacka Majerczaka, do której sprawił całe urządzenie. Zorganizowano Sekcję Narciarską, która urządziła 2-miesięczny kurs dla początkujących, cieszący się znacznem powodzeniem.

Oddział w Tarnowie.

Rok założenia 1924. Walne Zgromadzenie odbyło się 17 marca 1932 r. przy udziale 40 członków. Skład Zarządu: prezes W. Arway, wiceprezes Wł. Kapa, sekretarz dr. E. Carewicz, skarbnik Zofja Lalicka, członkowie Zarządu: R. Chadalski, dr. H. Fink, M. Godowski, inż. K. Ignatowicz, inż. M. Leuchter, L. Ogłaza, ks. Fr. Pinda, dr. Z. Simche, zastępcy członków p. Chęciński i dr. St. Hempel. Zarząd odbył 12 posiedzeń. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzą: przew. R. Skolimowski, członkowie dr. S. Rein, Tad. Wysocki, J. Wassermann. W skład Sądu Honorowego wchodzą dr. St. Małecki, dr. Maur. Oberleder. W łonie Oddziału istnieje Sekcja Narciarska licząca 20 członków. W ramach odczytów wygłosił inż. T. Barzykowski odczyt p. t. „Na nartach przez Tatry, Fatrę i Dziumbir“.

Ostatnio Oddział zorganizował

Koło w Rzeszowie.

Oddział w Warszawie.

Rok założenia Oddziału 1918. Walne Zgromadzenie odbyło się 1. III. 1932 r. przy udziale 110 członków obecnych. Skład Zarządu: prezes Stanisław Osiecki, wiceprezes

Jan Jaroszyński, sekretarz Jadwiga Różycka, skarbnik dr. Achilles Rosenkranz, członkowie Zarządu: Stefan Bernadzikiewicz, Jarosław Chełmiński, Kazimierz Drewnowski, Bohdan Dzięciołowski, Karol Kawiński, Kornel Kubacki, Stanisław Lenartowicz, dr. Mieczysław Orłowicz i Jan Rzewnicki. W ciągu roku zrezygnował z godności członka Zarządu Stefan Bernadzikiewicz, na którego miejsce kooptowano p. Konstantego Narkiewicza-Jodkę. Zarząd odbył 6 posiedzeń. W łonie Zarządu funkcjonuje Komisja schroniskowa, w której skład wchodzą pp. Stanisław Osiecki i Jan Jaroszyński. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: jako przew. Karol Jenike, jako członkowie Jan Jankowski i Jan Kręcki. W ciągu roku Oddział zorganizował 7 odczytów cieszących się wielką frekwencją. Wygłosili je dr. M. Orłowicz „Wrażenia z ostatniej wycieczki na Słowaczyznę“ (z przeźroczami) oraz „Projekt rozszerzenia pasa turystycznego po stronie słowackiej“, prof. dr. M. Sokołowski „Ochrona przyrody a kultura turystyczna“ z pokazem filmów z parków narodowych zagranicą, St. Lenartowicz „Karpaty Wschodnie jako teren do campingu“ (z przeźroczami), St. Osiecki „Kongres alpinistyczny w Chamonix“ (z przeźroczami) oraz „Wyjście na Mont Blanc“ (z przeźroczami), J. Golcz „Z wędrówki po Alpach“ (z przeźroczami), St. Osiecki „Narciarstwo i tereny narciarskie w Polsce“ (z przeźroczami) i pokaz filmu narciarskiego. Równocześnie z odczytami odbywały się zebrania towarzyskie, w czasie których podawano wiadomości z życia Towarzystwa dla członków. W czasie jednego z odbywanych miesięcznych zebrań wyświetlono film pod tytułem „Tragedja na Mont Blanc“.

Zorganizowano również 2 wycieczki, jedną 4-tygodniową w Karpaty Wschodnie pod przewodnictwem St. Lenartowicza, w której wzięło udział 12 osób i w czasie której zwiedzono Gorgany, Czarnohorę i Alpy Marmaroskie, drugą w Beskidy Zachodnie, Fatrę i Niżnie Tatry, trwającą 3 tygodnie, którą prowadził dr. M. Orłowicz przy udziale 5 osób.

Oddział posiada biuro czynne codzień od 9—14 i od 17—19. Przy biurze znajduje się bibljoteka otwarta codzień od 17—19, składająca się z 359 tomów i 2916 sztuk przeźroczy, poza tem 270 negatywów i fotografij. Wartość tych zbiorów wynosi około 4.500 zł. Przy bibljotece czynna jest czytelnia pism turystycznych zagranicznych i polskich. Wartość inwentarza schroniska na Hali Gąsienicowej wynosi 49.931 zł. Schronisko administrowane jest we własnym zarządzie, administratorką jest p. Helena Bauerówna. W roku sprawozdawczym przeprowadzono nowy wodociąg długości 1.100 m, doprowadzający wodę do schroniska z potoku z pod Czarnego Stawu. Koszt budowy wyniósł 13.127·56 zł.

Frekwencja noclegowa w schronisku wynosiła w 1932 r. 8.108 noclegów (wobec 7.183 noclegów w 1929 r., 7.936 noclegów w 1930 r. i 7.847 noclegów w 1931 r.).

W roku sprawozdawczym wybudowano część projektowanej ścieżki z Hali Gąsienicowej na Zawrat, a mianowicie od Czarnego Stawu do Zmarzłego Stawu. Długość wybudowanej ścieżki wynosi 250 m, koszt budowy 868 zł., ponadto wydano 100 zł. na naprawę nowej ścieżki na Halę Gąsienicową.

W roku sprawozdawczym zakupiono 6 dalszych udziałów na Hali Gąsienicowej za ogólną sumę zł. 3.000. Oddział nie korzystał z żadnej subwencji, natomiast udzielił ze swej strony następujących subwencyj: zł. 1000 Oddziałowi Lwowskiemu P. T. T. na budowę schroniska w Dolinie Świcy, zł. 1000 Oddziałowi Stanisławowskiemu P. T. T. na budowę schroniska pod Chomiakiem i na Przełęczy Tatarskiej, zł. 1000 Warszawskiemu Klubowi Narciarskiemu na budowę schroniska w Dolinie Chochołowskiej, zł. 200 Kołu Wysokogórskiemu przy Oddziale Warszawskim na wydawnictwo „Nowe Drogi“ oraz zł. 200 temuż Kołu na sprzęt alpejski dla wyprawy na Mont Blanc, i wreszcie 200 zł. Sekcji Turystycznej P. T. T. (Klubowi Wysokogórskiemu na fundusz alpinistyczny im. Świerza). W roku sprawozdawczym udzielono w schronisku na Hali Gąsienicowej zniżek członkom W. K. N. wzamian za udzielenie członkom Oddziału Warszawskiego zniżek w schronisku w Dolinie Chochołowskiej.

Oddział brał czynny udział w opracowaniu nowego statutu P. T. T. Nowy statut miał zapewnić Oddziałowi Warszawskiemu prawo własności w stosunku do schroniska na Hali Gąsienicowej, które obecnie w myśl statutu jest własnością całego Towarzystwa Wskutek nowego rozporządzenia o stowarzyszeniach wejście w życie nowego, już opracowanego statutu uległo zwłoce. Prezes Oddziału, a zarazem prezes Zarządu Głównego P. T. T. brał udział w III. Kongresie Alpinistycznym w Chamonix, który się odbył tamże w drugiej połowie sierpnia.

K o ł o W y s o k o g ó r s k i e przy Oddziale Warszawskim, sprawozdanie z działalności za czas od 8. III. 1932 do 8. II. 1933. Drugie Walne Zgromadzenie wybrało Zarząd Koła w następującym składzie: prezes Konstanty Narkiewicz-Jodko, wiceprezes Bolesław Chwaściński, sekretarz Róża Drojecka-Filasiewicz, skarbnik Wiktor Ostrowski, gospodarz kpt. Lucjan Miładowski. Koło liczy obecnie 34 członków, w tem 19 zwyczajnych i 15 kan-

dydatów. Nowych członków przyjęto w roku ubiegłym 6, w tem 4 zwyczajnych i 2 kandydatów. Za nieopłacenie wkładek skreślono 5 członków, 1 członek wystąpił.

Zarząd wziął udział w pracach Zarządu Oddziału Warszawskiego P. T. T. w osobie Konstantego Narkiewicza-Jodki, jako członka Zarządu Oddziału. W kwietniu 1931 Zarząd Sekcji Turystycznej P. T. T. wszczął akcję unifikacyjną polskich organizacyj wysokogórskich. Po dwóch konferencjach z Zarządem Sekcji Turystycznej opracowano najpierw deklarację, zawierającą wytyczne dla projektu przyszłego statutu, a następnie sam projekt statutu. W opracowywaniu go wzięli udział ze strony K. W. Stefan Bernadzikiewicz, Bolesław Chwaściński, Konstanty Narkiewicz-Jodko i Wiktor Ostrowski. Statut ten uchwaliło Walne Zgromadzenie Sekcji Turystycznej dnia 10 lipca 1932 r., a Nadzwyczajne Walne Zebranie członków Koła Wysokogórskiego, zwołane w dniu 22. XII. 1932 r., zaakceptowało ten statut i postanowiło przekształcić się w Koło Warszawskie Klubu Wysokogórskiego P. T. T. Temsamem zjednoczenie polskich organizacyj taternickich stało się faktem dokonanym.

Podczas kadencji Zarządu odbyły się 4 zebrania dyskusyjne i 1 klubowe. Referaty wygłosili: Bolesław Chwaśçiński „Zagadnienie haków w taternictwie“, dr. J. K. Dorawski „Uwagi na temat alpinizmu“, inż. Bohdan Krzemieński „Tereny przyszłych wypraw pozaeuropejskich“, Jerzy Golcz „Alpinizm i taternictwo“. Wypożyczalnia sprzętu użyczyła kilkakrotnie sprzęt członkom, ułatwiając lub wogóle umożliwiając im w ten sposób wyprawy. Również, jak w latach poprzednich, mogli członkowie Koła korzystać z pism alpinistycznych, prenumerowanych przez Oddział, jak i z bibljoteki. Koło wydało w roku sprawozdawczym drugi zeszyt wydawnictwa „Nowe drogi“ pod redakcją inż. Stefana Bernadzikiewicza. Numer ten ukazał się z licznemi rysunkami i spotkał się bez wyjątku z bardzo pochlebnemi recenzjami. Po powołaniu inż. S. Bernadzikiewicza do wojska, powierzono przygotowanie trzeciego zeszytu Henrykowi Mogilnickiemu, W. Ostrowskiemu i W. Stanisławskiemu. W organizacji wypraw, poza obrębem Polski, Zarząd Koła współpracował z Komitetem organizacyjnym wypraw alpejskich w łonie Sekcji Turystycznej. Dzięki staraniom członka Zarządu Koła kpt. L. Miładowskiego uzyskano badanie dla uczestników wyprawy w komorze niskich ciśnień. Zarząd na tem miejscu składa kpt. Miładowskiemu podziękowanie.

Prezes dr. K. Narkiewicz-Jodko nawiązał stosunki z instytucjami, mogącemi poprzeć wybitnie finansowo ewentualną wyprawę egzotyczną wysokogórską. Po przeprowadzeniu konferencji z Zarządem Głównym Klubu Wysokogórskiego, Zarząd Koła, upoważniony przez Zarząd Główny Klubu, utworzył w swem łonie Komisję organizacyjną wyprawy alpinistyczno-naukowej w góry Ameryki Południowej, przenosząc temsamem ośrodek organizacyjny działalności alpinistycznej na teren Warszawy.

Oddział w Wilnie.

Rok założenia 1924. Walne Zgromadzenie odbyło się 18. V. 1932 r. przy udziale 11 członków. Skład Zarządu: prezes prof. dr. Tadeusz Czeżowski, wiceprezes dr. Stanisław Krystyn Zaremba, sekretarz dr. Michał Kapp, skarbnik Bohdan Alexandrowicz, członkowie Zarządu Marja Alexandrowiczowa, dr. Jan Kruszyński, Zofja Antonowiczówna. Zarząd odbył 2 posiedzenia. Skład Komisji Rewizyjnej: przew. prof. dr. Stefan Kempisty, członkowie Janina Turska, Wiesław Makojnik. Skład Sądu Honorowego: Michał Brensztajn, prof. dr. Stefan Kempisty, prof. dr. Juljusz Rudnicki. Oddział posiada bibljotekę, składającą się ze 140 tomów i 331 przeźroczy. Z bibljoteki korzystało 10 osób. Działalność Oddziału ograniczyła się do czynności administracyjnych. Na przeszkodzie szerszej działalności stało oddalenie od gór i mała liczba członków.

Oddział w Zagłębiu Dąbrowskiem.

Rok założenia 1930. Walne Zgromadzenie odbyło się 16. III. 1932 przy udziale 35 członków. Skład Zarządu: prezes inż. Józef Ferch, wiceprezes Wład. Wolski, sekretarz Ludwik Łogiewa, skarbnik Paweł Stonawski, członkowie Zarządu Sylwester Ratkowski, Jan Rybicki, Józef Fąferko, Ryszard Jedliński, Jan Zieleniewski. Zarząd odbył 8 posiedzeń, ponadto w każdy czwartek odbywały się posiedzenia Prezydjum. Skład Komisji Rewizyjnej: przew. Ludwik Berbecki, członkowie Anna Domaszewska i inż. Bolesław Witwiński. Oddział posiada bibljotekę w trakcie organizacji, narazie służy jako bibljoteka podręczna. Oddział ma biuro w Sosnowcu, które urzęduje codzień. Rok ubiegły zaznaczył się dla Oddziału przeważnie w kierunku rozwinięcia propagandy, co było

przeprowadzone z przygotowaniem i wielką dozą fachowości. Oddział urządził w ubiegłym roku 9 wycieczek, z których każda doszła do skutku i cieszyła się dość wielką frekwencją, ze względu na charakter wycieczek i dobór ciekawych tras. W szczególności pod przewodnictwem p. inż. J. Fercha odbyły się wycieczki z Nowego Targu przez Turbacz do Rabki (7 osób), ze Zwardonia przez Raczę do Oszczadnicy (6 osób), ze Zwardonia przez Kikulę do Skalitego (10 osób) i ze Zwardonia na Baranią Górę (12 osób), pod przewodnictwem p. L. Łogiewy z Wisły przez Stożek i Czantorję do Ustronia (osób 10), z Milówki przez Baranią do Wisły (11 osób), z Mostów na Skałkę i Wielki Połom (9 osób) i z Milówki przez Baranią do Wisły (12 osób), pod przewodnictwem inż. W. Paszkowskiego ze Zwardonia przez Raczę do Oszczadnicy (6 osób). Jako poważny sukces tutejszego Oddziału należy podkreślić, że Oddział zdołał stworzyć dwa nowe Koła, a to w Zawierciu i Częstochowie, które mają szanse dalszego szybkiego rozwoju. Zwłaszcza doprowadzenie do skutku utworzenia Koła w Częstochowie należy uważać za wielki sukces Oddziału ze względu na długo tam prowadzone bezskutecznie dotychczas prace w tym kierunku. Zorganizowano ponadto Sekcję Narciarską, która liczy 30 członków i rokuje najlepsze nadzieje na przyszłość. Wygłoszone zostały 2 odczyty propagandowe na temat turystyki wysokogórskiej, ponadto zakupiono 10 par nart dla członków, które będą wypożyczane członkom za minimalną opłatą.

Koło w Częstochowie.

Skład Zarządu: prezes dyr. T. Niemiec, członkowie Zarządu: dr. Jaron, Z. Dąbrowski, K. Vogtman, M. Chajutin.

Koło w Zawierciu.

Skład Zarządu: prezes adw. Jan Kazański, sekretarz M. Kolss, skarbnik adw. W. Waluga, członek Zarządu inż. M. Birnfeld.

Oddział w Zakopanem.

Rok założenia Oddziału 1922. Walne Zgromadzenie odbyło się 25. XI. 1932 r. przy udziale 22 członków. Skład Zarządu: prezes dyr. Tadeusz Malicki, wiceprezes not. dr. Włodzimierz Jasiński, sekretarz Ignacy Bujak, skarbnik Franciszek Bujak, członkowie Zarządu dyr. Józef Łukasiewicz, Tadeusz Zwoliński, Józef Oppenheim, inż. Kazimierz Schiele, inż. Karol Stryjeński, dr. Gustaw Nowotny, dr. Teodor Birula-Białynicki, Zofja Miłoszewska, mg. Witold Mileski. W ciągu roku ubył z łona Zarządu śp. Karol Stryjeński. Zarząd odbył 6 posiedzeń. W łonie Zarządu funkcjonuje Komisja dla spraw ochrony gór, w której skład wchodzą: dyr. T. Malicki, I. Bujak, St. Zdyb, F. Bujak, Z. Miłoszewska, J. Oppenheim, inż. K. Schiele. Skład Komisji Rewizyjnej: przew. Zdzisław Ritterschild, członkowie Józef Krokowski, Juljusz Zborowski. Oddział posiada jedno schronisko w Dolinie Pięciu Stawów Polskich i schronisku temu poświęca całą uwagę i wysiłek utrzymania go w należytym stanie pod każdym względem. Leży ono na głównym szlaku w Tatrach Polskich i na najbardziej równocześnie ruchliwej drodze turystycznej w Polsce, tj. na szlaku przez Zawrat do Morskiego Oka i zadawala całe rzesze turystów pod względem noclegowym jakoteż gospodarczym. Dzierżawcą jest p. Andrzej Krzeptowski, utrzymujący tę placówkę w doskonałym stanie tak pod względem czystości, jak i należytej obsługi turystów, dając przytem pełną gwarancję gotowości pomocy w wypadkach nieszczęśliwych w lecie i w zimie. Schronisko jest zaopatrzone w łóżka sprężynowe, w dostateczną ilość pościeli i koców, w zimie dobrze opalane i zagospodarowane. Dach gontowy pokryto jeszcze deskami i zabezpieczono papą. Wywieziono pod Siklawę 40 drzew na budowę kuchni, przygotowane zaś na odpowiednie do budowy belki wyniesiono na ramionach ludzi przez próg Siklawy do schroniska. Koszt powyższych przygotowań wyniósł 1.220 zł. Zebrano kamień do budowy dużej werandy, za schroniskiem usunięto nierówności terenu pod budowę kuchni, przyczem pracowało 2 kamieniarzy przez 2 tygodnie. Ogólny koszt przygotowań do zamierzonej budowy wraz z materjałem drzewnym, kamieniem i robocizną wynosił 4.548 zł. 55 gr. 18 września 1932 r. odbyło się poświęcenie schroniska, dokonane przez ks. Jana Humpolę przy współudziale reprezentantów Województwa Krakowskiego, Starostwa w Nowym Targu, Gminy i Uzdrowiska Zakopane oraz szerokich rzesz turystów i górali. Była to w Tatrach jedna z najpiękniejszych uroczystości, której szczególnego uroku dodawała panorama gór, a której

sprzyjała wspaniała pogoda. Oddział Zakopiański P. T. T. czyni oddawna starania budowy drugiego schroniska w Dolinie Kościeliskiej, niestety trudności ze strony Fundacji Kórnickiej tamują zabiegi Oddziału. Program na rok 1933 obejmuje budowę kuchni i werandy w schronisku w Pięciu Stawach Polskich, oraz zakupienie i urządzenie turbiny wodnej dla światła elektrycznego i ogrzewania schroniska prądem elektrycznym. Oddział Zakopiański bierze żywy udział w obradach i poczynaniach Zarządu Głównego P. T. T. przez swych delegatów, z których prezes Oddziału p. dyr. T. Malicki jest również wiceprezesem Zarządu Głównego.

Oddział Babiogórski w Żywcu.

Rok założenia 1905. Walne Zgromadzenie odbyło się 30. IV. 1932 przy udziale 17 członków. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie odbyło się 24. VI. 1932 w sprawie zaciągnięcia pożyczki na dokończenie budowy schroniska w Zwardoniu. Skład Zarządu Oddziału: prezes inż. Mieczysław Mączyński, wiceprezes dyr. Stanisław Sojka, sekretarz inż. Wiktor Fucik, skarbnik Kazimierz Ziemnowicz, członkowie Zarządu: Michał Augustynowicz, inż. Stanisław Fox, Franciszek Franek, dr. Stefan Breyer, Henryk Gawor, Andrzej Moliński, Władysław Pantofliński, Bronisław Nowak, Józef Braszka, Tomasz Wróbel. W ciągu roku ustąpili Józef Braszka i Franciszek Franek. Zmarł Michał Augustynowicz. Kooptowano do Zarządu mgr. Tadeusza Grandowskiego. Zarząd odbył 7 posiedzeń. W łonie Zarządu funkcjonowały Komisje: wydawnicza (Bron. Nowak i W. Fucik) i dla robót w górach (Kazimierz Sędzimir i T. Wróbel). W skład Komisji Rewizyjnej wchodzili: przew. inż. Fryderyk Kleinpeter, członkowie Kazimierz Sędzimir i Karol Wojtyła. Sąd honor.: Piotr Bielewicz, dr. Władysław Gwoździewicz, Wilhelm Sukniewicz. Oddział posiada 3 własne schroniska, tj. na Babiej Górze, na Pilsku, na Leskowcu, oraz jedno wspólne z Oddziałem Bielskim w Zwardoniu. Ponadto jedną stację turystyczną i 3 stacje noclegowe. W okresie sprawozdawczym gros pracy Oddziału pochłaniała budowa schroniska w Zwardoniu, którego poświęcenie odbyło się 6. I. 1933 r. Na Pilsku przy schronisku zbudowano obszerny dom gospodarczy, którego brak dawał się dotychczas we znaki. Dzięki niezmordowanej pracy członków Koła w Wadowicach z p. prof. Czesławem Panczakiewiczem na czele, wybudowano i oddano do użytku schronisko na Leskowcu, którego poświęcenie odbędzie się w lecie 1933 r. Niezwykle ruchliwe Koło w Andrychowie z p. dr. Stefanem Breyerem na czele wytęża pracę w kierunku realizacji budowy schroniska na Kocierzy. Pierwszym realnym krokiem w tym kierunku było zakupno około $1/2$ ha gruntu pod to schronisko kosztem 700 zł. w bardzo dogodnem miejscu w pobliżu szosy Żywiec—Andrychów w punkcie odznaczającym się niezwykłym widokiem. Koło w Zwardoniu zostało zlikwidowane z dniem 19. II. 1933 r.

Koło Narciarzy przy Oddziale Babiogórskim P. T. T. w Żywcu rozwinęło żywą działalność narciarsko-turystyczną, wysuwając się na czoło wszystkich klubów narciarskich w żywiecczyźnie. Urządzono 13 wspólnych wycieczek narciarskich przy średniej frekwencji 15 osób. Urządzono 2 kursy narciarskie oraz bieg o odznakę sprawności. Koło to urządza w każdy piątek zebrania członków. Sylwester urządzony przez Koło Narciarzy w nowem schronisku w Zwardoniu przyniósł ogólne zadowolenie i sukces propagandowy dla tego schroniska.

Sekcja Narciarska przy Kole Oddziału Babiogórskiego P. T. T. w Białej rozwinęła swą owocną działalność i objęła swemi wpływami Białą i Bielsko z okolicą, jako jedyna polska Sekcja Narciarska na tym terenie. Urządziła ona dwa kursy, jeden t. zw. suchy kurs, oraz drugi dla początkujących w terenie. W dniach 6 i 9 stycznia 1932 r. urządziła Sekcja wewnętrzno-klubowe zawody narciarskie w biegach i skokach. Zawody te wykazały wysoką klasę zawodników tej Sekcji. 31. I. i 2. II. 1932 r. wzięła Sekcja jako inicjatorka współudział w zawodach o mistrzostwo Białej i Bielska, w których zawodnicy Sekcji przy licznym udziale zawodników klubów zrzeszonych w P. Z. N. uzyskali zaszczytne miejsca. Sekcja urządzała nadto liczne wycieczki narciarskie na Klimczok, Babią Górę, Pilsko ze zjazdem do Rajczy, w okolice Zwardonia i Tatry.

Dzięki ofiarnej pracy pp. W. Midowicza, T. Wróbla i prof. Cz. Panczakiewicza wyznaczono nowych szlaków 122 km, ustawiając równocześnie 21 nowych tablic orjentacyjnych względnie drogowskazów. Ogółem wyznaczył Oddział i utrzymuje w stanie dobrym 554 km znakowanych szlaków.

Szeregi naszych członków i czynnych turystów opuścił w grudniu 1932 powołany przez Najwyższego śp. Andrzej Omasta. Mimo, iż liczył lat 75 uprawiał turystykę z zapałem młodzieńczym, o czem świadczy najdobitniej wycieczka w r. 1931 w gronie młodzieży na Rozsudec. W r. 1932 odwiedził 3-krotnie szczyt Pilska, wędrując starym zwy-

czajem piechotą wprost z Żywca na szczyt. Na uroczystości poświęcenia schroniska na Pilsku był senjorem obecnych, o czem wspomina również prof. K. Sosnowski we „Wierchach" z r. 1930.

W styczniu 1933 r. zmarł po długich cierpieniach śp. Michał Augustynowicz, członek Zarządu Oddziału, przewodniczący Komisji Rewizyjnej i Zarządu Głównego P. T. T., kawaler Krzyża Zasługi za pracę na polu sportu i turystyki. Jako turysta i sportowiec pełen zapału do pracy położył wielkie zasługi na tem polu, a w szczególności około rozwoju sportu narciarskiego w żywiecczyźnie, będąc równocześnie długoletnim sekretarzem Koła Narciarzy przy Oddziale Babiogórskim P. T. T. — M. i. był on współautorem przewodnika narciarskiego po Beskidach Zachodnich, napisanego wspólnie z W. Midowiczem.

Koło w Białej.

Liczy 842 członków, w skład Zarządu wchodzą pp. Stanisław Sojka i Tomasz Wróbel.

Koło w Andrychowie.

Liczy członków 30. W skład Zarządu wchodzą dr. Stefan Breyer, Kazimierz Fryś i Alfred Weber.

Koło w Wadowicach.

Liczy członków 85. Zostało założone w r. 1926. W skład Zarzadu wchodzą prezes dyr. Henryk Gawor, sekretarz i skarbnik a zarazem delegat do prac w górach prof. Cz. Panczakiewicz, członek Zarządu dr. Stanisław Klęczar. Komisja Rewizyjna: przew. prezes Bron. Maciołowski, członek prokurator dr. Roman Pelc. Suma dochodów Koła w r. 1932 wyniosła 5.332 22 zł., złożyło się na to saldo z roku poprzedniego 1.836·41 zł., opłaty członkowskie 2.333 20 zł., dochód z odsetek 162·61 zł. i subwencja Zarządu Głównego na budowę schroniska na Leskowcu 1.000 zł. Na rozchody w sumie 5.189·— zł. złożyły się następujące pozycje: do Zarządu Głównego P. T. T. wpłacono tytułem opłat członkowskich i za druki 691·60 zł., Z. P. T. T. za blankiety i nalepki prolongacyjne legitymacyj kolejowych 32·40 zł., wydatki administracyjne 163·73 zł., koszta budowy schroniska na Leskowcu 4.301·27 zł. Saldo pozostałe na rok 1933 143·22 zł. Wycieczki turystyczne letnie i zimowe (narciarskie) prowadzili prof. Cz. Panczakiewicz i prok. dr. R. Pelc. Koło zorganizowało w sezonie zimowym stałe dojazdy wozami względnie saniami z Wadowic pod Leskowiec w każdą niedzielę lub dzień świąteczny, jak również ułatwiało wynajem pojazdów w inne dni. Za przejazd z Wadowic na koniec Ponikwi i zpowrotem opłata od 1 osoby wynosiła tylko zł. 1.

Po zakupieniu kawałka gruntu pod szczytem Leskowca (na północnym wierzchołku Leskowca zwanym „Jaworzyna") w ostatnich dniach sierpnia 1932 r., już 1. IX. 1932 r. zawarto umowę z przedsiębiorcą budowlanym z Targoszowa pod Krzeszowem, który zobowiązał się wystawić schronisko jeszcze w jesieni tak, aby mogło być oddane do użytku turystów już w sezonie zimowym. Przedsiębiorca wywiązał się ze swego zobowiązania, oddając wykończone schronisko w dniu 1. XII. 1932 r. Dzięki pomocy Koła w Białej i Oddziału P. T. T. w Żywcu, tudzież pełnej poświęcenia pracy i dzięki zabiegom pp. prof. Cz. Panczakiewicza, dr. R. Pelca, dr. S. Klęczara, zdołało Koło urządzić i oddać do użytku turystów to schronisko już w pierwszych dniach grudnia 1932 r. Schronisko to jest zagospodarowane cały rok.

Koło w Zwardoniu,

rozwiązano z dniem 19. II. 1933 r., liczyło 41 członków. W skład Zarządu wchodzili Zenon Kowalski (jako prezes) i Aleksander Filek.
